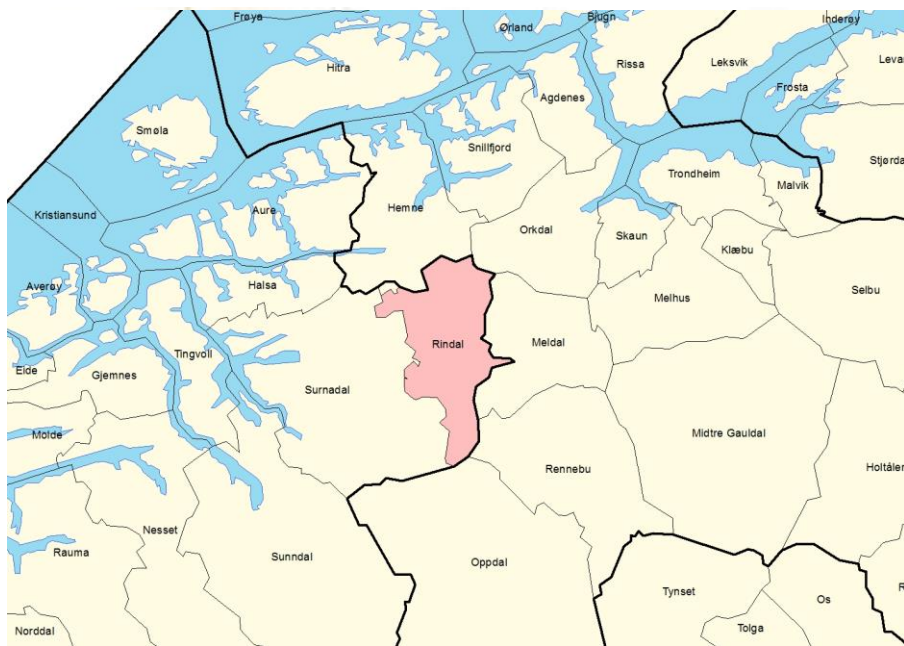

Kommunereformen og Rindal kommune

Kan Rindal bestå som egen kommune?

TF-notat nr. 101/2015

Per Kristian Roko Kallager, Anja Hjelseth, Sondre Groven, Kjetil Lie og Svenja Doreen Roncossek

Kolofonside

Tittel:	Kommunereformen og Rindal kommune
Undertittel:	Kan Rindal bestå som egen kommune?
TF-notat nr:	101/2015
Forfatter(e):	Per Kristian Roko Kallager, Anja Hjelseth, Sondre Groven, Kjetil Lie og Svenja Doreen Roncossek
Dato:	10.12.15
ISBN:	978-82-7401-897-6
ISSN:	1891-053X
Pris:	250,- (Kan lastes ned gratis fra www.telemarksforskning.no)
Framsidefoto:	Telemarksforskning og istockphoto.com
Prosjekt:	Rindal kommune - utredning av 0-alternativet
Prosjektnummer.:	20151460
Prosjektleder:	Anja Hjelseth
Oppdragsgiver(e):	Rindal kommune

Spørsmål om dette notatet kan rettes til: Telemarksforskning, Postboks 4, 3833 Bø i Telemark – tlf 35 06 15 00 – www.telemarksforskning.no

Forord

Telemarksforskning har fått i oppdrag fra Rindal kommune å vurdere hvorvidt Rindal, i lys av mål og forutsetninger for kommunereformen, kan bestå som egen kommune. Utredningen tar for seg områdene samfunnsutvikling, økonomi, tjenester og lokaldemokrati, samt at den gir en samlet vurdering.

Denne 0-alternativ analysen kommer i tillegg til utredning av kommunestruktur på Nordmøre, hvor Rindal inngikk i følgende alternativer:

- Surnadal + Rindal
- Surnadal + Halså + Rindal

Utredningen på Nordmøre ble ferdigstilt i november 2015. Utredningen av 0-alternativet tar utgangspunkt i vurderingssystemet på Nordmøre.

I utredningen av «Rindal som egen kommune» har Anja Hjelseth vært prosjektleder, mens Per Kristian Roko Kallager, Kjetil Lie Søndre Groven og Svenja Doreen Roncossek har vært bidragsyttere i arbeidet.

Vår kontaktperson hos Rindal kommune har vært rådmann Birgit Reisch. Vi vil benytte anledningen til å takke for samarbeidet, og takke alle i kommunen som har stilt opp på intervju, deltatt i spørreundersøkelser og bidratt med annen informasjon.

Bø, 10. desember 2015

Anja Hjelseth
Prosjektleder

Innholdsfortegnelse

- Innledning – side 5
- Samfunnsutvikling – side 13
 - Befolkningsutvikling – side 17
 - Næringsutvikling – side 21
 - Pendling og avstander – side 28
 - Kapasitet, kompetanse og samarbeid om samfunnsutvikling – side 32
 - Samlet vurdering samfunnsutvikling – side 38
- Økonomi – side 42
 - Inntekter og økonomiske nøkkeltall – side 45
 - Økonomiske virkemidler i kommunereformen – side 50
 - Effektiviseringsmuligheter – side 54
 - Demografiske endringer – side 60
 - Samlet vurdering økonomi – side 63
- Tjenesteyting – side 67
 - Kompetanse og kapasitet – side 71
 - Interkommunalt tjenestesamarbeid – side 83
 - Valgfrihet – side 90
 - Framtidig tjenesteproduksjon – side 92
 - Samlet vurdering tjenesteyting – side 94
- Lokaldemokrati – side 99
 - Høy politisk deltagelse – side 104
 - Lokal politisk styring – side 107
 - Identitet – side 111
 - Oppgavepotensial – side 114
 - Samlet vurdering lokaldemokrati – side 125
- Samlet vurdering «Rindal som egen kommune» – side 129
- Referanser – side 141
- Vedlegg – side 145

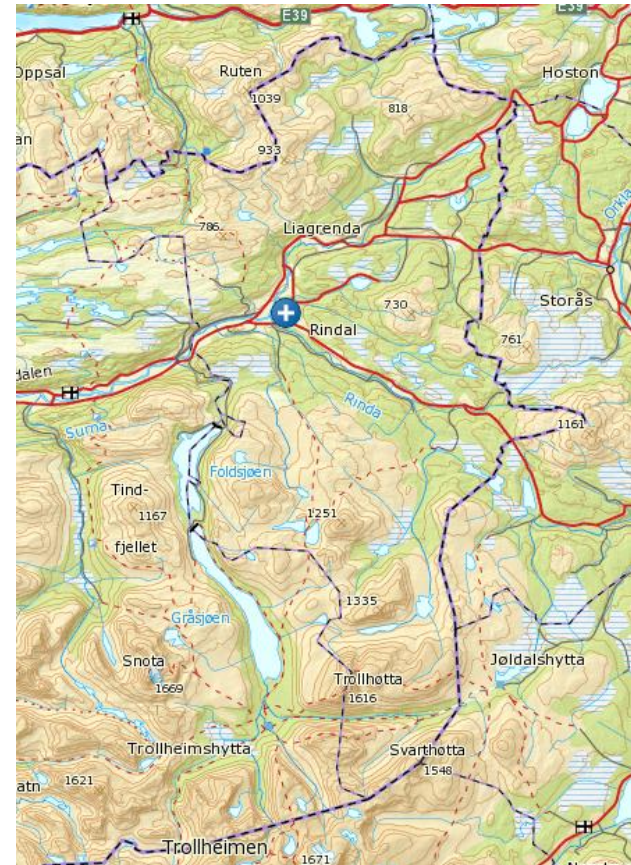
Innledning

Bakgrunn for utredningen

- Stortinget har gjennom kommunereformen gitt alle kommuner i landet en utredningsplikt for å vurdere framtidig kommunestruktur og eventuell endring for egen kommune.
- Rindal har inngått i flere utredningsalternativ. I utredningen Telemarksforskning gjennomførte på Nordmøre deltok Rindal i to alternativ:
 - Rindal og Surnadal
 - Rindal, Surnadal og Halså
- Rindal har også inngått i et utredningsarbeid sammen med Meldal, Orkdal, Agdenes, Snillfjord og Skaun.
- Det er gjennomført en innbyggerundersøkelse i 8 kommuner på Nordmøre hvor Rindal er en av dem (Thorstensen og Kallager 2015). I tillegg har Rindal bedt om en utredning av 0-alternativet «Rindal som egen kommune».
- Forutsetningen for denne 0-alternativanalysen er at den skulle gjennomføres etter samme opplegg og metodikk som utredningen på Nordmøre. Det betyr at utredningen skal ta opp i seg premissene som gis sentralt fra Regjeringens ekspertutvalg for kommunereformen og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Siden det er forskjell på å utrede sammenslåingsalternativer og om en kommune skal bestå alene, så har vi tilpasset kriteriesystemet en del. Dette er redegjort for gjennom rapporten

Kort om Rindal kommune

- Rindal kommune er den eneste kommunen i Møre og Romsdal uten tilknytning til havet. Kommunen grenser til Sør-Trøndelag i både nord, øst og sør. Kommunen har et samlet landareal på ca. 632 km².
- Kommunen hadde per 2. kvartal i 2015 et innbyggertall på 2 047 personer. Tettstedet og administrasjonssenteret ligger der hvor Rinna renner ut i Surna. I dalførene ligger gårdsbebyggelsene nesten sammenhengende.
- Fv65 gir Rindal forbindelse med Orkanger i nordøst og Surnadalsøra i sørvest. Det går også fylkesveiforbindelser gjennom Lomunddalen i nordøst til Orkdal og Rinnas dalføre østover til Meldal.
- Dermed er Rindal en god jord- og skogbruksbygd med hovedtyngden på husdyrhold. Innenfor industri er det særlig trevare- og næringsmiddelindustri som er sentrale.
- Rindal hører til Nordmøre tingrett og tilhører Surnadal og Rindal lensmannsdistrikt i Nordmøre og Romsdal politidistrikt. Videre svarer Rindal til Rindal sogn og prestegjeld og Indre Nordmøre prosti i Møre bispedømme.

Oversiktskart over Rindal kommune. Kilde: www.norgeskart.no

(Kilde: Store norske leksikon og SSB)

Om kommunereformen

- Kommunereformen skal legge til rette for at flere kommuner slår seg sammen. Færre og større kommuner skal gi bedre kapasitet til å ivareta og videreutvikle lovpålagte oppgaver, gi bedre muligheter til å utvikle bærekraftige og gode lokalsamfunn, samt ivareta viktige frivillige oppgaver. Som et generelt prinsipp skal reformen legge grunnlaget for at alle kommuner kan løse sine lovpålagte oppgaver selv.
- Regjeringen framhever følgende overordnede mål med kommunereformen:
 - Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne
 - Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling
 - Bærekraftig og økonomisk robuste kommuner
 - Styrket lokaldemokrati
- Kommunene har fått et utredningsansvar når det gjelder framtidig kommunestruktur.

Regjeringens ekspertutvalg

- Ekspertutvalget for kommunereformen ble nedsatt 3. januar 2014. Den første delrapporten ble levert 31. mars 2014, og inneholdt kriterier kommunene bør oppfylle for å ivareta dagens kommunale oppgaver. Andre delrapport kom 1. desember 2014. Denne delrapporten tok for seg flere regionale og statlige oppgaver som utvalget med utgangspunkt i kriteriene fra delrapport 1 har vurdert om kan overføres til kommunene.
- Tabellen under viser samfunnsmessige hensyn og kriterier for de fire ulike rollene kommunen har som tjenesteyter, myndighetsutøver, samfunnsutvikler og demokratisk arena. Det er blant annet tatt utgangspunkt i disse kriteriene da det ble laget et vurderingssystem for utredning av kommunestruktur på Nordmøre.

Samfunnsmessige hensyn	Kriterier	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
TJENESTEYTING		SAMFUNNSUTVIKLING	
Kvalitet i tjenestene Effektiv bruk av samfunnets ressurser Likeverdighet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Effektiv tjenesteproduksjon Økonomisk soliditet Valgfrihet Statlig rammestyring	Helhetlig ivaretagelse av areal- og transportinteresser tilpasset klima- og miljøhensyn Tilrettelegging for positiv utvikling i lokalsamfunnet og storsamfunnet	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse
MYNDIGHETSUTØVELSE		DEMOKRATISK ARENA	
Rettssikkerhet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Tilstrekkelig distanse	Betydningsfulle oppgaver og rammestyring Lokal politisk styring Levende lokalt folkestyre Aktiv lokal politisk arena	Høy politisk deltakelse Lokal politisk styring Lokal identitet Bred oppgaveportefølje Statlig rammestyring

Ekspertutvalgets kriterier for god kommunestruktur

Metode og gjennomføring

- Denne utredningen har kommet som en tilleggsbestilling til utredningen på Nordmøre som Rindal deltok i. Det er derfor tatt utgangspunkt i det samme vurderingssystemet som er brukt i disse utredningene. Vurderingssystemet, og kriteriesettet, er det redegjort kort for på de neste sidene og mer detaljert under hvert tema.
- Videre omfatter utredningen ulike problemstillinger som krever ulike typer data og ulike metodiske innfallsvinkler. Som grunnlag for å beskrive en del sentrale utviklingstrekk i kommunen knyttet til befolkningsutvikling, næringsutvikling, pendling og tjenesteproduksjon, er det tatt utgangspunkt i eksisterende statistikk fra SSB, nykommune.no og Telemarksforsking sine egne datasett.
- Den 17. juni 2015 gjennomførte Telemarksforsking intervju med ordfører, opposisjonsleder og rådmann i Rindal kommune i forbindelse med utredningen av kommunestruktur på Nordmøre. I forbindelse med utredningen av nullalternativet ble det 14.10 gjennomført supplerende intervjuer i Rindal med administrative ledere og flere politikere. Intervjuene berørte tema som tjenestetilbud, økonomi, samfunnsutvikling, lokaldemokrati, samt synspunkt på sammenslåing og 0-alternativet.
- Videre ble det gjennomført en spørreundersøkelse ved hjelp av det internettbasert spørre- og rapporteringssystemet SurveyXact. Her ble det innhentet synspunkter fra politikerne i det «gamle» og «nye» kommunestyret, samt administrative ledere og tillitsvalgte. Spørsmålene berørte tjenester, lokaldemokrati, samfunnsutvikling og vurdering av alternativet med å bestå alene. Undersøkelsen ble sendt til 54 respondenter i Rindal kommune, og den ble gjennomført i perioden 09.11.15 – 30.11.15. Det ble sendt to purringer (12.11.15 og 17.11.15). Til sammen var det 28 respondenter som helt eller delvis svarte på undersøkelsen. 25 respondenter har status som gjennomført, det gir en svarprosent på 46 prosent.
- I vurderingen av påstandene i spørreundersøkelsen blir et svar som i gjennomsnitt har en score på over 3,5 vurdert som positivt, mens en score på under 3,5 blir vurdert til å helle mer i negativ retning.

Vurderingssystem benyttet på Nordmøre

Utredningstema	Vurderingskriterium	Høyest poengscore
Samfunnsutvikling	Befolkningsgrunnlag	20
	Tilstrekkelig kapasitet og kompetanse	10
	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder	20
	Kommunesenter	10
	Avstand til kommunesenter	10
	Næringsstruktur	10
Økonomi	Økonomiske virkemidler	20
	Netto driftsresultat	10
	Frie inntekter, 1 – 15 år	20
	Frie inntekter, etter 20 år	10
	Effektiviseringsgevinster adm.	20
	Effektiviseringsgevinster tjenester	10
	Endring i konsesjonskraftsinntekter	5
	Endring i demografikostnader	5
Tjenesteyting	Befolkningsgrunnlag	20
	Interkommunalt samarbeid	20
	Kapasitet og kompetanse	10
	Modeller for tjenesteyting	10
	Valgfrihet, distanse og framtidig tjenesteproduksjon	20
	Effektiv tjenesteproduksjon	10
	Økonomisk soliditet	10
Lokaldemokrati	Valgdeltagelse	10
	Størrelse på kommunestyret	10
	Politisk representasjon	10
	Innbyggermedvirkning	10
	Kompetanse, kapasitet og politisk handlingsrom	10
	Interkommunalt samarbeid	10
	Lokal identitet	10
	Oppgavepotensial ved større kommuner	20
	Behov for tiltak for styrket lokaldemokrati	10
Samlet score		380

Kriteriesett for null–alternativet

- For å vurdere «Rindal som egen kommune» har vi tatt utgangspunkt i kriteriesettet på forrige side, og tilpasset dette til vurdering av 0-alternativet. Det er flere kriterier som ikke er aktuelle når vi vurderer kommunen alene framfor sammenslåingsalternativer. Disse er:
 - Kommunesenter (under samfunnsutvikling)
 - Effekt på frie inntekter ved sammenslåing 1-15 år – i prosent av brutto driftsinntekter (under økonomi)
 - Effekt på frie inntekter ved sammenslåing etter 20 år – i prosent av brutto driftsinntekter (under økonomi)
 - Endring i konsesjonskraftsinntekter
 - Ulike modeller for lokalisering av administrasjon og spesialiserte tjenester (under tjenesteyting)
 - Behov for tiltak for å styrke lokaldemokrati (under lokaldemokrati)
- Når vi nå vurderer 0-alternativet vil vi understreke at summene som vi samlet sett får ut av vurderingene, ikke er sammenlignbare med summene når vi vurderer strukturalternativene. Til det er endringene i kriteriesystemet for mange.
- Kriteriesettet er forklart mer inngående under hvert delkapittel, med poengsummer og terskler for å oppnå ulike «smileys».

Samfunnsutvikling

Samfunnsutvikling i kommunene

- Kommunene har en sentral rolle når det gjelder å skape en helhetlig utvikling av lokalsamfunnet og gode levekår for innbyggerne. I analyser av kommunenes rolle som samfunnsutviklingsaktør er det vanlig å legge til grunn en vid definisjon av samfunnsutvikling, noe som innebærer innsats på en rekke områder. Dette kan være arbeid knyttet til:
 - Areal- og samfunnsplanlegging
 - Næringsarbeid
 - Kulturtiltak
 - Nettverksbygging
 - Samarbeid med andre kommuner, lokalt næringsliv, fylkeskommuner, frivillige organisasjoner også videre
- Et av målene i kommunereformen er en mer helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Regjeringen ønsker at kommunesektoren skal bli i bedre stand til å løse nasjonale utfordringer. Reformen skal bedre forutsetningene for en styrket og samordnet lokal og regional utvikling i alle deler av landet både når det gjelder arealbruk, samfunnssikkerhet- og beredskap, transport, næring, miljø og klima, og også den sosiale utviklingen i kommunen. Regjeringen ønsker at kommunegrensene i større grad tilpasses naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner.
- Kommunesektoren skal bli bedre i stand til å løse nasjonale utfordringer. Reformen skal bedre forutsetningene for en styrket og samordnet lokal og regional utvikling i alle deler av landet både når det gjelder arealbruk, samfunnssikkerhet- og beredskap, transport, næring, miljø og klima, og også den sosiale utviklingen i kommunen. Det er ønskelig at kommunegrensene i større grad tilpasses naturlige bo- og arbeidsmarkedsregioner.
- En annen del av målet er at regjeringen ønsker at kommunene i større grad enn i dag skal ha kompetanse og kapasitet til å drive med samfunnsutvikling. En handlekraftig kommune kan spille en stor rolle som samfunnsutvikler, både lokalt og regionalt. Dette er blant annet avhengig av kommunenes evne til å drive god og effektiv planlegging, og legge til rette for aktiv oppfølging av dette arbeidet. Dersom kommunen har kapasitet og kompetanse vil den også stå sterkere når det gjelder muligheter til å skaffe utviklingsmidler, trekke til seg nye virksomheter (både offentlige og private) og delta i samarbeids- og utviklingsprosjekter både nasjonalt og internasjonalt.
- En viktig målsetting for kommunene er å stimulere til næringsutvikling og økt sysselsetting. Dette er noe som også krever kompetanse, evne til nettverksbygging, gode planer og god infrastruktur. Dersom flere kommuner innenfor den samme bo-, arbeids- og serviceregionen driver næringsrettet arbeid på hver sin måte, er det fare for at kommunene ender opp med konkurrerende tiltak i stedet for tiltak som støtter og bygger opp om hverandre. Dersom forutsetningene ellers er til stede, kan en samlet næringspolitikk hjelpe til med å styrke grunnlaget for næringsutviklingen i hele regionen.

Regjeringens ekspertutvalg

- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.
- Tabellen under viser hvilke samfunnsmessige hensyn og kriterier ekspertutvalget har lagt til grunn for kommunens rolle som samfunnsutvikler.

Kommunens rolle	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
Samfunnsutvikling	Helhetlig ivaretagelse av areal- og transportinteresser tilpasset klima- og miljøhensyn Tilrettelegging for positiv utvikling i lokalsamfunnet og storsamfunnet	• Funksjonelle samfunnsutviklingsområder • Tilstrekkelig kapasitet • Relevant kompetanse

- Som vist på forrige side, er et av målene ved kommunereformen en mer helhetlig og samordnet samfunnsutvikling, og kommunegrenser som samsvarer bedre med bo- og arbeidsmarkedsregioner. I tillegg samsvarer også målet om bedre kapasitet og kompetanse i kommunene til samfunnsutvikling med kriteriene til ekspertutvalget.
- Vi har i våre vurderinger benyttet disse kriteriene for å vurdere muligheten for å drive med samfunnsutvikling ved de ulike strukturalternativene.

Vurderingskriterier samfunnsutvikling

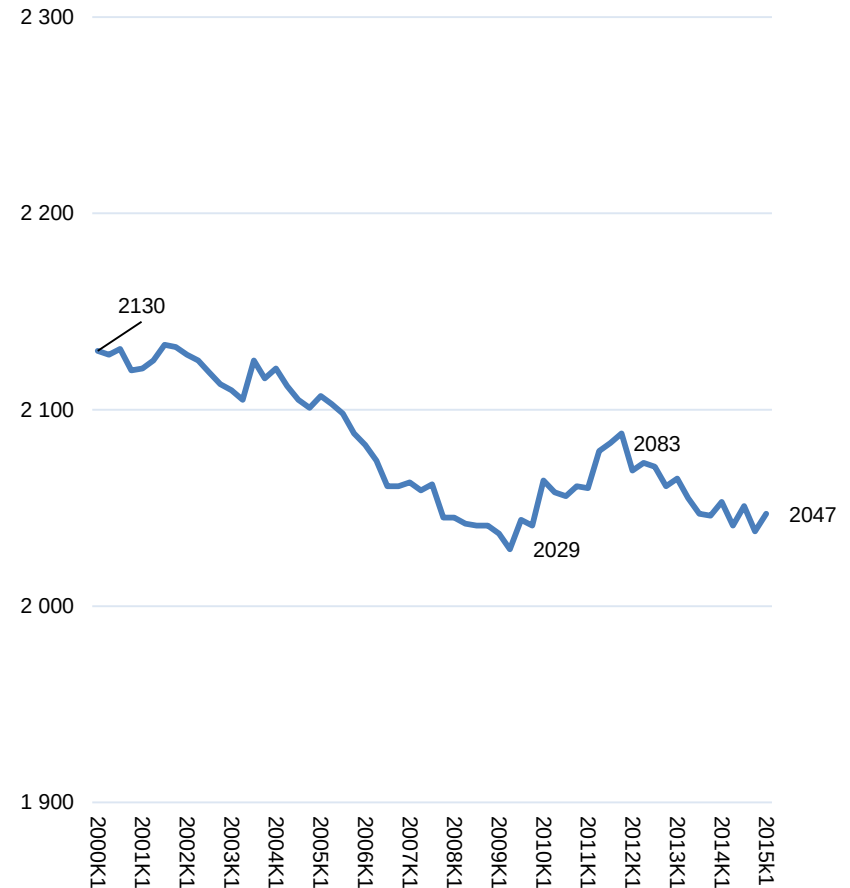
- Tabellen under viser kriteriene som er benyttet i vurderingen av samfunnsutvikling. Vurderingene er basert på systemet i utredningen på Nordmøre, men det er gjort flere endringer. Kriteriet om kommunesenter er tatt bort siden dette var brukt for å vurdere om det var et naturlig kommunesenter i en ny kommunene eller om det kunne være en kilde til konflikt. Vi har tatt utgangspunkt i at det ikke er aktuelt for Rindal å vurdere å flytte kommunesenteret til et annet sted i kommunen.
- Vi har tatt inn et kriterium om styrket og samordnet samfunnsutvikling, som er et av målene ved kommunereformen.
- En nærmere beskrivelse av kriteriene finnes under «samlet vurdering samfunnsutvikling».

Kriterier	Beskrivelse	Poengsum
Befolkningsstørrelse	Regjeringens ekspertutvalg har anbefalt en kommunestørrelse på 15 – 20 000 innbyggere for å ha tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse til å ivareta rollen som samfunnsutvikler.	0-20
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse	Vi har sett på alder på kommuneplanene, samt årsverk i kommunen knyttet til samfunns- og arealplanlegging.	0-20
Funksjonelle samfunnsutviklingsområder	Vi har sett på inndeling i bo- og arbeidsmarkedsregioner og pendlingsdata til nabokommune.	0-20
Styrket og samordnet samfunnsutvikling	Vi har sett om Rindal allerede i dag inngår i samarbeid som ivaretar målet om en styrket og samordnet samfunnsutvikling.	0-10
Avstand til kommunesenter	Vi har sett på interne avstander i kommunene.	0-20
Næringsstruktur	Vi har sett på næringsstrukturen i kommunen, og vurdert om den er variert og om arbeidsplassene er i bransjer som har hatt vekst.	0-10

Befolkningsutvikling

Befolkningsutvikling

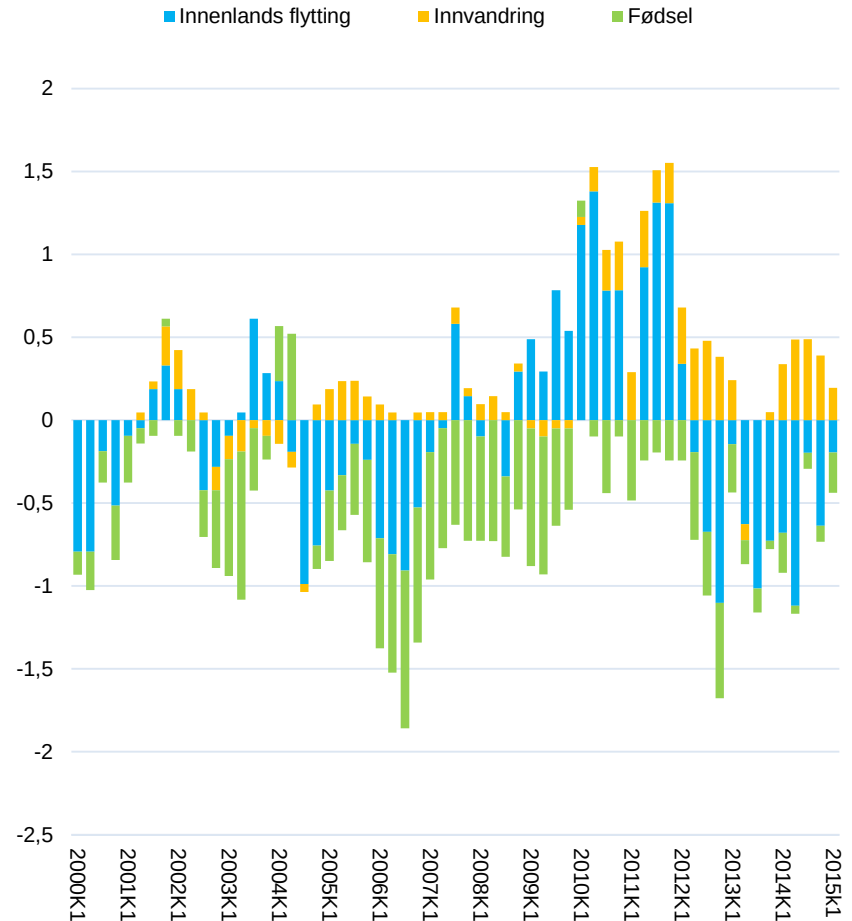
- Figuren til høyre viser befolkningsutviklingen i Rindal fra 2000 til 2015.
- Fra 2000 og fram til i dag har det vært en nedgang i folketallet i Rindal. Nedgangen fra 2000 til 2015 utgjør 83 personer eller om lag 3,9 prosent.
- I 2009 var innbyggertallet på sitt laveste, mens det gikk noe opp i årene fram til 2012. Fra 2012 har folketallet igjen gått noe ned.

Utvikling i folkemengde fra 2000 til 2015, ved utgangen av 1. kvartal. Kilde: Telemarksforsking/SSB

Befolkningsutvikling dekomponert

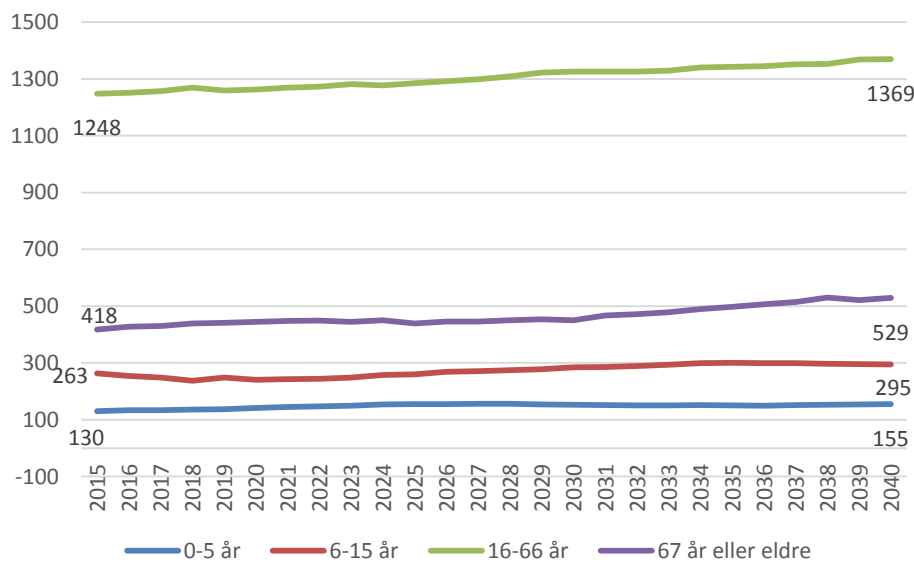
- Figuren til høyre viser årlig prosentvis befolkningsutvikling dekomponert i innenlands nettoflytting, netto innvandring og fødselsbalanse. Hver stolpe viser den årlige endringen, og dette er målt hvert kvartal. Det er derfor overlappende perioder. Siste stolpe viser befolkningsendringen fra 31. mars 2014 til 31. mars 2015; nest siste viser endringer fra 31. desember 2013 til 31. desember 2014 osv.
- Figuren viser at det gjennomgående med unntak av et par perioden har vært negativt fødselsoverskudd. Det betyr at det dør flere i kommunen enn det blir født.
- Siden 2000 har det variert om det har vært negativ eller positiv innenlands flytting (det vil si at det flytter flere inn i kommunen enn det som flytter ut. De siste årene har denne vært negativ.
- Med unntak av enkelte perioder rundt 2003/2004 og 2008/2009, så har innvandringen vært positiv.

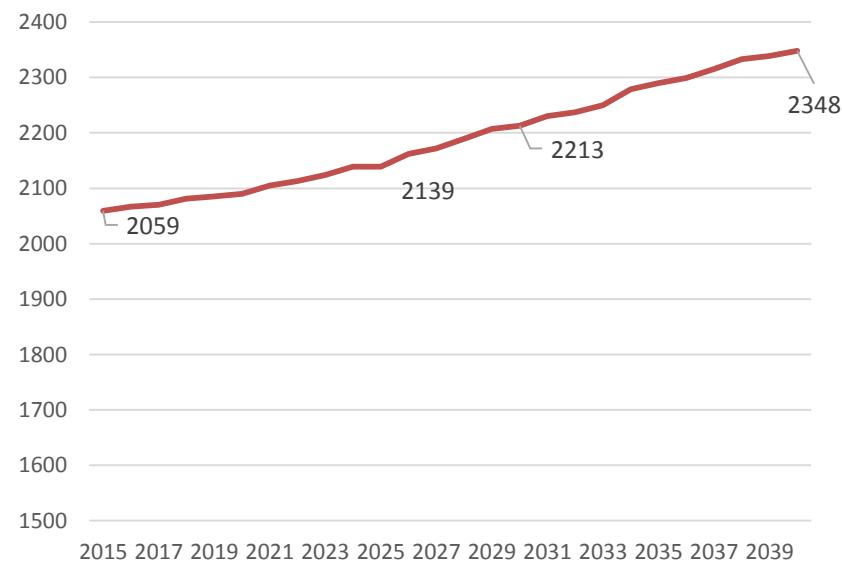
Kilde: Telemarksforsking

Framskrevet befolkningsutvikling - prognose

- Basert på SSBs framskrivninger (middelalternativet kalt 4M) er det forventet vekst i folketallet i Rindal frem mot 2040. Dette viser figuren nede til høyre. Veksten er forventet å utgjøre 289 personer, tilsvarende 14 prosent samlet for perioden. Denne veksten forutsettes av at prognosene for vekst i Norge slår til. SSB oppdaterer sine befolkningsprognoser annethvert år, og neste gang i 2016. I samfunnsdelen av kommuneplanen i Rindal som ble vedtatt i juni 2015, viser en alternativ prognose basert på faktiske tall fra 2010-2014 en nedgang i folketallet til under 2 000 i 2030. Tilsvarende innbyggertall i SSBs prognose i 2030 er 2 213. Det viser at det er usikkerhet knyttet til framtidig utvikling i innbyggertallet. Dersom Rindal opplever en vekst vil det være positivt for økonomien siden befolkningsendringer blir hensyntatt i inntektssystemet. Tilsvarende vil det være negativt dersom befolkningstallet går betydelig ned. Tallene for framskrevet befolkningsutvikling er ikke en direkte del av vurderingssystemet i denne rapporten, men hensyntatt gjennom forventede demografikostander og framtidig tjenesteproduksjon.
- Det kan også være interessant å se hvilke aldersgrupper som er forventet å vokse mest. I figuren under ser vi at det forventes noe vekst i samtlige aldersgrupper. Prosentvis er økningen størst i aldersgruppen 67 år og eldre, samt aldersgruppen 0-5 år. Veksten i aldersgruppen 6-15 år og 16-66 år er omtrent lik. Denne prognosen har tatt utgangspunkt i SSB framskrevne befolkningsutvikling.

Framskrevet folkemengde, etter alder. SSBs 4M alternativ. Kilde: SSB

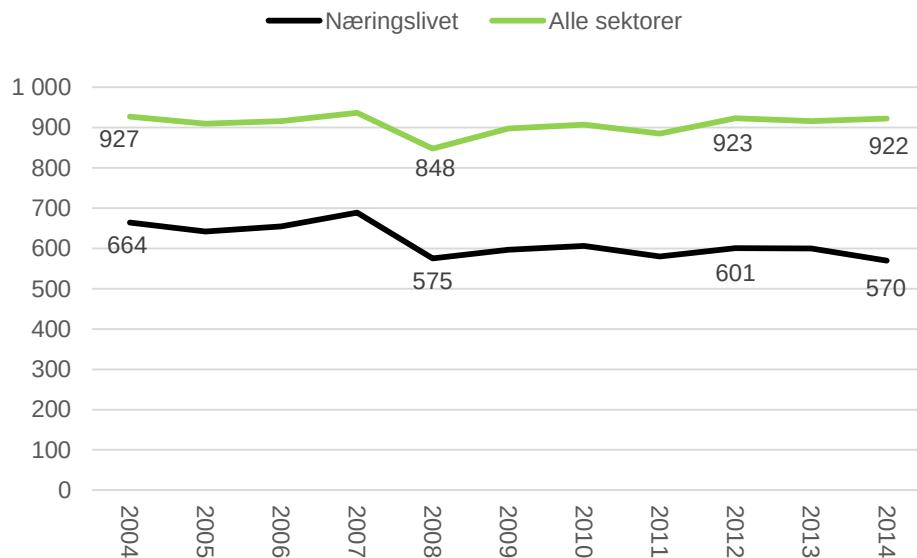

Framskrevet folkemengde, SSBs 4M alternativ. Kilde: SSB

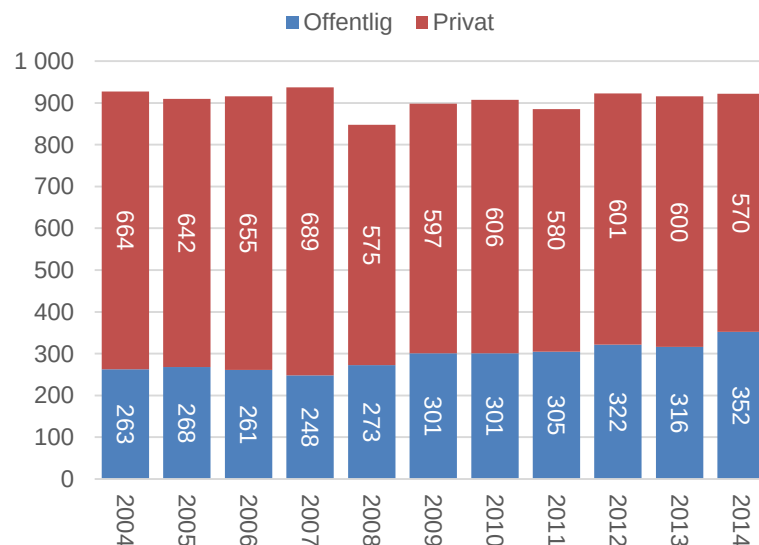
Næringsutvikling

Arbeidsplassutvikling

- Figuren under til venstre viser utviklingen i antall arbeidsplasser i alle sektorer og næringslivet. Som vi kan se, har det vært en nedgang i arbeidsplasser i næringslivet, tilsvarende om lag 14 prosent for perioden. Samlet har alle sektorer holdt seg omtrent på samme nivå i perioden, det er dog en liten nedgang tilsvarende 0,5 prosent i perioden. Fra 2007 til 2008 ser vi spesielt en nedgang i antall arbeidsplasser i næringslivet. Dette skyldes av avløserlaget flyttet fra Rindal til Surnadal på dette tidspunktet. Dette bidro også til å øke pendlingen fra Rindal til Surnadal i statistikken.
- I Rindal er antallet arbeidsplasser vesentlig høyere i privat enn offentlig sektor. Figuren nede til høyre viser at det har vært en betydelig vekst i antall arbeidsplasser i offentlig sektor fra 2004 til 2014, denne veksten har «demt opp» for nedgang i privat sektor.

Arbeidsplassutvikling i alle sektorer og i næringslivet i Rindal. 2004-2014. Kilde: SSB

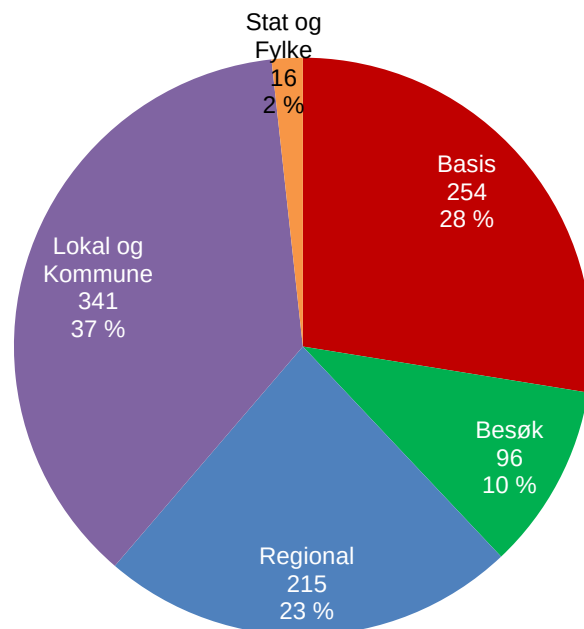
Antall arbeidsplasser i offentlig og privat sektor i Rindal. 2000-2014. Kilde: Telemarksforsking/SSB

Arbeidsplasser fordelt på ulike sektorer

Videre er det interessant å se på hvordan arbeidsplassene i kommunen er fordelt mellom ulike sektorer. Arbeidsplassene er fordelt etter:

- Fylke og stat
- Lokal og kommune
 - *Lokale næringer* er næringsliv som leverer tjenester til den lokale befolkningen, og som i stor grad substituerer tjenester fra offentlig sektor. Dette er tjenester som barnehager, skoler, primærhelsetjenester og renovasjon.
- Basisnæringer
 - *Basisnæringer* er næringsliv som konkurrerer på et nasjonalt eller internasjonalt marked. Basisnæringene produserer varer eller tjenester på et sted, som selges og konsumeres hovedsakelig utenfor stedet der produksjonen foregår. Primærnæringer som landbruk, gruver og industri, tilhører basisnæringene. Samtidig er det en del tjenesteproduksjon som også defineres som basisnæringer. Dette er tjenester som IT, telekom og teknologiske tjenester.
- Besøksnæringer
 - *Besøksnæringer* er næringsliv som kjennetegnes av at kunden må være personlig til stede. Besøksnæringene inkluderer all turisme, men også butikkhandel og en del personlige tjenester.
- Regionale næringer
 - De *regionale* næringene består av bransjer som både har annet næringsliv, offentlige institusjoner og befolkningen som kunder, og som hovedsakelig retter seg mot et regionalt marked. Det er bransjer som bygg og anlegg, transport og forretningsmessig tjenesteyting. Vi finner ofte en konsentrasjon av de regionale næringene i byer og sentra.

Kakediagrammet viser hvordan arbeidsplassene fordeler seg på ulike næringer. Det er lokal og kommune som er størst, deretter følger basisnæringene, regionale næringer og besøk. Stat og fylke er relativt beskjedent representert i Rindal.

Arbeidsplasser fordelt på ulike sektorer i Rindal. Absolutte tall og prosent i 2014. Kilde: Telemarksforskning

Private arbeidsplasser fordelt på næring

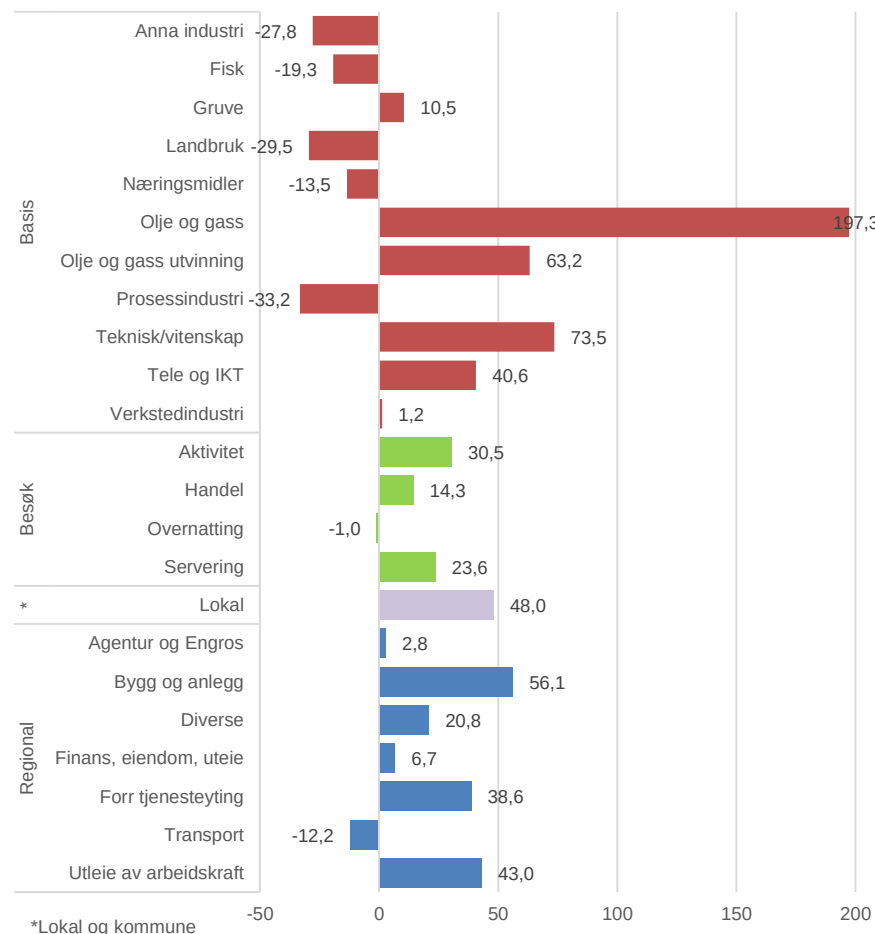
- Tabellen gir en oversikt over de 570 arbeidsplassene i privat sektor i Rindal i 2014, og hvordan de fordeler seg på ulike næringer. Anna industri, landbruk, bygg og anlegg og handel har flest sysselsatte. Av basisnæringene er anna industri størst, deretter følger landbruk.
- Innenfor besøksnæringene sysselsetter handel flest.
- Innenfor de regionale næringene er det flest sysselsatte i bygg og anlegg. Det er også en del arbeidsplasser i transport.

Næring	Bransje	Antall arbeidsplasser Rindal
Basis	Anna industri	102
	Næringsmidler	36
	Verkstedindustri	17
	Landbruk	85
	Teknisk/vitenskap	9
	Tele og IKT	5
Besøk	Aktivitet	9
	Handel	73
	Overnatting	13
	Servering	1
Lokal og Kommune	Lokal	5
Regional	Agentur og Engros	3
	Bygg og anlegg	135
	Diverse	14
	Finans, eiendom, utleie	19
	Forr tjenesteyting	13
	Transport	31
Totalsum		570

Antall arbeidsplasser i de ulike bransjene som inngår under de ulike næringstypene i privat sektor i 2014 i Rindal. Kilde: Telemarksforskning

Lokaliseringskvotient - forklaring

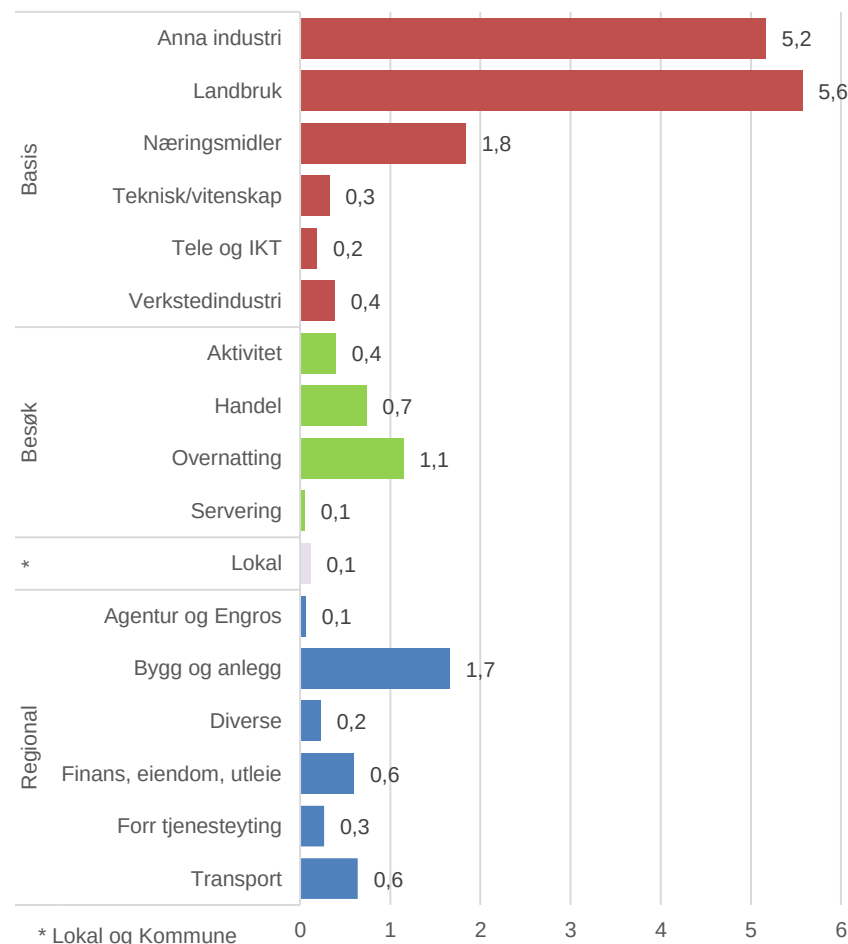
- Lokaliseringskvotienter sier noe om hvor store bransjene er i kommunen/på stedet relativt til resten av landet. Antall arbeidsplasser i bransjen er delt på totalt antall sysselsatte i kommunen. Denne andelen er delt på tilsvarende andel for landet. Når tallet er 1, er andelen den samme som for Norge. Det betyr at dersom andelen er lavere enn 1, er det en lavere andel som jobber i den bransjen sammenlignet med landet, og omvendt dersom tallet er høyere enn 1. Dersom tallet er for eksempel 2, er det dobbelt så mange som jobber i bransjen i den aktuelle kommunen enn landsgjennomsnittet.
- Figuren til høyre viser Norges vekst på landsbasis fra 2001 til 2014. Det gir et bilde av hvilke bransjer som er i vekst, og hvilke som er i nedgang.
- Bransjene som har hatt størst vekst siden 2001, er olje og gass, olje- og gassutvinning, teknisk/vitenskap, lokale næringer, bygg og anlegg, forretningsmessig tjenesteyting og utleie av arbeidsplass.
- Det har vært størst nedgang i anna industri, fisk, landbruk, næringsmidler, prosessindustri og transport.
- Lokaliseringskvotienten på neste side viser arbeidsplasser i Rindal i 2014 relativt til landsgjennomsnittet i 2014.

Arbeidsplassvekst i de ulike bransjene i Norge i perioden 2001 - 2014. I prosent.

Lokaliseringskvotient - Rindal

- Det er et par sektorer verdt å merke seg: Anna industri, landbruk og næringsmidler sysselsetter relativt flere i Rindal enn på landsbasis. For eksempel jobber 5,6 ganger flere i landbruk i Rindal enn landssnittet. Som vi så på forrige side er dette bransjer som har hatt arbeidsplassnedgang på landsbasis siden 2001.
- Under besøk så er det relativt flere som jobber med overnatting i Rindal enn landssnittet. Men som vi så på side 24, så utgjør arbeidsplassene i overnatting kun 13 mens det er 73 arbeidsplasser i handel. Det er et uttrykk for at overnatting er en betydelig mindre bransje på landsbasis enn det handel er.
- Innenfor de regionale næringene er bygg og anlegg en bransje som har vært i vekst på landsbasis, og det jobber også relativt flere i denne bransjen i Rindal enn på landsbasis.
- De andre bransjene er i mindre grad representert i Rindal sammenliknet med landet, og flere av dem er relativt beskjedne næringer i kommunen.

Lokaliseringskvotient for Rindal. Kilde :Telemarksforsking

Sårbarhetsindikator

- Telemarksforskning har utviklet en indeks som sier noe om hvor sårbart næringslivet i kommunen er. Jo høyere verdi, jo større sårbarhet. Den høyeste verdien målt i Norge er 74,9. Denne sårbarheten består av tre indikatorer:
 - Hjørnesteinsfaktor
 - Bransjespesialisering
 - Arbeidsmarkedsintegrasjon
- Sårbarheten til kommunen er basert på 2011-tall. Rindal får en sårbarhetsindikator på 33,4. Basert på denne indeksen ble Rindal vurdert som relativt sårbar.
- Sammenliknet med nabokommunene til Rindal har Surnadal en sårbarhetsindeks på 13,7, Meldal 11,6, Orkdal 9,0, Rennebu 21,4 og Hemne 20,1.

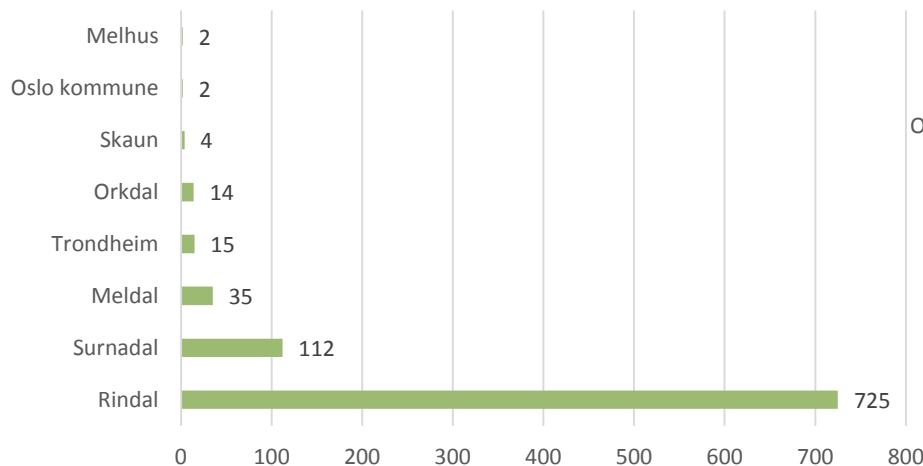

Pendling og avstander

Innpendling

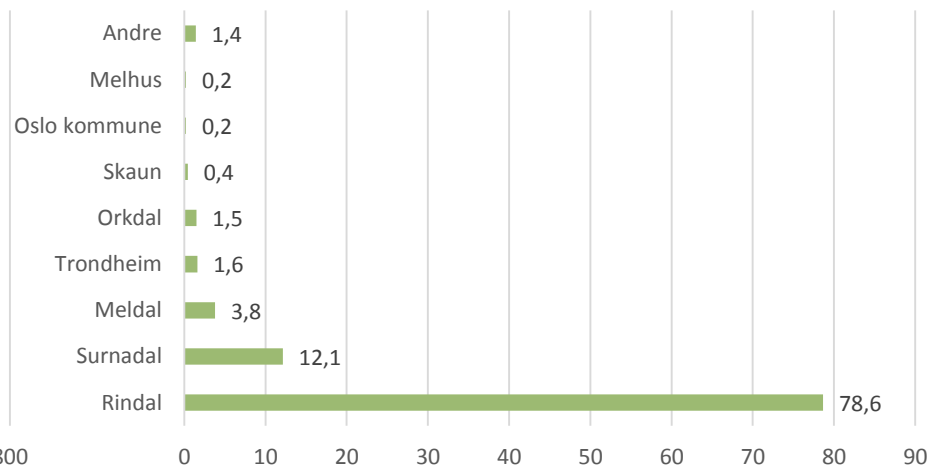
- Figurene under viser innpendling til Rindal kommune i absolutte tall og prosent.
- 725 personer både bor og jobber i Rindal kommune (per 4. kvartal 2014). Dette utgjør 78,6 % av de som har jobb i Rindal. Av de som pendler inn til kommunen kommer flest fra Surnadal; nemlig 112 personer eller 12,1 %. Deretter følger Meldal med 35 personer, tilsvarende 3,8 %.

Absolutte tall

Innpendling til Rindal kommune i absolutte tall. 2014.
Kilde: SSB og nykommune.no

Prosent

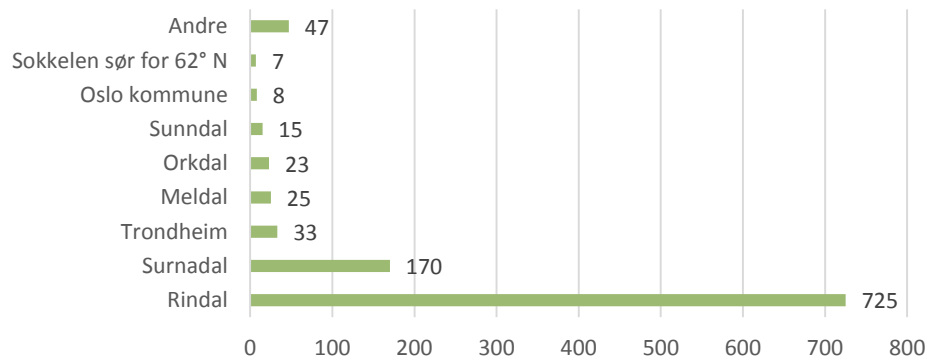

Innpendling til Rindal kommune i prosent. 2014.
Kilde: SSB og nykommune.no

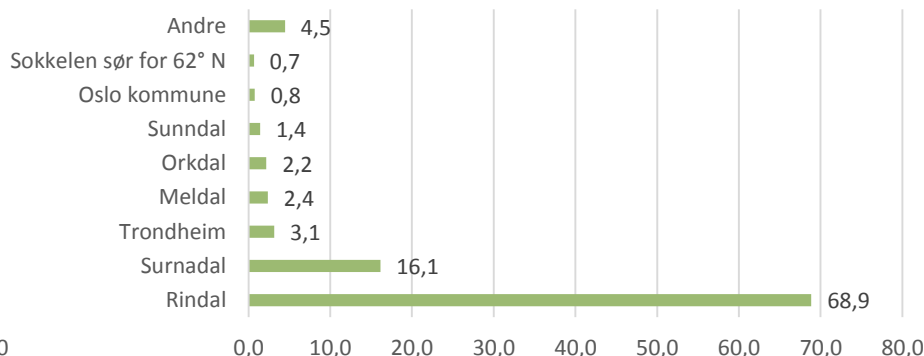
Utpendling

- Figurene under viser utpendling fra Rindal til andre kommuner i absolutte tall og i prosent.
- 1 053 personer er sysselsatt i Rindal (per 4. kvartal 2014). Av disse er det som nevnt 725 personer eller 68,9 prosent som har bosted og arbeidssted i Rindal kommune, dvs. at de ikke pendler. Av de som pendler ut fra kommunen, pendler flest til Surnadal (16,1 prosent). Deretter følger Trondheim og Meldal med hhv. 3,1 og 2,4 prosent. Rindal tilhører bo- og arbeidsmarkedsregion Surnadal, hvor Rindal og Halså kommuner også inngår.
- Ved årsskiftet 2007/2008, så ble avløserlaget flyttet fra Rindal til Surnadal. Det gjør at disse arbeidstakerne får arbeidssted Surnadal i statistikken, mens de i praksis arbeider i Rindal. Det gjør at utpendlingen til Surnadal ser noe høyere ut enn den reelt her.

Absolutte tall

Prosent

Utpendling fra Rindal kommune i absolutte tall. 2014.
Kilde: SSB og nykommune.no

Utpendling fra Rindal kommune i prosent. 2014.
Kilde: SSB og nykommune.no

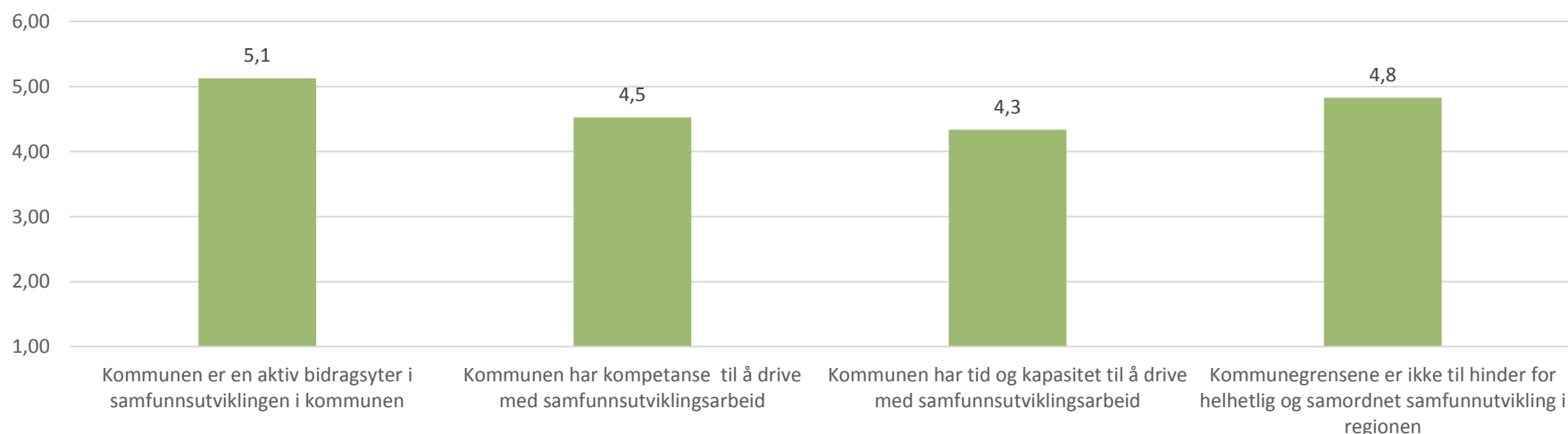
Reisetid internt i kommunen

- 45 minutter er definert som en grense for akseptabel pendlingsavstand. Det er ikke slik at alle innbyggerne i en kommune skal bo innenfor 45 minutter til kommunesenteret. Det er mange innbyggere i Norge i dag som har lengre reisevei enn dette. Men et kommunesenter har ofte en del arbeidsplasser, og pendlingsavstand kan gi indikasjon på om størsteparten av innbyggerne i kommunen har tilgang til disse arbeidsplassene.
- KOSTRA (2014) oppgir en gjennomsnittlig reisetid for innbyggerne i Rindal til kommunesenteret på 5,3 minutter. Gjennomsnittet på landsbasis er 7,4 minutter.
- Fra Rindal til Rindalsskogen er det 11 minutter reisetid (ifølge visveg.no, og med korteste vei lagt til grunn).

Kapasitet, kompetanse og samarbeid om samfunnsutvikling

Svar fra spørreundersøkelsen - samfunnsutvikling

- I spørreundersøkelsen stilte vi spørsmål om arbeidet med samfunnsutvikling i kommunen. Figuren under viser svarene. Respondentene er svært enige i at kommunen er en aktiv bidragsyter i samfunnsutviklingen i kommunen. Videre er respondentene også enige i at kommunen har kompetanse, tid og kapasitet til å drive med samfunnsutviklingsarbeid. Kommunegrensene blir ikke vurdert å være et hinder for helhetlig og samordnet samfunnsutvikling i regionen.

Svar fra spørreundersøkelsen på påstandene «kommunen er en aktiv bidragsyter i samfunnsutviklingen i kommunen», «kommunen har kompetanse til å drive med samfunnsutviklingsarbeid», «kommunen har tid og kapasitet til å drive med samfunnsutviklingsarbeid» og «kommunegrensene er ikke til hinder for helhetlig og samordnet samfunnsutvikling i regionen» på en skala fra 1-6, der 1 er helt uenig og 6 er helt enig. Gjennomsnitt.

Åpne svar – samfunnsutvikling

- I spørreundersøkelsen fikk respondentene mulighet til å utdype hvilke områder kommunen har samarbeid innenfor samfunnsutvikling på, og om mulighetene for å drive samfunnsutvikling vil forandre seg dersom Rindal inngår i en større kommune.
- Av svarene fremkommer det at Rindal har flere samarbeid innenfor samfunnsutviklingsområdet både med andre kommuner og andre aktører. Vi har oppsummert disse på neste side.
- Det varierer noe hvorvidt respondentene mener mulighetene for å drive med samfunnsutviklingsarbeid i en større kommune vil forandre seg; noen mener de vil bli vesentlig større blant annet fordi det vil tilføre mer kompetanse, mens andre mener lokal forankring vil forsvinne i en større kommune, og at slikt arbeid ikke vil bedre seg nevneverdig i en større kommune.

Lokal og regional utvikling

- Regjeringen mener kommunereformen skal bidra til styrket og samordnet lokal og regional utvikling i alle deler av landet knyttet til:
 - Arealbruk/planlegging
 - Samfunnssikkerhet- og beredskap
 - Transport
 - Næring
 - Miljø og klima
- I tabellen til høyre har vi sett nærmere på hva Rindal samarbeider med andre aktører om allerede i dag på disse områdene. Som vi kan se, har Rindal samarbeid på alle områdene med andre kommuner/aktører.
- I tillegg blir vi informert om, både i intervjuene og i spørreundersøkelsen, at det er vanlig med spleiselag mellom kommunen og andre (private) aktører når det gjelder tiltak for positiv samfunnsutvikling.

Område	Samarbeid
Arealbruk/planlegging	- Plankontoret på Berkåk - Trollheimen verneområdestyre
Samfunnssikkerhet og beredskap	- Nordmøre interkommunale utvalg mot akutt forurensning (NIUA) - Møre og Romsdal 110-sentral - Brannsamarbeid Rindal og Surnadal
Transport	- Samarbeid om FV65 og Trollheimstunellen - Samspleis AS (samferdselseutbygger på Nordmøre)
Næring	- Visit Nordmøre og Romsdal AS - Næringshagen i Orkdalsregionen - Svorka Energi AS - HAMOS Forvaltning IKS (avfallsselskap) - Trollheim Vekst AS
Miljø og klima	- Krafttak ORKidé – klima- og energiplaner

Kilde: Nivi 2013

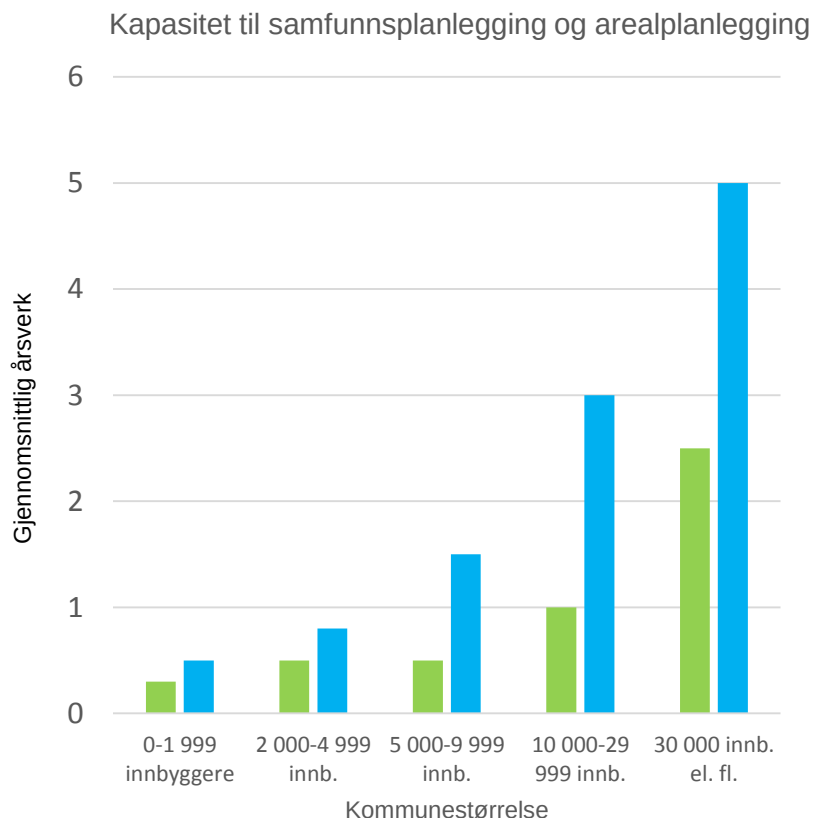
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse

Resultat fra NIVI Rapport 2014:1 Kartlegging av plankapasitet og plankompetanse i kommunene, sier noe om landets kommuner sin kapasitet og kompetanse til å ivareta planlegging etter krav i plan- og bygningsloven. Figuren til venstre viser hvor mange årsverk kommuner av ulik størrelse i snitt har til samfunnsplanlegging (grønn søyle) og arealplanlegging (blå søyle).

Kapasitet er definert som «kommunenes evne til å ivareta alle oppgaver og den saksmengden kommunene står overfor». 61 % av kommunene har 0,5 årsverk eller mindre til samfunnsplanlegging og 32 % av kommunene har 0,5 årsverk eller mindre arealplanlegging. Et fagmiljø kan per definisjon minimum bestå av 2 personer, og det betyr at kun 28 % av kommunene har fagmiljø til å ivareta arealplanlegging og kun 6 % av kommunene har fagmiljø til å ivareta samfunnsplanlegging. Jo mindre kommunestørrelsene er, jo høyere er opplevelsen av manglende kapasitet på planområdet.

Kompetanse er definert som «tilgang til personale med nødvendig formalkompetanse og/eller realkompetanse innenfor planlegging». 82 % av kommunene mener de i stor grad har nødvendig fagkompetanse til å ivareta oppgavene innenfor arealplanlegging og 68 % av kommunene mener de i stor grad har nødvendig fagkompetanse til å ivareta oppgavene innenfor samfunnsplanlegging. Utdanningsbakgrunnen blant samfunns- og arealplanleggere i kommunene er variert, og et fellestrekk synes å være utfordringer i rekruttering av sivilingeniører, arkitekter og arealplanleggere.

Det ser ut til at landets kommuner gjennomgående har bedre kompetanse enn kapasitet. Men i små fagmiljø, eller der fagmiljø ikke eksisterer, kan det være svært utfordrende å opprettholde og utvikle fagkompetanse.

Grønn søyle viser samfunnsplanlegging og blå søyle viser arealplanlegging. Diagram basert på tabell 3.2 NIVI Rapport 2014:1.

Kapasitet og kompetanse i Rindal

- Vi har fått oppgitt fra Rindal kommune at kommunen har totalt 1 årsverk til planlegging. Årsverket fordeles med 0,5 årsverk på hhv. areal og samfunnsplanlegging. Dette er omtrent hva kommuner av tilsvarende størrelse har til rådighet ifølge figuren på forrige side.
- I tillegg har Rindal kommune blitt medeier i plankontoret på Berkåk, som er et interkommunalt plankontor hvor Oppdal og Rennebu kommune også inngår. Kontoret hjelper til med planoppgaver. Dette er med på å øke både kapasitet og kompetanse innenfor planlegging for Rindal kommune.
- Plan- og bygningsloven setter rammene for samfunns- og arealplanleggingen i kommunene. Kommunen skal ha en samlet kommuneplan som omfatter samfunnsdel og arealdel (§ 11-1). *Kommuneplanens samfunnsdel* tar stilling til langsiktige utfordringer, mål og strategier for kommunen som samfunn og som organisasjon og bør beskrive og vurdere alternative utviklingsstrategier. Handlingsdelen angir hvordan planen skal følges opp de fire påfølgende år eller mer, og revideres årlig. *Kommuneplanens arealdel* er en overordnet plan som viser sammenhengen mellom framtidig samfunnsutvikling og bruk av arealene i kommunen. Rindal vedtok ny samfunnsdel av kommuneplanen i 2015, og arealplanen ble vedtatt i 2013 (ifølge Rindal kommunes hjemmeside og KOSTRA). I intervjuene fremkommer det at det å skaffe ingeniørkompetanse til kommunen har vært krevende.

Samlet vurdering Samfunnsutvikling

Vurderingssystem samfunnsutvikling (1)

- For å gjøre rapporten mer leservennlig, og for å skille de ulike kriteriene fra hverandre, har vi brukt tre ulike smileys for å vurdere de ulike kriteriene og gi en samlet vurdering. Disse er , og .
- Innenfor hvert kriterium har vi laget et poengsystem for vurdering. Det er vist i tabellen under og på neste side.
- Vurderingssystemet er i utgangspunktet laget for å vurdere sammenslåing av to eller flere kommuner. Siden vi nå vurderer én kommune, har vi derfor tilpasset kriteriene noe. Kriteriet kommunesenter er tatt ut.
- Under tilstrekkelig kapasitet og kompetanse har vi sett på hva kommunene kan forvente seg framover; på funksjonelle samfunnsutviklingsområder har vi sett på tilhørighet til bo- og arbeidsmarkedsregioner og på avstand til kommunesenter har vi tatt utgangspunkt i avstand fra kommunesenteret til tettsteder og bygder med skole.
- Samlet er det mulig å oppnå 100 poeng. Terskelen for å oppnå de ulike smileyene er følgende: 0 - 33 poeng gir rød smiley, fra 34 – 66 poeng gir gul smiley og over 67 poeng gir grønn smiley.

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Befolkningsgrunnlag	Under 5 000 innbyggere	0	
	5 000 – 14 999 innbyggere	10	
	Over 15 000 innbyggere	20	
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse	Kommunen kan forvente dårligere kapasitet og kompetanse i framtiden	0	
	Kommunen kan forvente omtrent samme kapasitet og kompetanse i framtiden	10	
	Kommunen kan forvente bedre kapasitet og kompetanse i framtiden	20	

Vurderingssystem samfunnsutvikling (2)

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Funksjonelle samfunnsutviklingsområder	Tilhører et annet bo- og arbeidsmarkedsområde, og har over 25 prosent utpendling/innpending til en eller flere andre kommuner	0	
	Eget BA-områder/tilhører et annet BA-område, men har under 25 prosent utpendling/innpending til en eller flere andre kommuner.	10	
	Eget bo- og arbeidsmarkedsområde.	20	
Styrket og samordnet samfunnsutvikling	Kommunen har i dag lite samarbeid på de fem områdene arealbruk/planlegging, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring og miljø og klima.	0	
	Kommunen har i dag noe samarbeid på de fem områdene arealbruk/planlegging, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring og miljø og klima.	5	
	Kommunen har i dag mye samarbeid på de fem områdene arealbruk/planlegging, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring og miljø og klima.	10	
Avstand til kommunesenter	Gjennomsnittlig reisetid i kommunen er over 60 minutter.	0	
	Gjennomsnittlig reisetid i kommunen er mellom 45 og 60 minutter.	10	
	Gjennomsnittlig reisetid i kommunen er under 45 minutter.	20	
Næringsstruktur	Kommunen har en lite variert næringsstruktur, og overvekt av arbeidsplasser i nedgangsbransjer.	0	
	Kommunen har en variert næringsstruktur, men en del arbeidsplasser i nedgangsbransjer.	5	
	Kommunen har en variert næringsstruktur med arbeidsplasser i både basis-, besøk- og regionale næringer, og en overvekt av arbeidsplasser i vekstbransjer.	10	

Vurdering samfunnsutvikling – Rindal som egen kommune

Vurderingskriterium	Vurdering	Poengscore	Smiley
Befolkningsgrunnlag	Rindal har et befolkningsgrunnlag under 5 000 innbyggere.	0/20	
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse	Kompetansen i Rindal på samfunnsutvikling ser ut til å være relativt god. Som deltaker i interkommunalt plankontor bidrar dette til at kapasiteten økes. Det forventes derfor at kapasiteten og kompetansen i fremtiden vil være omtrent som i dag.	10/20	
Funksjonelle samfunnsutviklingsområder	Rindal inngår i BA-region Surnadal og 16,1 prosent av de sysselsatte pendler hit. Det er 68,9 prosent av de sysselsatte i Rindal som både bor og jobber i Rindal.	10/20	
Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling	Rindal har noe samarbeid på de fem ulike områdene arealbruk/planlegging, samfunnssikkerhet og beredskap, transport, næring og miljø og klima,	5/10	
Avstand til kommunesenter	Kommunesenteret er innenfor 45 minutters reisetid for innbyggerne. KOSTRA oppgir en reisetid på 5,3 minutter i gjennomsnitt for alle innbyggerne til kommunesenteret.	20/20	
Næringsstruktur	Næringsstrukturen i Rindal bærer preg av å ha en noe større del av arbeidsplasser i nedgangsbransjer, noe som gir en ugunstig næringsstruktur for arbeidsplassvekst.	0/10	
Samlet vurdering samfunnsutvikling	Samlet får «Rindal som egen kommune» en poengscore på 45 av 100 mulige på samfunnsutvikling.	45/100	

Økonomi

Mål ved reformen og ekspertutvalget

- Et av målene ved kommunereformen er bærekraftige og økonomisk robuste kommuner. Regjeringen peker på at større kommuner vil ha større ressursgrunnlag og kan også ha en mer variert befolknings- og næringssammensetning. Det gjør kommunene mer robuste ovenfor uforutsette hendelser og utviklingstrekk. Bærekraftige og økonomisk robuste kommuner vil legge til rette for en mer effektiv ressursbruk innenfor begrensede økonomiske rammer (kommunereform.no).
- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver. Ekspertutvalget hadde altså ikke økonomi som et eget område, men det er to kriterier under tjenesteyting som er relevant for økonomi, og som vi også ser på i denne delen av rapporten:
 - Økonomisk soliditet
 - Effektiv tjenesteproduksjon

Vurderingskriterier økonomi

- Tabellen under viser kriteriene som er benyttet i vurderingen av økonomi. Det er gjort flere endringer sammenlignet med vurderingene i utredningen på Nordmøre:
 - På kriteriet frie inntekter er det tatt utgangspunkt i hvordan inntektsnivået for Rindal er i dag (mens det i rapportene som omhandler sammenslåing er sett på hvordan dette vil endre seg ved sammenslåing). I påvente av nytt inntektssystem har vi vektet dette kriteriet forholdsvis høyt.
 - Vi har tatt ut kriteriet om økonomiske virkemidler i kommunereformen. Dersom Rindal består som egen kommune, vil en ikke kunne ta del i disse midlene, så vi har redegjort for i rapporten hva dette innebærer.
 - Vi har sett på effektiviseringsgevinster innenfor administrasjon og tjenesteområdene i dagens kommune etter samme metodikk som vi bruker i utredningen av kommunesammenslåinger.
 - Vi har tatt vekk kriteriet om konsesjonskraft. Inntektene fra konsesjonskraft vil kunne endre seg ved endringer i kommunestrukturen, mens inntektene vil være konstante dersom det ikke skjer endringer i strukturen.
 - For å vurdere økonomisk soliditet har vi i tillegg til å se på netto driftsresultat også tatt med nivå på disposisjonsfond.
 - En nærmere beskrivelse av kriteriene finner du under samlet vurdering økonomi.

Kriterier	Beskrivelse	Poengsum
Netto driftsresultat	Vi har sett på Rindals driftsresultat i % av brutto driftsinntekter.	0-10
Disposisjonsfond	Vi har sett på nivå på disponibelt disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter.	0-10
Korrigerte frie inntekter	Vi har sett på dagens inntektsnivå målt ved korrigerte frie inntekter.	0-40
Effektiviseringsgevinster på administrasjon	Vi har sett på potensial for effektivisering på administrasjon vurdert mot kommuner på samme størrelse i samme fylke.	0-20
Effektiviseringsgevinster på tjenesteproduksjon	Vi har med utgangspunkt i utgiftsbehovet til kommunen sett på om det er rom for effektiviseringsgevinster på tjenesteområdene.	0-10
Forventet endring i demografikostnader	Vi har sett på om forventet endring i befolknings-sammensetningen vil gi endringer i demografikostnader.	0-10

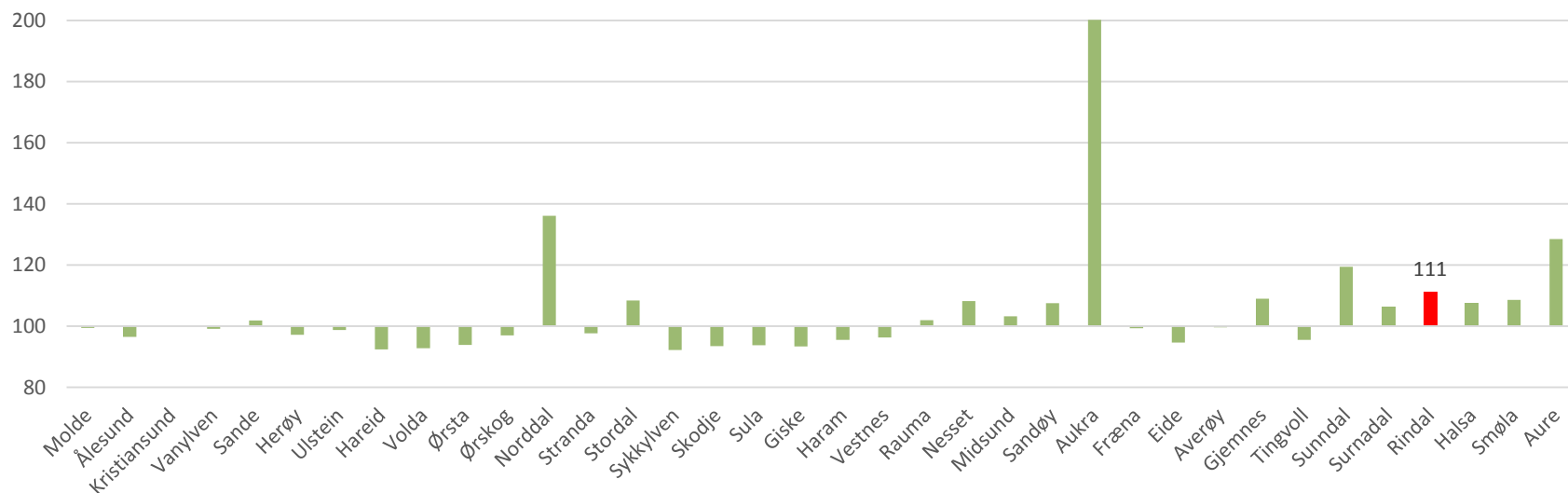
Inntekter og økonomiske nøkkeltall

Korrigerte frie inntekter

– en indikator som viser kommunens reelle inntektsnivå

- Rindal kommune hadde utgiftskorrigerte frie inntekter (inkludert eiendomsskatt og konsesjonskraftsinntekter) på 111 prosent av landsgjennomsnittet i 2014. Det betyr at inntektsnivået er 11 prosentpoeng over landsgjennomsnittet.
- Korrigerte frie inntekter viser nivået på de frie inntektene justert for variasjon i utgiftsbehov. Indikatoren viser dermed inntekts- og utgiftssiden samlet.
 - Det er først og fremst variasjoner i omfanget av regionalpolitiske overføringer, skjønnstilskudd og skatteinntekt som forklarer variasjoner i utgiftskorrigerte inntekter mellom kommunene. Dessuten bør det nevnes at frie inntekter ikke omfatter for eksempel utbytteinntekter og annen finansavkastning.

Korrigerte frie inntekter, inkl. e-skatt og konsesjonskraftinntekter, 2014

Frie inntekter

- Tabellen under viser frie inntekter i kr per innbygger for Rindal, aktuelle kommunegrupper og landet. Som vi ser av tabellen under, har Rindal frie inntekter per innbygger som er høyere enn landet og de to aktuelle kommunegruppene.
- Rindal gikk fra kommunegruppe 3 til kommunegruppe 2 i 2013. Gruppe 2 vil si små kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, og middels frie disponible inntekter.

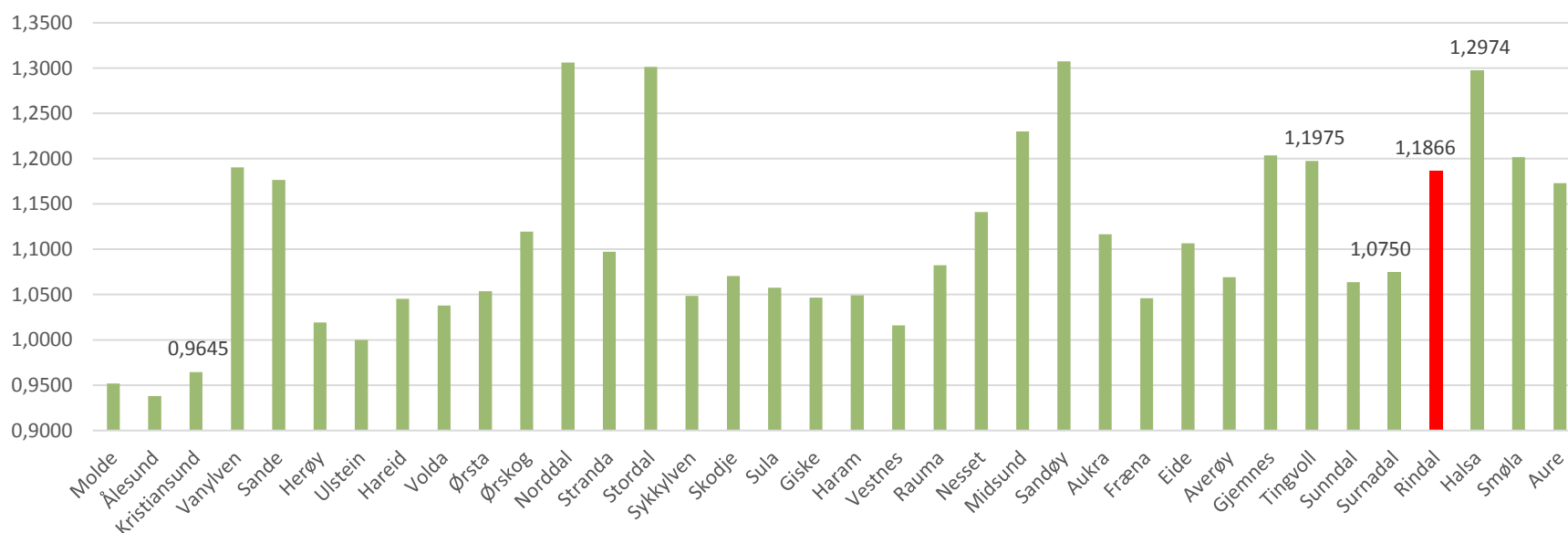
Frie inntekter pr innbygger	2012	2013	2014
Rindal	57 166	58 641	59 632
Kg 2	-	54 204	55 528
Kg 3	54 857	-	-
Landet	46 506	48 203	49 371

Kilde: Kostra (2014)

Beregnet utgiftsbehov

- Indeks for beregnet utgiftsbehov viser hvor «tung» eller «lett» en kommune er å drive, sammenlignet med det som er gjennomsnittet for alle landets kommuner. Dette vil blant annet avhenge av alderssammensetning, avstander osv.
- Figuren viser at Rindal fikk et beregnet utgiftsbehov som er om lag 18,6 prosent høyere enn landet (i 2014). Det vil si at Rindal er en «dyrere» kommune å drive enn gjennomsnittskommunen.

Utgiftsbehovindeks 2014

Finansielle nøkkeltall

- Teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) anbefaler at netto driftsresultat for kommunesektoren over tid bør være minst 1,75 prosent av driftsinntektene (3 prosent før 2014). Det vil sikre økonomisk balanse.
- Et netto driftsresultat på dette nivået for kommunesektoren som helhet vil innebære at kommunene bygger opp en "buffer" mot uforutsette økte utgifter eller reduserte inntekter. God økonomistyring tilsier at kommunene budsjetterer med en slik buffer.
- I perioden før 2014 hadde Rindal et positivt netto driftsresultat godt over den anbefalte «normen». I 2014 var netto driftsresultat derimot negativt.
- Disposisjonsfond har også gått noe ned i perioden, men Rindal har fortsatt en vesentlig høyere andel disposisjonsfond enn sammenliknbare kommuner og landet.
- Rindals netto lånegjeld er en del lavere enn fylkessnittet og noe lavere enn sammenliknbare kommuner og landet.
- Dersom kommunen har en buffer i form av et gitt nivå på disposisjonsfondet, kan det brukes midler herfra framfor å ta opp nye lån når det skal gjennomføres investeringer. Høy lånegjeld vil genere finanskostnader som renter og avdrag, som igjen går utover hvor mye midler som er til drift av kommunen. Det at lånegjelden er lavere og disposisjonsfond er høyere i Rindal kommune, gir i utgangspunktet bedre forutsetninger for å kunne håndtere fremtidige investeringer enn i mange andre kommuner.

Netto driftsresultat	2012	2013	2014
Rindal	3,2	3,6	-1,8
Kostragruppe 2	-	1,7	0,3
Kostragruppe 3	3,0	-	-
Møre og Romsdal	2,1	2,1	0,1
Hele landet	3,2	2,8	1,3

Disposisjonsfond	2012	2013	2014
Rindal	11,9	11,8	10,4
Kostragruppe 2	-	4,9	4,9
Kostragruppe 3	6,7	-	-
Møre og Romsdal	3,8	3,7	3,6
Landet	5,9	6,2	6,3

Netto lånegjeld	2012	2013	2014
Rindal	55,5	61,7	68,0
Kostragruppe 2	-	69,7	71,9
Kostragruppe 3	67,3	-	-
Møre og Romsdal	88,1	92,7	96,8
Landet	68,7	71,2	74,0

Netto driftsresultat, disposisjonsfond og netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter, konsern. 2012-2014. Kilde: Kostra.

Økonomiske virkemidler i kommunereformen

Økonomiske virkemidler kommunereformen

- Regjeringen vil benytte positive økonomiske virkemidler som kan stimulere til kommunesammenslåing i reformperioden.
 - Departementet vil dekke nødvendige engangskostnader ved sammenslåingen etter en standardisert modell basert på antall innbyggere og antall kommuner som inngår i sammenslåing.
 - Kommuner som slår seg sammen vil kunne få reformstøtte for å lette overgangen til en ny kommune.
 - For å stimulere til frivillige kommunesammenslåinger, er det innført et særskilt inndelingstilskudd som en del av inntektssystemet. Denne ordningen skal sikre at kommuner ikke får reduserte rammeoverføringer som følge av en sammenslåing. Inndelingstilskuddet *kompenserer* for bortfall av basistilskuddet (basistillegget) og en eventuell nedgang i regionalpolitiske tilskudd. Inndelingstilskuddet varer over en 20-årsperiode, der det etter de 15 første årene skjer en gradvis nedtrapping. Etter 20 år er så rammetilskuddet nede på det nivået som skal gjelde på lang sikt.
- Virkemidlene gjøres gjeldende for kommuner som slår seg sammen i reformperioden, det vil si sammenslåinger der det er fattet nasjonale vedtak innen 01.01.2018. Det betyr at dersom en kommune velger å stå alene, velger man samtidig å si nei til de økonomiske virkemidlene i kommunereformen. Dersom en går inn for sammenslåing på et senere tidspunkt, kan de økonomiske rammebetingelsene være endret.
- I forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2016, så har også et flertall i kommunal- og forvaltningskomiteen bestående av FrP, H, V og KrF innstilt på at det skal settes av 50 millioner til samferdselsprosjekter i kommuner som slår seg sammen. Kommuner som slår seg sammen skal kunne søke støtte til toppfinansiering av veier, kollektivtransport og bredbåndsutbygging. De varsler også at beløpet kan bli økt i revidert nasjonalbudsjett i mai 2016.* Kommunal- og forvaltningskomiteens budsjettansvarsområder behandles i Stortinget 12. desember 2015. Flertallet har også innstilt på å be regjeringen om å vurdere nærmere om veksttilskuddet skal kompenseres i inndelingstilskuddet for vekstkommuner som slår seg sammen med kommuner som ikke vokser.
- Vi har på neste side synliggjort nivået på engangskostnader, reformstøtte og inndelingstilskudd i strukturalternativer Rindal inngår i.

*<http://kommunal-rapport.no/kommunestruktur/2015/12/vil-sette-fart-pa-reforminnspurten>

Økonomiske virkemidler – alternativer med Rindal

- Tabellen under viser beregningen av økonomiske virkemidler for de alternativene som Rindal inngikk i på Nordmøre og et alternativ som er utredet i Orkdalsregionen.
- Ordningen med tilskudd til dekning av engangskostnader er ment å dekke kostnadene ved sammenslåingen, mens inndelingstilskuddet er et tilskudd for å sikre at kommunene opprettholder inntektsnivået de første 15 årene etter sammenslåing.
- Reformstøtten er det ikke knyttet betingelser til, og disse midlene kan brukes til det en ny kommune måtte prioritere.
- Dersom Rindal velger å bestå som egen kommune, sier kommunen samtidig nei til disse virkemidlene. Dette synliggjør vi i rapporten uten at vi har brukt dette som et eget kriterium i vurderingen av økonomi.

Kommuner	Innbyggertall (1.1.2015)	Engangskostnader	Reformstøtte	Inndelingstilskudd
Surnadal og Rindal	8014	20 000	5 000	16 931
Surnadal, Halså og Rindal	9577	30 000	5 000	34 176
Agdenes, Meldal, Orkdal, Rindal, Skaun og Snillfjord	28147	55 000	20 000	73 710

Beregnete engangskostnader, reformstøtte og inndelingstilskudd for strukturalternativene Rindal inngår i. Alle tall i 1000 kroner.

Endringer i inntektssystemet

- Regjeringen legger opp til en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene i løpet av perioden. Gjennomgangen vil sees i sammenheng med kommunereformen.
 - Det vil bli gitt en vurdering av smådriftsulemper, og hvorvidt kommunestørrelse kan ses på som en ufrivillig eller frivillig kostnad for kommunene.
 - Utforming og omfang av regionalpolitiske tilskudd vil bli vurdert (Nord-Norge- og Namdalstilskudd, småkommunetilskudd, distriktstilskudd Sør-Norge og storbytilskudd).
 - Regjeringen ønsker at kommunene skal beholde mer av skatteinntektene enn i dag. Det betyr at skatteelementene i inntektssystemet og systemet for inntektsutjevning vurderes.
- I et brev til alle nye folkevalgte i kommunene datert 28.10.15 skriver Kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner følgende: *Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil i løpet av året sende ut et høringsforslag om nytt inntektssystem for kommunene. I dette arbeidet vil regjeringen legge vekt på at kommunene skal kunne videreutvikle velferdstilbudet i tråd med befolkningsendringene. Et nytt inntektssystem må fortsatt ta hensyn til at Norge har spredt bosetting. Regjeringen vil imidlertid vurdere endringer som innebærer at inntektssystemet ikke i samme grad som i dag kompensere for at små kommuner frivillig velger å stå alene. Nytt inntektssystem vil tre i kraft fra 2017.*
- Siden denne rapporten er utarbeidet før forslag til endringer i inntektssystemet er kjent, har vi ikke kunnet ta hensyn til disse i vurderingene.

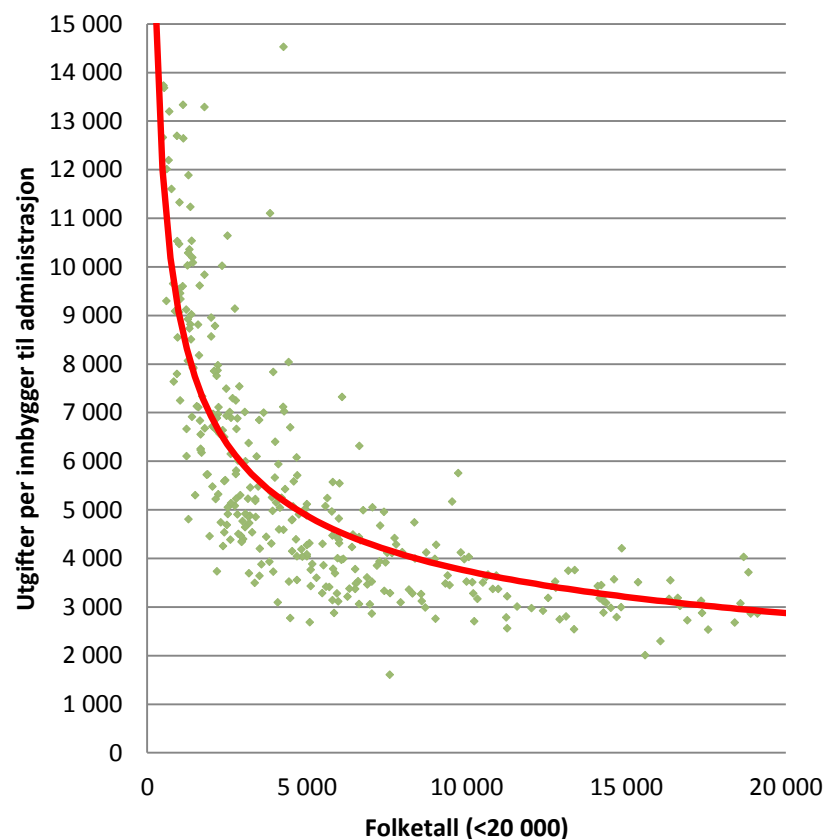
Effektiviseringsmuligheter

Effektiviseringsmuligheter som egen kommune

- I utredningene for Nordmøre ble sammenslåingsalternativene «premiert» for mulighetene for effektiviseringsgevinster på administrasjon og tjenesteområdene. Det henger sammen med behovet for effektivisering, siden det langsiktige inntektsnivået - med dagens inntektssystem for kommunene, sannsynligvis vil være lavere 15-20 år etter sammenslåingen når inndelingstilskuddet trappes ned. Denne antagelsen er gitt dagens inntektssystem.
- Når vi vurderer kommuner alene er det ikke like hensiktsmessig å bruke den samme vurderingen, men heller snu om og gi høy score dersom kommunen driver effektivt og godt i dag.
- Vi har forståelse for et synspunkt om at det vil være positivt om en kommune har «noe å gå» på dersom den blir stående alene, og det kommer endringer i inntektssystemet. Vi har derimot i våre vurderinger ikke kunne tatt hensyn til potensielle endringer i inntektssystemet som vi ikke vet hvordan blir.

Effektiviseringsgevinster på administrasjon

- Figuren til høyre viser sammenhengen mellom folketall og utgifter per innbygger til administrasjon. De minste kommunene har klart høyere utgifter pr. innbygger.
- Vår definisjon av «administrasjonsutgifter» i denne analysen er netto driftsutgifter på følgende KOSTRA-funksjoner:
 - 100 Politisk styring
 - 110 Kontroll og revisjon
 - 120 Administrasjon
 - 121 Forvaltningsutgifter i eiendomsforvaltningen
 - 130 Administrasjonslokaler.

Sammenhengen mellom administrasjonsutgifter og innbyggertall 2013.
Kilde: KOSTRA

Effektivisering administrasjon

- Tabellen til høyre viser administrasjonsutgifter per innbygger og i hele 1000-kroner for Rindal og 2 kommuner på samme størrelse i Møre og Romsdal (2014-tall). Av tabellen ser vi at Rindal har høyere administrasjonsutgifter per innbygger enn Midsund og Smøla. Sammenliknet med kommunegruppe 2 har Rindal også høyere administrasjonsutgifter.
- Hvis administrasjonsutgiftene til Rindal hadde vært på nivå med Midsunds, som er nærmest i størrelse, har kommunen et innsparingspotensial tilsvarende om lag 5,89 millioner. Dette tilsvarer 3,1 prosent av brutto driftsinntekter i 2014. Sammenliknet med Smøla og kommunegruppe 2, finner vi også et effektiviseringspotensial på administrasjon.

	Innbyggertall pr 1.1.15	Netto driftsutgifter per innbygger 2014	Netto driftsutgifter i 1000 kr, 2014
Rindal	2 038	9 116	18 578
Midsund	2 068	6 224	12 871
Smøla	2 146	7 955	17 071
Kommunegruppe 2		7 586	
Landet		4 004	
Effektiviseringsgevinst tilsvarende			
Midsund			5 894
Smøla			2 366
Kommunegruppe 2			3 118

Netto driftsutgifter i kr per innbygger og mulig effektiviseringspotensiale på administrasjon 2014. Kilde: KOSTRA (konsern)/beregninger ved Telemarksforskning

Status - Tjenesteområder

- Mange kommuner har et effektiviseringspotensial – uavhengig av diskusjonen rundt kommunesammenslåing. Vi har sett på potensialet for effektivisering på tjenesteområdene i Rindal kommune, uten at det må sees som noen fasit. Det er viktig å understreke at dette er en overordnet analyse, og i mange kommuner er det ikke realistisk eller ønskelig å ta ut hele gevinsten som beregnes.
- Tabellen til høyre viser netto driftsutgifter i kroner per innbygger i målgruppen innenfor ulike områder i 2014-tall. Målgruppen betyr innbyggere som tjenesten i hovedsak er rettet inn mot.
- Rindal har høyere driftsutgifter knyttet til pleie og omsorg sammenliknet med kommunegruppe 2 og landssnittet. På tjenesteområdene grunnskole, kommunehelse, brann/ulykkesvern, samferdsel, kirke og kultur har også Rindal noe høyere utgifter landssnittet. På de øvrige områdene har Rindal lavere kostnader per innbygger målt mot landssnittet.

Tjenesteområde	Rindal	Kostragruppe 2	Landet
Barnehage	115 282	129 818	129 446
Grunnskole	111 737	117 964	100 988
Barnevern (0-17)	7 330	9 024	8 014
Sosialtjeneste (20-66 år)	827	2 379	3 504
Pleie og omsorg (67+)	135 104	114 210	114 684
Kommunehelse	2 659	3 199	2 285
Brann/ulykkesvern	923	844	731
Fysisk planlegging	531	755	617
Samferdsel	1 136	1 199	733
Kirke	1 014	863	539
Kultur	3 846	2 122	2 009

Netto driftsutgifter i kr per innbygger (i målgruppen) på utvalgte tjenesteområder 2014. Kilde: KOSTRA (konsern)

Effektivisering tjenesteområdene

- Tabellen til høyre viser mulig innsparingspotensial for Rindal dersom utgiftene per innbygger legges på det som er dagens nivå for landsgjennomsnittet. I vurderingen av det samlede utgiftsnivået for alle tjenesteområdene har vi også tatt høyde for kommunenes samlede utgiftsbehov – for på den måten å gi et fullstendig bilde av om kommunen ligger høyere eller lavere på samlet ressursbruk enn hva utgiftsutjevningen over inntektssystemet skulle tilsi.
- Dersom netto driftsutgifter til de aktuelle områdene blir harmonisert ned til et landsgjennomsnittlig nivå, har Rindal et beregnet merforbruk på 13,0 mill. kr. Det er særlig pleie og omsorg, grunnskole og kultur som peker seg ut som områder der det er potensial for innsparing.
- Når vi tar hensyn til at Rindal er dyrere å drive enn gjennomsnittskommunen, så reduserer dette potensialet til 10,6 millioner.
- Dette tilsvarer 5,5 prosent av brutto driftsinntekter.

	Rindal
Barnehage	-1,5
Grunnskole	2,8
Barnevern (0-17)	-0,3
Sosialtjeneste (20-66 år)	-3,0
Pleie og omsorg (67+)	8,5
Kommunehelse	0,8
Brann/ulykkesvern	0,4
Fysisk planlegging	-0,2
Samferdsel	0,8
Kirke	1,0
Kultur	3,7
Sum	13,0
Behovsjustering (-)	2,4
Sum etter justering	10,6

Innsparingspotensial i mill. kr på utvalgte tjenesteområder sammenlignet med landsgjennomsnittet i 2014 i Rindal kommune. Behovsjustert.
Kilde: KOSTRA (konsern)/beregninger ved Telemarksforsking

Endring i demografikostnader

Demografi og kommuneøkonomi

- Kommunene har ansvaret for blant annet barnehage, grunnskole og pleie- og omsorgstjenester. Dette er tjenester som i hovedsak er rettet mot bestemte aldersgrupper av befolkningen, og hvor utgiftene i stor grad påvirkes av den demografiske utviklingen.
- Innbyggertallsutvikling og alderssammensetning har stor betydning for nivået på de statlige rammeoverføringene. Meningen er at rammetilskuddet skal reflektere at de ulike aldersgruppene ikke koster kommunekassa det samme. Yrkesaktive menneske klarer seg i hovedsak selv, mens de yngste skal ha barnehage og skoleplass. De eldste gir kostnader på helse- og omsorgstjenestene.
- Samtidig er det ikke sikkert at en kommune får reduserte kostnader i tjenestetilbudet på grunn av demografiske endringer. For eksempel vil to færre elever i en skoleklasse gi mindre inntekter, men like fullt behov for å opprettholde skoleklassen. Kommunen vil da oppleve at det blir mindre penger til rådighet.

Demografiutvikling Rindal

- Tabellen øverst til høyre viser alderssammensetningen i Rindal kommune sammenlignet med landsgjennomsnittet. Generelt har Rindal en eldre befolkning enn landsgjennomsnittet. I Rindal er 20,3 prosent av innbyggerne over 67 år, mens det på landsbasis er 14 prosent. Det er også en større andel personer i aldersgruppen 6-15 år i Rindal enn landssnittet.
- I forbindelse med konsultasjonsmøtene mellom staten og kommunesektoren om kommende års statsbudsjett, legger teknisk beregningsutvalg for kommunal og fylkeskommunal økonomi (TBU) fram beregninger om hvordan den demografiske utviklingen antas å påvirke kommunesektorens utgifter. Anslagene er basert på uendret standard, dekningsgrad og effektivitet i tjenesteytingen, og er et uttrykk for hva det vil koste kommunesektoren å bygge ut tjenestetilbudet for å holde tritt med befolkningsutviklingen.
- Med utgangspunkt i TBUs beregningsopplegg knyttet til den demografiske utviklingen, har vi beregnet framtidige «demografikostnader» for Rindal fra 2016 – 2030 knyttet til ulike aldersgrupper. Som vi ser er det forventet en økning tilsvarende 13,0 millioner. Det tilsvarer 6,7 % av dagens brutto driftsinntekter.

	0-5 år	6-15 år	16-66 år	67-79	80-89	90+	0-66	67 år +
Rindal	6,2	12,9	60,6	12,7	6,2	1,4	79,7	20,3
Møre og Romsdal	6,9	12,5	65,2	10,3	4,1	1,0	84,6	15,4
Hele landet	7,2	12,0	66,7	9,7	3,4	0,8	86,0	14,0

Andel innbyggere i ulike aldersgrupper per 1.1.15. Kilde: SSB

	0-5 år	6-15 år	16-18 år	19-66 år	67-79 år	80-89 år	90 år og eldre	Sum	Sum ekskl. 16-18 år
Rindal	3,8	3,3	-0,2	1,5	-0,7	3,0	2,0	12,8	13,0

Mer-/mindreutgifter (demografikostnader) 2016-2030. Faste mill 2015-kr.
Kilde: SSB/TBU

Samlet vurdering Økonomi

Vurderingssystem økonomi (1)

- For å gjøre rapporten mer leservennlig, og for å skille de ulike kriteriene fra hverandre, har vi brukt tre ulike smileys til å vurdere de ulike kriteriene og gi en samlet vurdering. Disse er , og .
- Innenfor hvert kriterium har vi laget et poengsystem for vurdering. Det er vist i tabellen under og på neste side.
- Vurderingssystemet er i utgangspunktet laget for å vurdere sammenslåing av to eller flere kommuner. Siden vi nå vurderer én kommune, har vi derfor tilpasset kriteriene noe som redegjort for i innledningen til delkapittelet.
- Samlet er det mulig å oppnå 100 poeng. Terskelen for å oppnå de ulike smileyene er følgende: 0 - 33 poeng gir rød smiley, fra 34 – 66 poeng gir gul smiley og over 67 poeng gir grønn smiley.

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Netto driftsresultat	Negativt netto driftsresultat	0	
	Fra 0 – 1,75 prosent av brutto driftsinntekter	5	
	Over 1,75 prosent av brutto driftsinntekter	10	
Disposisjonsfond	Disposisjonsfond på under 2,5 prosent av brutto driftsinntekter	0	
	Disposisjonsfond på 2,6 – 7,5 prosent av brutto driftsinntekter	5	
	Disposisjonsfond på over 7,5 prosent av brutto driftsinntekter	10	

Vurderingssystem økonomi (2)

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Frie inntekter	Korrigerte frie inntekter 96 eller lavere	0	
	Korrigerte frie inntekter 97 til 103	20	
	Korrigerte frie inntekter 104 eller høyere	40	
Effektiviseringsgevinster på administrasjon – i prosent av brutto driftsinntekter	Effektiviseringsgevinst høyere enn 1 prosent av brutto driftsinntekter	0	
	Effektiviseringsgevinst tilsvarende 0,1 – 0,99 prosent av brutto driftsinntekter	10	
	Ingen effektiviseringsgevinst	20	
Effektiviseringsgevinster på tjenesteproduksjon – i prosent av brutto driftsinntekter	Effektiviseringsgevinst høyere enn 3 prosent av brutto driftsinntekter	0	
	Effektiviseringsgevinst tilsvarende 0,1 – 2,99 prosent av brutto driftsinntekter	5	
	Ingen effektiviseringsgevinst	10	
Endring i demografikostnader	Nedgang i demografikostnader	0	
	Økning i demografikostnader på mellom null og ti prosent	5	
	Økning i demografikostnader på over ti prosent	10	

Vurdering økonomi – Rindal som egen kommune

Vurderingskriterium	Vurdering	Poengscore	Smiley
Netto driftsresultat	Rindal hadde negativ netto driftsresultat i 2014.	0/10	
Disposisjonsfond	Disposisjonsfond tilsvarende 10,4 prosent av brutto driftsinntekter i 2014.	10/10	
Frie inntekter	Rindal hadde i 2014 frie inntekter på 111 prosent av landssnittet.	40/40	
Effektiviseringsgevinster på administrasjon – i prosent av brutto driftsinntekter	Det er et potensiale for effektivisering i Rindal som utgjør mellom 1,2 – 3,6 prosent av brutto driftsinntekter. Basert på våre beregninger er det et potensial for effektivisering av administrasjon.	0/20	
Effektiviseringsgevinster på tjenesteproduksjon – i prosent av brutto driftsinntekter	Være beregninger viser at det er et innsparingspotensial tilsvarende 5,5 prosent av brutto driftsinntekter.	0/10	
Endring i demografikostnader	Økning i demografikostnader tilsvarende 6,7 prosent av dagens brutto driftsinntekter.	5/10	
Samlet poengscore	Samlet får «Rindal som egen kommune» en score på 55 av 100 poeng på økonomi.	55/100	

Tjenesteyting

Kommunale tjenester

- Kommunene har ansvar for å levere et bredt spekter av velferdstjenester til innbyggerne. Tjenestene er ulike i karakter og i omfang. De største tjenesteområdene er skole, barnehage og helse og omsorg.
- Tabellen under viser en oversikt over store tjenesteområder i kommunene, og spesialiserte/små tjenesteområder. Denne oversikten er hentet fra rapport 1 fra regjeringens ekspertutvalg for kommunereformen.

Store tjenesteområder	Spesialiserte/små tjenesteområder
Fastlegeordningen	Spesialundervisning
Sykehjem og hjemmetjenester	Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)
Helsestasjon	Barnevern
Grunnskole	Brann- og eksplosjonsvern
Skolefritidsordninger	Renovasjon
Barnehage	Rusarbeid og psykisk helsearbeid
Sosiale tjenester	Kulturskole
	Krisesenter
	Sivilt beredskap
	Bibliotek
	Vei, vann og avløp

Eksempel på store og små/spesialiserte tjenesteområder. Kilde: Ekspertutvalget

Mål i kommunereformen og regjeringens ekspertutvalg

- Et av målene i kommunereformen er gode og likeverdige tjenester til innbyggerne. Regjeringen mener at større kommuner med bedre kapasitet og kompetanse vil legge til rette for dette, og at større fagmiljø vil gi mer stabile arbeidsmiljø, bredde i kompetansen og et en bredere tiltaksportefølje særlig i små og spesialiserte tjenester.
- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.
- Tabellen under viser hvilke samfunnsmessige hensyn og kriterier ekspertutvalget har lagt til grunn for kommunenes rolle som tjenesteyter og myndighetsutøver.

Kommunens rolle	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
Tjenesteyting	Kvalitet i tjenestene Effektiv bruk av samfunnets ressurser Likeverdighet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Effektiv tjenesteproduksjon Økonomisk soliditet Valgfrihet
Myndighetsutøvelse	Rettssikkerhet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Tilstrekkelig distanse

Vurderingskriterier tjenesteyting

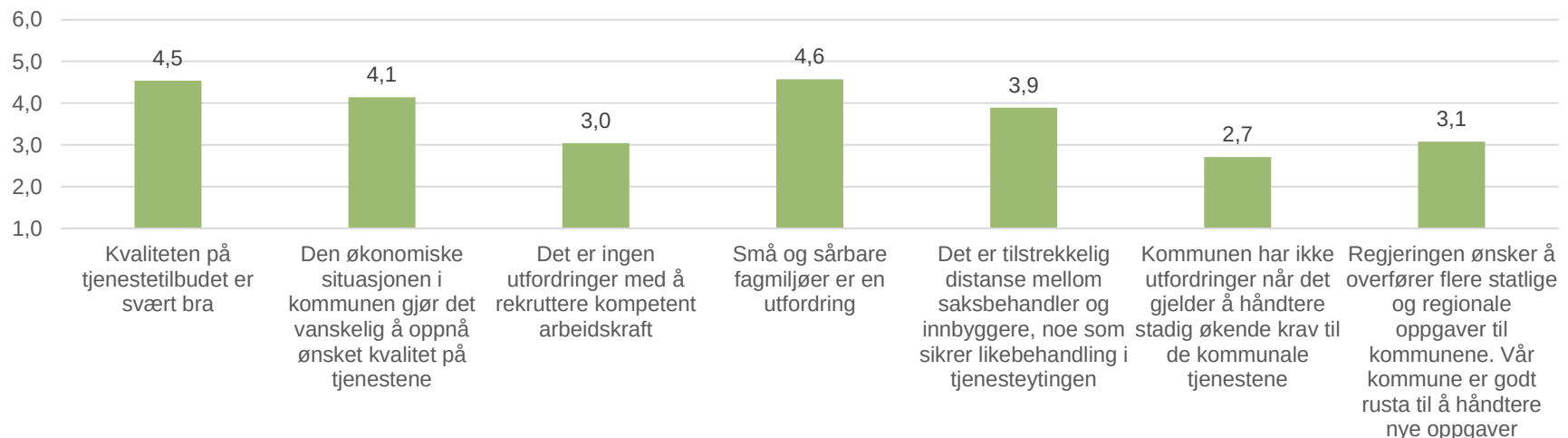
- Tabellen under viser kriteriene som er benyttet i vurderingen av tjenesteyting.
- Det er gjort noen endringer sammenlignet med vurderingene på Nordmøre. Kriteriet under tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse om ulike modeller for lokalisering av administrasjon og spesialiserte tjenester ved en kommunesammenslåing er tatt bort. Vi har i tillegg valgt å dele dette i store og små/spesialiserte tjenester.
- Vi har også lagt større vekt på kommunens egenvurdering av tjenestene gjennom spørreundersøkelsen, samt om respondentene oppfatter at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandlere i tjenesteytingen og innbyggere.
- En nærmere beskrivelse av kriteriene finnes under samlet vurdering tjenesteyting.

Kriterier	Beskrivelse	Poengsum
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse	Vurderingen av tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse er tredelt. Vi har sett på kommunens befolkningsgrunnlag, tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse på de store og de små/spesialiserte tjenesteområdene, samt behovet for interkommunalt samarbeid på de store og de små/spesialiserte tjenestene. Vi har også sett på respondentenes vurdering av om kommunen er rustet til å ta på seg nye oppgaver.	0-60
Valgfrihet	Vi har sett på valgfriheten innbyggerne har til utvalgte kommunale tjenester.	0-10
Framtidig tjenesteproduksjon	Vi har sett på årsverksbehov innenfor de store tjenesteområdene barnehage, grunnskole og pleie og omsorg.	0-10
Tilstrekkelig distanse	I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å vurdere om det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandlere og innbyggere slik at det sikrer likebehandling i tjenesteytingen.	0-10
Interkommunalt samarbeid som alternativ til sammenslåing	I spørreundersøkelsen ble respondentene bedt om å vurdere om økt interkommunalt samarbeid er langt å forstrekke framfor en kommunesammenslåing. Vi har sett på respondentens svar på dette spørsmålet.	0-10

Kapasitet og kompetanse

Svar fra spørreundersøkelsen – tjenester

- I spørreundersøkelsen ba vi respondentene om å vurdere flere påstander om tjenestene i kommunen. Disse er samlet i figuren under. Svarene er oppsummer med gjennomsnitt. Et sum over 3,5 betyr at respondentene er mer enig enn uenig i påstanden, mens en sum under 3,5 betyr at de er mer uenig.
- Respondentene vurderer tjenestetilbudet i kommunen som bra. Respondentene er enige i at den økonomiske situasjonen i kommunen gjør det vanskelig å oppnå ønsket kvalitet i tjenestene. I vurderingen av hvorvidt rekruttering er en utfordring, vurderer respondentene dette som noe problematisk. Små og sårbare fagmiljø blir vurdert som en utfordring. Små fagmiljø blir også trukket frem som utfordrende i intervjuene vi gjennomførte i Rindal. Respondentene vurderer distansen i tjenestene som tilstrekkelig. Respondentene mener kommunen har utfordringer med økende krav i de kommunale tjenestene. Respondentene gir heller ikke støtte til at kommunen er godt rustet til å håndtere nye oppgaver.

Svarfordeling fra spørreundersøkelsen på påstandene «kvalitet i tjenestetilbud er svært bra», «den økonomiske situasjonen i kommunen gjør det vanskelig å oppnå ønsket kvalitet på tjenestene», «det er ingen utfordringer med å rekruttere kompetent arbeidskraft», «små og sårbare fagmiljø er en utfordring», «kommunen har ikke utfordringer når det gjelder å håndtere stadig økende krav til de kommunale tjenestene», «regjeringen ønsker å overføre flere statlige og regionale oppgaver til kommunen. Vår kommune er godt rusta til å håndtere nye oppgaver og framtidige utfordringer» og «det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbyggere, noe som sikrer likebehandling i tjenesteytingen.» på en skala fra 1-6, der 1 er helt uenig og 6 er helt enig. Gjennomsnitt.

Åpne svar – tjenester

- Respondentene fikk mulighet til å utdype hvile tjenesteområder som er særlig utfordrende i kommunen. De som flest pekte på var:
 - Forvaltning, drift og vedlikehold, særlig vedlikehold av kommunale bygg.
 - Pleie og omsorg
 - Helsestasjon for unge
- I tillegg stilte vi spørsmål om hva som blir utfordringer fremover. Her kommer følgende frem:
 - Rekruttering til spesialiserte tjenester og beholde kompetanse i kommunen.
 - Mindre overføringer fra staten
 - Beholde de unge i kommunen – videreutvikle tilbudet til de unge

Nøkkeltall barnehage

- Figuren til høyre viser diverse nøkkeltall knyttet til barnehage i Rindal. Det er 3 barnehager i Rindal. Alle er kommunale.
- Til sammen er det 33 ansatte i barnehagene. Andelen med barnehagelærerutdanning er høyere enn på landsbasis. Kompetansen blant styrerne og de pedagogiske lederne er også høyere enn landssnittet.
- Andelen barn 1-5 år som går i barnehage er betydelig høyere enn på landsplass. Når vi ser på leke- og oppholdsareal per barn i barnehagen er også den høyere.
- Ut fra disse nøkkeltallene ser det ut til at Rindal har både god kompetanse og kapasitet i barnehagesektoren.

Måleindikatorer	Rindal	Landet
Antall ansatte	33	-
- Herav private barnehager	-	-
- Andel med barnehagelærerutdanning (både kommunalt og privat) Prosent	39,4	34,6
- Andel annen pedagogisk utdanning. Prosent	3	6,1
Antall styrere i barnehagene	2	-
- Herav private barnehager	-	-
Antall pedagogiske ledere i barnehager	12	-
- Herav private barnehager	-	-
Andel styrere og pedagogiske ledere med godkjent barnehagelærerutdanning (prosent)	92,9	90,0
Andel styrere med annen pedagogisk utdanning (prosent)	50	6,1
Leke- og oppholdsareal per barn i barnehage (kvadratmeter)	6,2	5,6
Andel barn 1-5 år med barnehageplass (prosent)	97,1	90,2

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall grunnskole og SFO

- Det er 2 grunnskoler i Rindal, og begge er kommunale. Det er 42 lærere i grunnskolen. Som vi ser av tabellen til høyre, er det en større andel av lærerne som har universitetsutdannelse med pedagogisk utdannelse enn på landsbasis. Samlet sett er det også en lavere andel lærere over 50 år ansatt i skolene i Rindal.
- Gruppestørrelsen på klassene er lavere enn på landsbasis, og det er færre elever per kommunal grunnskole enn landssnittet.
- Gjennomsnittlige grunnskolepoeng er noe høyere enn på landsbasis. Det er en del færre elever i aktuell aldersgruppe som går i SFO enn på landsbasis.
- Samlet ser det ut til at kompetansen og kapasiteten i grunnskolen i Rindal er god.

	Rindal	Landet
Antall lærere grunnskole	42	-
- Andel med universitets-/høyskoleutdanning med pedagogisk utdanning (prosent)	95,2	87,2
- Andel med universitets-/høyskoleutdanning uten pedagogisk utdanning (prosent)	2,4	6,0
- Andel med videregående utdanning eller lavere (prosent)	2,4	6,8
- Andel 50 år og eldre (prosent)	26,2	31,9
- Andel 60 år og eldre (prosent)	14,3	12,1
Antall elever kommunal grunnskole	263	-
Elever per kommunale skole (gjennomsnitt)	132	224
Gjennomsnittlig gruppestørrelse 1. – 10. trinn	12,1	13,8
Gjennomsnittlige grunnskolepoeng	40,6	40,4
Andel elever med direkte overgang fra grunnskole til videregående (prosent)	94,4	98
Andel innbyggere 6-9 år i kommunal og privat SFO (prosent)	48,2	62,3

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall helse og sosial

- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for fastlegeordningen, helsestasjon og sosiale tjenester for Rindal og landsgjennomsnittet.
- Reservekapasitet fastlege er en indikator for å vise om det er ledig plass på fastlegelistene. En verdi over 100 betyr ledig plass, mens en verdi under 100 betyr at det ikke er plass. I Rindal er det omtrent ikke ledig kapasitet hos fastlegen.
- Årsverk til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste er ikke rapportert. Vi har derfor ikke grunnlag for å vurdere dette. Rindal har andel fysioterapiårsverk omtrent som på landssnittet.
- Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år av innbyggere 20-66 år, er betydelig lavere enn landssnittet. Det er 1 årsverk i sosialtjenesten, og også målt i forhold til antall innbyggere er dette lavere kapasitet enn landssnittet. Det er ikke rapporter på kompetanse knyttet til dette årsverket, eller om deler av stillingen er satt av til gjeldsrådgivning.
- Samlet har vi lite data for å vurdere kompetansen på helse og sosial i Rindal. Ut fra innbyggertall ser kapasiteten ut til å være bra på legetjenesten og fysioterapi. På sosialområde er kapasiteten mindre enn landssnittet, men det er også behovet. Generelt er det få stillinger, og det gjør tjenestene sårbare for utfordringer.

Måleindikator	Rindal	Landet
Antall fastlegeavtaler	2	-
Legeårsverk per 10 000 innbyggere	9,8	10,3
Reservekapasitet fastlege	101	105
Årsverk i alt til forebygging, helsestasjons- og skolehelsetjeneste (inkluderer ikke lege- og fysioterapiårsverk)	Ikke rapportert	-
- Herav årsverk til jordmor	Ikke rapportert	-
- Herav årsverk til helsesøster	Ikke rapportert	-
Fysioterapiårsverk per 10 000 innbyggere	8,6	8,9
Årsverk i sosialtjenesten	1	-
- Herav sosionomer eller barnevernspedagog	Ikke rapportert	-
- Årsverk i sosialtjenester pr. 1 000 innbyggere	0,49	1,17
Årsverk til gjeldsrådgivning	0,2	-
Sosialhjelpsmottakere	5	-
Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggere 20-66 år. Prosent.	0,4	4,0
Andel sosialhjelpsmottakere med stønad i 6 måneder eller mer	Ikke rapportert	35,0

Kilde: Kostra

Nøkkeltall pleie og omsorg - kapasitet

- Tabellen til høyre gir en oversikt over kapasitet innenfor pleie- og omsorg i Rindal kommune. Det er i alt 146 personer som er mottakere av pleie og omsorgstjenester i kommunen. 103 av disse mottar hjemmetjenester. Målt per 1000 innbyggere er det omtrent like stor andel i Rindal som mottar hjemmetjenester som på landsbasis. I aldersgruppen over 80 er det noen flere.
- Det er 39 personer som er beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål. En høyere andel av de over 80 i Rindal enn på landsbasis bor i en slik bolig. Rindal har en betydelig lavere andel boliger med heldøgns bemanning enn på landsbasis.
- Tilsvarende er det en betydelig høyere andel eldre over 80 år som bor på institusjon (sykehjem) enn på landssnittet. På sykehjemmet er den en lavere andel plasser i enerom enn på landsbasis. I tillegg er det en lavere andel plasser avsatt til tidsbegrenset opphold og plasser for personer med demens sammenliknet med landet. Andelen plasser til rehabilitering/habilitering er høyere.
- I spørreundersøkelsen og i intervjuene blir det trukket frem at det kan bli en utfordring å møte «eldrebølgen» for Rindal kommune.

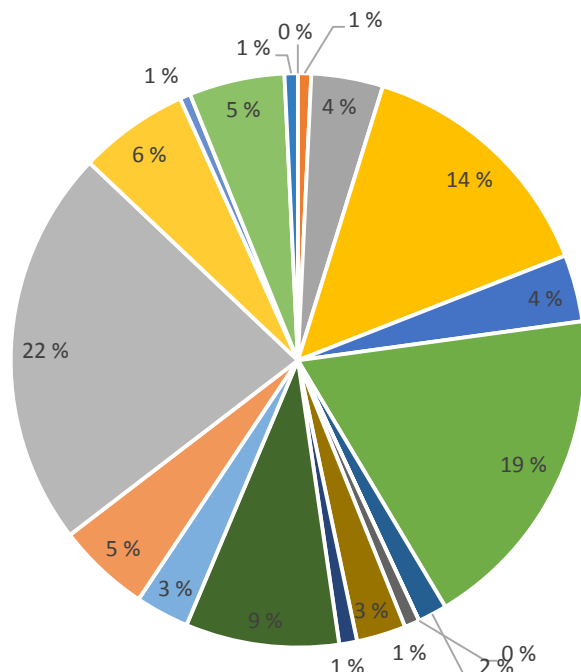
	Rindal	Landet
Mottakere av pleie- og omsorgstjenester, samlet	146	-
Mottakere av hjemmetjenester	103	-
- Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 0-66 år	19	19
- Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 67-79 år	73	69
- Mottakere av hjemmetjenester, pr. 1000 innb. 80 år og over år	342	331
Beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål	39	-
- Andel beboere i bolig til pleie- og omsorgsformål 80 år og over (prosent)	59,0	39,5
- Andel beboere i bolig m/heldøgns bemanning (prosent)	10,3	50,4
Beboere i institusjon	49	-
- Plasser i institusjon i prosent av mottakere av pleie- og omsorgstjenester	29,5	18,3
- Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon (prosent)	25,8	13,7
Kommunale sykehjemsplasser	43	-
- Andel plasser avsatt til tidsbegrenset opphold (prosent)	16,3	18,7
- Andel plasser avsatt til rehabilitering/habilitering (prosent)	11,6	7,4
- Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens (prosent)	16,3	23,8
Andel plasser i enerom i pleie – og omsorgsinstitusjoner	90,7	95,0

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall pleie og omsorg - kompetanse

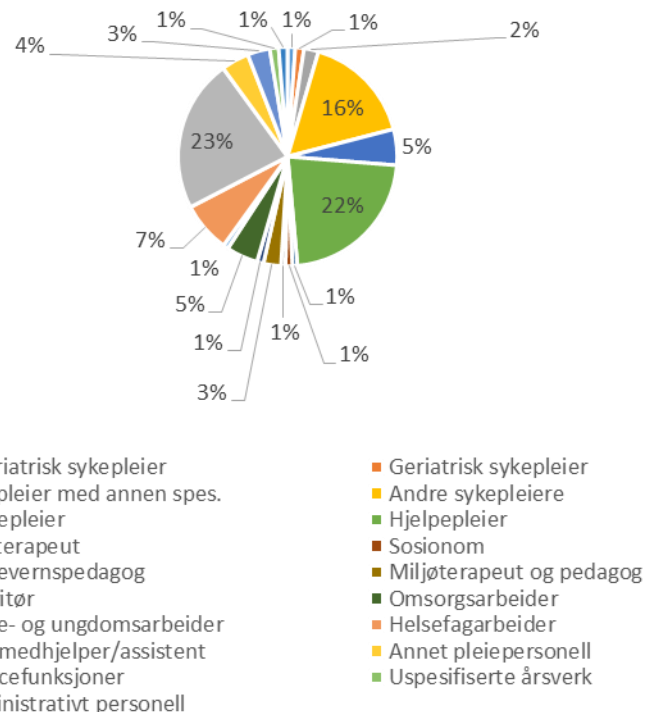
- Det er i alt 134,06 årsverk knyttet til pleie og omsorg i Rindal kommune. Av disse har 71 prosent relevant fagutdanning, det er samme nivå som landssnittet. 126 av årsverkene er i brukerrettet tjeneste. 75 prosent av disse har relevant fagutdanning, dette er også tilsvarende landssnittet. Andelen sykepleiere og vernepleiere er omtrent som på landssnittet i Rindal. Rindal har en lavere andel hjelpepleiere, men høyere andel omsorgsarbeidere. Andelen pleiemedhjelper/assistent er omtrent som på landssnittet. Samlet ser det ut til at Rindal har kompetanse omtrent som på landssnittet, men mangler noen faggrupper som psykiatrisk sykepleier og sosionom.

Kompetanse profil Rindal

Kilde: Kostra 2014

Kompetanseprofil landet

Nøkkeltall små/spesialiserte tjenester – barn og unge

- Som vi ser av tabellen, er det en lavere andel elever enn på landsbasis som mottar spesialundervisning.
- Det er 2,7 stillinger knyttet til barnevernet. 92 prosent av stillingene har fagutdanning, noe som er en lavere andel enn på landsbasis. Det er en høyere andel undersøkelser med behandlingstid innen 3 mnd. enn for landet. Barnevernet er organisert interkommunalt sammen med Surnadal og Halså. I intervjuene blir barnevernsamarbeidet trukket frem som godt.
- Kulturskolen er organisert som et interkommunalt samarbeid mellom Rindal, Surnadal og Halså, slik at det er et kulturskoletilbud for barna i kommunen. Det er en større andel elever i kulturskolen enn på landsbasis.

	Rindal	Landet
Antall elever med spesialundervisning	19	-
Andel elever med spesialundervisning (prosent)	7,2	8,0
Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt (prosent)	14,9	17,3
Antall stillinger barnevern	2,7	-
- Herav stillinger med fagutdanning (prosent)	92	98
Andel undersøkelse med behandlingstid innen 3 måneder (prosent)	86	79
Antall årsverk i kulturskolen	Interkommunalt	-
Antall elever fra kommunen i musikk- og kulturskole	60	-
- Andel elever i kulturskolen av barn i alderen 6-15 år (prosent)	22,5	14,1
- Andel elever i grunnskolealder som står på venteliste (prosent)	0	-

Kilde: Kostra 2014

Nøkkeltall små/spesialiserte tjenester - teknisk

- Det er få indikatorer i KOSTRA på området tekniske tjenester. Rindal har interkommunalt samarbeid på renovasjon.
- Rindal og Surnadal har også brannsamarbeid. Brannsjefen i Surnadal er også brannsjef i Rindal. Stillingen som er innrapportert i Kostra fra Rindal er knyttet til feietjenesten.
- I spørreundersøkelsen blir kapasitet til vedlikehold av kommunale bygg trukket frem som en utfordring. Det samme gjelder fagmiljøet som beskrives som noe lite og sårbart.
- I intervjuene ble vi informert om at Rindal har oppgradert renseanleggene og vannverkene sine nylig. Det kan derfor være at noen av tallene fra 2014 ikke er oppdaterte i forhold til dagens situasjon.

	Rindal	Landet
Renovasjon – antall årsinnbyggere	2 239	-
Renovasjon – antall hytteabonnenter	815	-
Antall årsverk til brann og ulykkesvern (forebygging og beredskap)	1	-
Årsverk til brann og ulykkesvern per 1000 innbyggere	0,49	0,72
- Herav feier	0,49	0,72
Antall bygningsbranner	1	-
- Antall bygningsbranner pr. 1000 innbyggere	0,5	0,7
Andel av kommunale vannverk som har beredskapsplan	100	89,2
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal vannforsyning	66,8	87,0
Andel av befolkningen som er tilknyttet kommunale avløpstjenester	51,5	84,3
Andel innbyggere tilknyttet anlegg der rensekrav er oppfylt	Ikke rapportert	26,9

Kilde: KOSTRA (2014)

Nøkkeltall små/spesialiserte tjenester – helse og bibliotek

- Tabellen til høyre viser ulike nøkkeltall for små/spesialiserte tjenesteområder som rus, psykiatri, rehabilitering, krisesenter og bibliotek.
- Rindal har kun 0,1 årsverk knyttet til rus i sosialtjenesten. Det er lite og sårbart.
- Det er to årsverk av psykiatriske sykepleiere i kommunen, disse er tilknyttet helsetjenesten. Rindal har bedre kapasitet på dette område enn landssnittet.
- Det er 5,2 årsverk tilknyttet rehabilitering. Dette gir også Rindal bedre kapasitet på dette område enn gjennomsnittskommunen.
- Krisesenteret er organisert gjennom krisesenteret i Orkdalsregionen. Det er ikke rapporter om hvor mange plasser Rindal disponerer.
- Det er 0,6 årsverk i folkebiblioteket. Utlån per innbygger i bibliotekstjenesten ligger på landssnittet. Biblioteket er åpent mandag – lørdag.

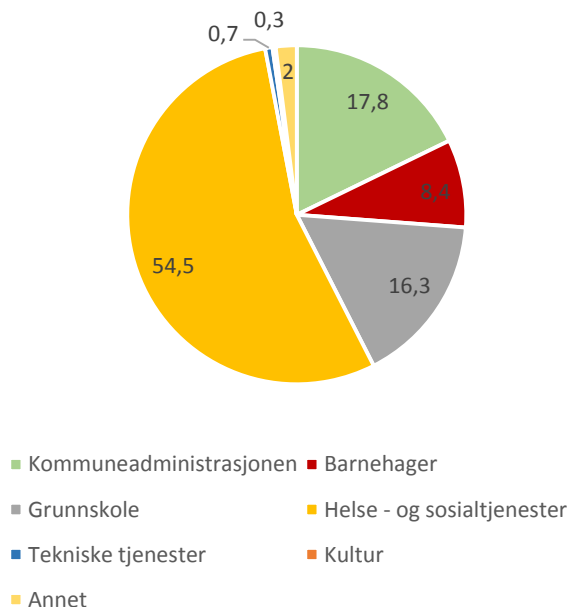
	Rindal	Landet
Årsverk i sosialtjenesten, tilbud til personer med rusproblemer	0,1	-
Årsverk av psykiatriske sykepleiere (helse + pleie og omsorg)	2	-
- Herav årsverk pleie og omsorg	-	-
Årsverk av psykiatriske sykepleiere per 10 000 innbyggere	9,8	4,2
Årsverk til rehabilitering samlet	5,2	-
- Årsverk til rehabilitering per 10 000 innbyggere	25,6	11,5
Årsverk av ergoterapeuter	2,21	-
- Årsverk av ergoterapeuter per 10 000 innbyggere	10,8	3,6
Krisesenter – plasser for menn	Ikke rapportert	-
Krisesenter – plasser for kvinner	Ikke rapportert	-
Årsverk i folkebibliotek	0,6	-
Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger	4,5	4,5

Kilde: KOSTRA(2014)

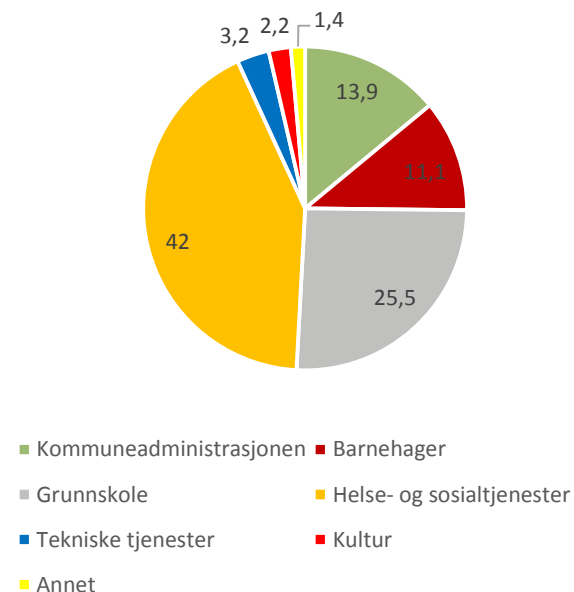
Andel årsverk i ulike sektorer

- Det er totalt 270,1 årsverk i Rindal kommune. Kakediagrammet viser andelen årsverk i de ulike kommunale tjenestene. Det er helse- og sosialtjenester som er den største sektoren, etterfulgt av administrasjon og grunnskole.
- Sammenlikner vi med landet ser vi at Rindal har en større andel årsverk knyttet til helse- og sosialtjenester. Kommuneadministrasjon er også en del høyere. Andelen årsverk i grunnskolen og barnehage er derimot lavere. Det er og en lavere andel årsverk knyttet til tekniske tjenester og kultur i Rindal.

Andel årsverk i Rindal kommune

Andel årsverk landssnittet

Interkommunalt samarbeid

Interkommunalt samarbeid

- I 2013 ble det gjennomført en omfattende kartlegging av interkommunalt samarbeid i Møre og Romsdal (NIVI 2013).
- Kartleggingen viste at Rindal deltar i til sammen 38 forskjellige formelle interkommunale samarbeidsordninger. Disse samarbeidene er fordelt på tre nivåer:
 - Lokale og bilaterale ordninger: 11
 - Ordninger på regionnivå: 11
 - Ordninger på høyere geografisk nivå: 16
- Det er i hovedsak 4 ulike former for interkommunale samarbeid:
 - **AS**, der kommunene eier sine respektive eierandeler i selskapet.
 - **Interkommunale selskap (IKS)** fungerer stort sett på samme måten som et AS, men er hjemlet i et annet lovverk enn aksjeloven.
 - **Interkommunalt samarbeid etter kommunelovens §27**, hvor samarbeidet har et felles styre.
 - **Vertskommunesamarbeid hjemlet i kommunelovens §28**, der én kommune er vert i form av blant annet arbeidsgiveransvar for samarbeidstiltaket. Her avgir de andre kommunene myndighet til vertskommunen, samtidig som de kjøper tjenester fra vertskommunen.
- Rindal, Surnadal og Halså har en del interkommunalt samarbeid sammen. Dette gjelder særlig på små og spesialiserte tjenester. På større tjenesteområder varierer det litt hvilken retning det interkommunale samarbeidet går. Noe av samarbeidet går mot Nordmøre, mens andre samarbeid går mot Orkdalsregionen. Rindal er også medlem i to regionråd; Nordmøre regionråd – ORKidé og Orkdalsregionen i Sør-Trøndelag.
- På de neste sidene har vi oppsummert i tabellform hvilke store og små tjenesteområder Rindal har interkommunalt samarbeid på.

Samarbeid på store tjenesteområder

- Tabellen til høyre viser ulike større, kommunale tjenesteområder, og på hvilke av disse Rindal har samarbeid (markert med kryss).
- Rindal har samarbeid med Orkdalsregionen om legevakt og øyeblikkelig hjelp. I samhandlingsenheten i Orkdalsregionen inngår også tjenester som kreftkoordinator.
- Ut over dette har Rindal lite interkommunalt samarbeid på store tjenesteområder.

Kommunale tjenester	Rindal
Fastlegeordningen/legevakt/øyeblikkelig hjelp	x
Sykehjem og hjemmetjenester	-
Helsestasjon inkl. jordmor	-
Grunnskole	-
Skolefritidsordninger	-
Barnehage	-
Sosiale tjenester	-

Oversikt over hvilke store kommunale tjenesteområder Rindal har interkommunalt samarbeid om. Kilde: NIVI 2013 og Rindal kommune

Samarbeid på små/spesialiserte tjenester

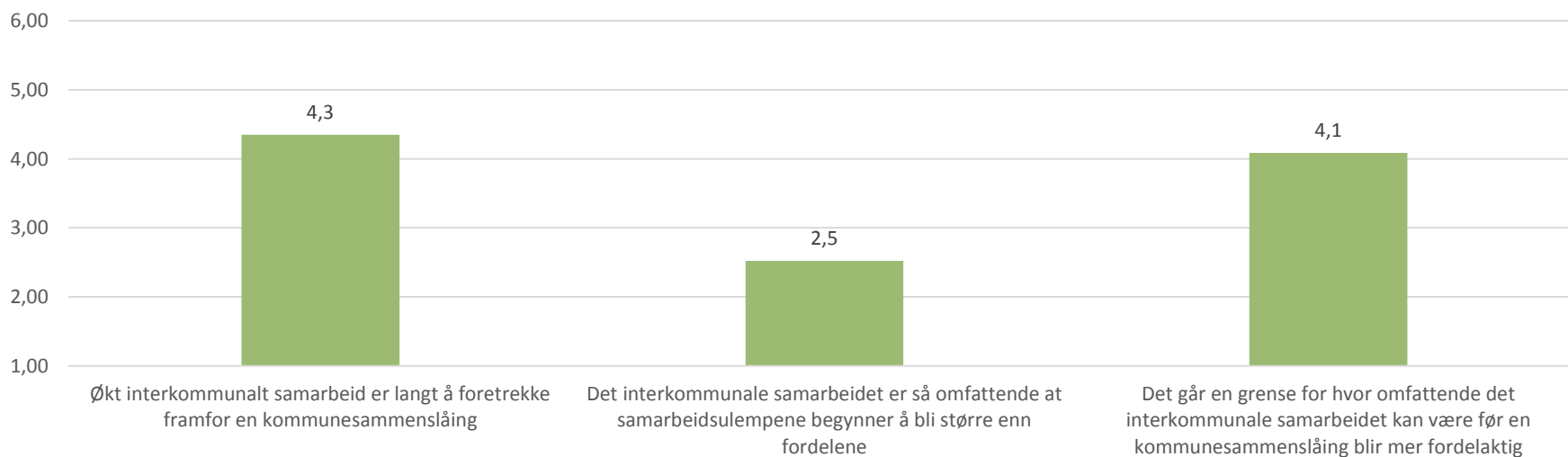
- Tabellen til høyre viser ulike små/spesialiserte kommunale tjenesteområder, og hvilke av disse Rindal har samarbeid på (markert med kryss).
- Barnevern og PPT er organisert som et interkommunalt samarbeid sammen med Surnadal og Halså. Det er også kulturskolesamarbeidet. Rindal har brannsamarbeid med Surnadal.
- Renovasjon er organisert gjennom Håmos forvaltning, som er et samarbeid mellom noen kommuner på Nordmøre og flere i Orkdalsregionen.
- Rindal er tilknyttet krisesenteret i Orkdalsregionen.
- I vedlegg 1 er det oversikt over alle interkommunale samarbeid Rindal inngår i.

Kommunale tjenester	Rindal
Spesialundervisning	-
Pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT)	x
Barnevern	x
Brann- og eksplosjonsvern	x
Renovasjon	x
Rusarbeid og psykisk helsearbeid	-
Kulturskole	x
Krisesenter	x
Sivilt beredskap	-
Bibliotek	-
Vei, vann og avløp	-

Oversikt over hvilke små/spesialiserte kommunale tjenesteområder Rindal har interkommunalt samarbeid om. Kilde: Nivi 2013 og Rindal kommune.

Interkommunalt samarbeid – svar fra spørreundersøkelsen

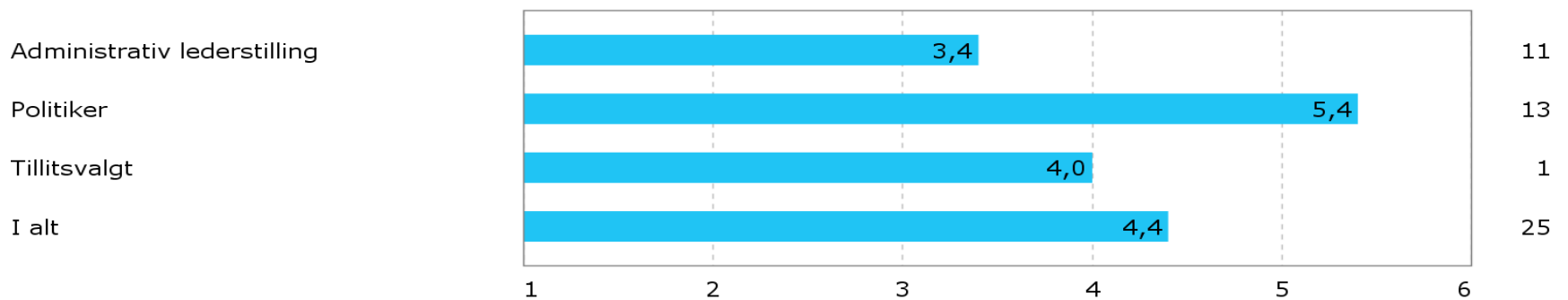
- Respondentene foretrekker økt interkommunalt samarbeid fremfor en kommunesammenslåing. Dagens samarbeid vurderes heller ikke som for omfattende, slik at fordelene med samarbeidet vurderes som større enn ulempene. Samtidig mener respondentene at det går en grense for hvor omfattende det interkommunale samarbeidet kan være før en sammenslåing blir mer fordelaktig.

Svar på påstandene «økt interkommunalt samarbeid er langt å foretrekke fremfor en kommunesammenslåing», «Det interkommunale samarbeidet er så omfattende at samarbeidsulempene begynner å bli større enn fordelene» og «Det går en grense for hvor omfattende det interkommunale samarbeidet kan være før en kommunesammenslåing blir mer fordelaktig» på en skala fra 1-6 hvor 1 er svært uenig og 6 er svært enig. Gjennomsnitt

Interkommunalt samarbeid versus kommunesammenslåing

- I gjennomsnitt er respondentene mer enige i at økt interkommunalt samarbeid er å foretrekke fremfor en kommunesammenslåing.
- Det er derimot en del variasjon mellom personer med lederstillinger og politikere. Som vi ser av figuren under er politikerne svært positive til at økt interkommunalt samarbeid er å foretrekke, mens de administrative lederne i snitt er positive.
- Det er for få tillitsvalgte som har svart på undersøkelsen til at en kan generalisere for denne gruppa.

Svar på påstanden «økt interkommunalt samarbeid er langt å foretrekke fremfor en kommunesammenslåing.» på en skala fra 1-6 hvor 1 er svært uenig og 6 er svært enig. Fordelt på lederstillinger, politikere, tillitsvalgt og gjennomsnitt

Åpne svar – utvidelse av interkommunalt samarbeid

- I spørreundersøkelsen stilte vi også spørsmål om det kan være andre aktuelle områder å inngå interkommunalt samarbeid på dersom Rindal fortsetter som egen kommune. Respondentene trekker her frem følgende områder der det kan være aktuelt å samarbeide med andre om:
 - Plan og byggesak
 - Teknisk, herunder oppmåling
 - Økonomi, herunder lønn
 - Skogbruk og jordbruk
 - Rehabilitering og krevende psykiske brukere

Valgfrihet

Valgfrihet i Rindal

- Valgfrihet er et av de mer krevende kriteriene fra ekspertutvalget å bestemme, og det kan være flere måter å definere dette på. Ekspertutvalget trekker fram eksempler som mulighet til å velge fast hjemmehjelp, og til å kunne velge mellom barnehager som vektlegger ulike typer tilbud. Utvalget legger til grunn at større kommuner vil kunne tilby mer variasjon i tilbudet.
- Vi har her sett på tilbud innenfor de store tjenesteområdene:
 - Det er tre barnehager i Rindal. Ingen av dem har alternativ pedagogisk tilbud.
 - Det er to skoler i Rindal. En er organisert som en 1. – 7. skole, mens den andre er organisert som en 1. – 10. skole. Kommunestyret vedtok juni 2015 at de to skolene skal samles fra august 2016.
 - Innenfor pleie og omsorg er det tilbud om omsorgsboliger, avdeling for demente og en avdeling/plasser for korttidsopphold. Det er ikke bofellesskap for personer med rus- og/eller psykiatriproblemer.

Barnehager	Antall barnehager i kommunen	Hvorav offentlige	Hvorav private	Åpen barnehage	Friluftsbarnhage/gårdsbarnehage	Familiebarnehage	Montessori pedagogikk	Kristen forsmålsparagraf
Rindal	3	3	0	-	-	-	-	-

Grunnskoler	Antall	Skoler
Rindal	2	- Øvre Rindal skole (1.-7. trinn) – 34 elever - Rindal Skole (1.-10. trinn) - 229 elever

Pleie og omsorg	Omsorgsboliger	Bofellesskap rus/psykiatri	Avdeling for demente	Korttidsopphold og rehabilitering
Rindal	x	-	x	x

Kilde: Rindal kommune, årsmelding og hjemmeside

Framtidig tjenesteproduksjon

Framtidige årsverk

- Hvordan tjenesteproduksjonen i kommunene vil se ut i framtiden vil avhenge av endringer i befolkningssammensetning, økonomi, eventuell oppgaveoverføring fra stat og region til kommune, og teknologiutvikling. Regjeringen la fram stortingsmeldingen om nye oppgaver til større kommuner 20. mars 2015. Denne er nærmere omtalt under neste delkapittel om lokaldemokrati.
- Tabellene under viser antall årsverk per 1000 innbyggere i yrkesaktiv alder (20-66 år) i barnehage, grunnskole og pleie- og omsorg i 2014. På bakgrunn av tjenestenivået i 2014 og anslag på befolkningsutviklingen vises et estimert behov for antall årsverk per 1000 innbyggere i yrkesaktiv alder (20-66 år) i 2020 og 2040. I beregningene er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrad og standard på tjenestene som i 2014. Tjenestedataene er hentet fra nykommune.no, og framskrivningene er basert på SSB sitt mellomalternativ. Ved å se på behovet per 1000 innbyggere i alderen 20 – 66 år korrejerer man for forandringer som skyldes endringer i størrelsen på befolkningen.
- Dette er framskrivninger knyttet til de store, eksisterende tjenestene. Dersom kommunen får endringer i oppgaver, eller nye oppgaver, vil dette behovet måtte justeres.
- Innenfor pleie og omsorgssektoren forventes det at fremtidige årsverk vil øke med 13,2 årsverk per 1 000 innbyggere innen 2040. Det vil faktisk være en nedgang fram mot 2020, deretter øker behovet igjen.
- Innenfor grunnskole er det ikke forventet en økning i behov, mens det i barnehagesektoren er forventet en liten økning med 3,3 årsverk fra 2014 til 2040.

Barnehage	2014	2020	2040
Rindal	22,4	25,3	25,7

Grunnskole	2014	2020	2040
Rindal	31,3	27,9	31,3

Pleie og omsorg	2014	2020	2040
Rindal	119,9	118,6	133,1

Kilde: Nykommune.no

Samlet vurdering tjenesteyting

Vurderingssystem tjenesteyting (1)

- For å gjøre rapporten mer leservennlig, og for å skille de ulike alternativene fra hverandre, har vi brukt tre ulike smileys til å vurdere de ulike kriteriene og til å gi en samlet vurdering. Disse er , og .
- Innenfor hvert kriterium har vi laget et poengsystem for vurdering av ulike strukturalternativ. Det er vist i tabellen under og på de neste sidene.
- Vurderingssystemet er i utgangspunktet laget for å vurdere sammenslåing av to eller flere kommuner. Siden vi nå vurderer én kommune har vi derfor tilpasset kriteriene noe. Istedenfor endringer ved en eventuell sammenslåing, har vi tatt utgangspunkt i Rindal i dag for å vurdere de ulike kriteriene.
- Samlet er det mulig å oppnå 100 poeng. Terskelen for å oppnå de ulike smileyene er følgende: 0 - 33 poeng gir rød smiley, fra 34 – 66 poeng gir gul smiley og over 67 poeng gir grønn smiley.

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Befolkningsgrunnlag	Under 5 000 innbyggere	0	
	5 000 – 14 999 innbyggere	10	
	Over 15 000 innbyggere	20	
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse – store tjenesteområder	Indikatorene tyder på at kommunen har lite kapasitet og relevant kompetanse på de store tjenesteområdene.	0	
	Indikatorene tyder på at kommunen har noe kapasitet og relevant kompetanse på de store tjenesteområdene.	5	
	Indikatorene tyder på at kommunen har god kapasitet og relevant kompetanse på de store tjenesteområdene.	10	

Vurderingssystem tjenesteyting (2)

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Tilstrekkelig kapasitet og relevant kompetanse – små/spesialiserte tjenesteområder	Indikatorene tyder på at kommunen har lite kapasitet og relevant kompetanse på de små/spesialiserte tjenesteområdene.	0	
	Indikatorene tyder på at kommunen har noe kapasitet og relevant kompetanse på de små/spesialiserte tjenesteområdene.	5	
	Indikatorene tyder på at kommunen har god kapasitet og relevant kompetanse på de store tjenesteområdene.	10	
Interkommunalt samarbeid – store tjenesteområder	Kommunen har i stor grad tjenestesamarbeid på store tjenesteområder.	0	
	Kommunen har i noe grad tjenestesamarbeid på store tjenesteområder.	5	
	Kommunen har i liten grad tjenestesamarbeid på store tjenesteområder.	10	
Interkommunalt samarbeid – små/spesialiserte tjenesteområder	Kommunen har i stor grad tjenestesamarbeid på små/spesialiserte tjenesteområder.	0	
	Kommunen har i noe grad tjenestesamarbeid på små/spesialiserte tjenesteområder.	5	
	Kommunen har i liten grad tjenestesamarbeid på små/spesialiserte tjenesteområder.	10	

Vurderingssystem tjenesteyting (3)

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Framtidig tjenesteproduksjon	Kommunale årsverk per 1000 innbyggere vil gå ned/endre seg lite i barnehage og grunnskole i 2040.	0	
	Kommunale årsverk per 1000 innbyggere vil øke noe på barnehage og grunnskole i 2040.	5	
	Kommunale årsverk per 1000 innbyggere vil øke endel i barnehage og grunnskole i 2040.	10	
Valgfrihet	Kommunen har i liten grad valgfrihet for innbyggerne, for eksempel har man bare en skole, en barnehage også videre.	0	
	Kommunen har noen grad av valgfrihet for innbyggerne. Det er flere skoler, barnehager, samt ulike typer tilbud.	5	
	Kommunen har stor grad av valgfrihet for innbyggerne. Det er flere enheter innenfor de ulike fagområdene, og innbyggerne kan velge mellom ulike typer tilbud.	10	
Tilstrekkelig distanse	Respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbyggere.	0	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er omtrent nøytrale til at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbyggere.	5	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbyggere.	10	
Interkommunalt samarbeid som alternativ til sammenslåing	Respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at interkommunalt samarbeid er å foretrekke framfor kommunesammenslåing.	0	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er verken spesielt negative eller spesielt positive til at interkommunalt samarbeid er å foretrekke framfor kommunesammenslåing.	5	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at interkommunalt samarbeid er å foretrekke framfor kommunesammenslåing.	10	

Vurdering tjenesteyting – Rindal som egen kommune

Vurderingskriterium	Vurdering	Poengscore	Smiley
Befolkningsgrunnlag	Rindal har et befolkningsgrunnlag på under 5 000 innbyggere	0/20	
Kompetanse og kapasitet store tjenesteområder	Innenfor barnehage og skole ser det ut til at Rindal har god kompetanse og kapasitet på flere områder. Men spesielt på sosialtjenester og helse er tjenestene sårbare.	5/10	
Kompetanse og kapasitet små/spesialiserte tjenesteområder	Også på de små og spesialiserte tjenestene har Rindal god kapasitet, for eksempel rehabilitering. Men det er variasjoner mellom tjenestene, og i enda større grad enn for de store tjenesteområdene er det flere tjenester som er små og sårbare.	5/10	
Interkommunalt tjenestesamarbeid - store tjenesteområder	Rindal har en lite interkommunalt samarbeid på store tjenesteområder	10/10	
Interkommunalt tjenestesamarbeid - små/spesialiserte tjenesteområder	Rindal har relativt mye interkommunalt samarbeid på små/spesialiserte tjenesteområder.	0/10	
Framtidig tjenesteproduksjon	Kommunale årsverk per 1000 innbyggere vil endre seg lite i barnehage og grunnskole fram mot 2040. Behovet vil øke i pleie og omsorg.	0/10	
Tilstrekkelig distanse	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at det er tilstrekkelig distanse mellom saksbehandler og innbyggere.	10/10	
Valgfrihet	Det er liten valgfrihet i Rindal. Det er ikke alternativt pedagogisk tilbud i barnehagen, og fra 2016 er den kun en skole. Kommunen har derimot et mer variert tilbud innenfor pleie og omsorg.	0/10	
Interkommunalt samarbeid som alternativ til kommunesammenslåing	Respondentene er positive til at interkommunalt samarbeid er å foretrekke fremfor en kommunesammenslåing	10/10	
Samlet vurdering tjenesteyting	Samlet får «Rindal som egen kommune» en score på 40 av 100 poeng på tjenesteyting.	40/100	

Lokaldemokrati

Kort om lokaldemokrati

- Det er viktig at kommunestrukturen er slik at hensynet til demokrati og deltagelse blir ivare tatt. Et levende lokaldemokrati er grunnmuren i folkestyret og er nødvendig for tilliten og legitimiteten til det nasjonale folkestyret. Kriterier som kan legges til grunn for å karakterisere hva som er et godt lokaldemokrati, er blant annet følgende forhold:
 - Nærhet mellom de som styrer og de som blir styrt.
 - Innbyggerne og deres engasjement og deltagelse, både gjennom valg og gjennom pågående prosesser knyttet til aktuelle politiske saker, som for eksempel kommuneplanarbeid, skolestrukturendringer og så videre.
 - Politisk handlefrihet; det vil si at lokalpolitikkerne har verktøy i sin verktøykasse til reelt å kunne foreta prioriteringer og lede samfunnsutviklingen.
- I det senere har vi sett flere forhold som kan være en utfordring mot lokaldemokrati, blant annet økt fremvekst av interkommunalt samarbeid og økt statlig styring.

Et av målene ved kommunereformen – styrket lokaldemokrati

- Regjeringen har som mål at kommunereformen skal styrke lokaldemokratiet. De ønsker å gjøre dette ved følgende forhold:
 - Større kommuner vil legge grunnlaget for å kunne overføre flere oppgaver og slik styrke kommunene som viktige lokaldemokratiske organer for sine innbyggere. Se mer om forslaget til oppgavemelding senere i rapporten.
 - Større kommuner med bredt ansvarsområde vil gi grunnlag for større styringskapasitet og gjennomføringskraft. Kommunal administrasjon med tilstrekkelig kompetanse og kapasitet kan utarbeide gode beslutningsgrunnlag til de folkevalgte og bedre politisk styring, og øke mulighetene for å utnytte det lokalpolitiske handlingsrommet.
 - Kommunene løser sine oppgaver selv og foretar helhetlige prioriteringer. Mindre behov for interkommunale samarbeid, enklere forvaltning for innbyggere og politikere.
 - Færre og større kommuner med god kapasitet og kompetanse, vil kunne gjennomføre en velferdspolitik i henhold til nasjonale mål, og behovet for statlig detaljstyring vil reduseres. Kommunene vil dermed få større frihet til å prioritere og tilpasse velferdstilbud til innbyggernes behov.

Regjeringens ekspertutvalg

- Ekspertutvalget har gitt kriterier som i sum skal ivareta kommunenes fire funksjoner som lokaldemokratisk arena, tjenesteyter, samfunnsutvikler og myndighetsutøver.
- Tabellen under viser hvilke samfunnsmessige hensyn og kriterier ekspertutvalget har lagt til grunn for kommunens rolle som lokaldemokratisk arena:

Kommunens rolle	Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
Demokratisk arena	Betydningsfulle oppgaver og rammestyring Lokal politisk styring Levende lokalt folkestyre Aktiv lokal politisk arena	Høy politisk deltakelse Lokal politisk styring Lokal identitet Bred oppgaveportefølje Statlig rammestyring

- De tre første kriteriene er rettet mot kommunene, mens bred oppgaveportefølje og statlig rammestyring er rettet mot staten.

Vurderingskriterier lokaldemokrati

- Tabellen under viser kriteriene som er benyttet i vurderingen av lokaldemokrati. Det er gjort en endring sammenlignet med vurderingene på Nordmøre. Kriteriet om «behov for tiltak for et styrket lokaldemokrati» er tatt bort. Dette var med for å vurdere om det er behov for avbøtende tiltak for lokaldemokratiet i forbindelse med en kommunesammenslåing, og er ikke så aktuelt når vi vurderer Rindal alene.
- En nærmere beskrivelse av kriteriene finner du under samlet vurdering lokaldemokrati.

Kriterier	Beskrivelse	Poengsum
Høy politisk deltagelse	Vi har sett på kommunens valgdeltagelse, størrelse på kommunestyret, politisk representasjon og kommunens tilrettelegging for innbyggermedvirkning.	0-40
Lokal politisk styring	Vi har sett på kompetanse og kapasitet, opplevd politisk handlingsrom, samt omfanget av styring av interkommunale samarbeid. Vi har også sett på potensialet til om kommunen kan påta seg flere oppgaver i lys av den vedtatte oppgavemeldingen.	0-50
Lokal identitet	Ut fra innbyggerne i Rindal sin integrasjon med andre kommuner gjennom arbeidsmarkedet og innbyggerundersøkelsen har vi gitt en vurdering av lokal identitet.	0-10

Høy politisk deltagelse

Politisk deltagelse

- Valgdeltagelsen i Rindal var en god del høyere enn landssnittet ved forrige valg. Det har også vært tilfelle ved tidligere lokalvalg fra 1995 og fram til i dag.
- Kommunestyret har 17 representanter. Ifølge kommuneloven må kommuner under 5 000 innbyggere ha minst 11 representanter. Altså ligger Rindal noe over dette.
- I inneværende periode er det 4 parti representert i kommunestyret. Det var de samme fire partiene som stilte liste til valget i 2015. Disse er Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti.

Valgdeltagelse

	1995	1999	2003	2007	2011	2015
Rindal	67,2	67	57,2	66,5	70,9	68,9
Landet	62,8	60,4	59,0	61,2	64,2	60,0

Valgdeltagelsen ved lokalvalgene i 1995-2011, i prosent. Kilde: SSB og valgresultat.no

Antall kommunestyrerepresentanter

1995	1999	2003	2007	2011	2015
17	17	17	17	17	17

Antall valgte representanter til kommunestyret 1991-2011. Kilde: SSB

Partirepresentasjon

Ap	SP	H	KrF
7	7	2	1

Partier og mandater i kommunestyret etter lokalvalget i 2015. Kilde: valgresultat.no

Innbyggermedvirkning

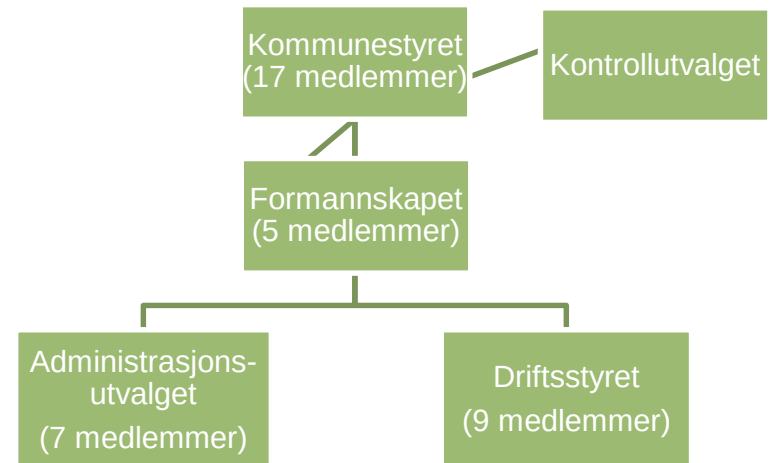
Rindal kommune har følgende faste, rådgivende organer:

- Råd for eldre og mennesker med nedsatt funksjonsevne
- Ungdomsråd

Det er også over 50 frivillige lag og organisasjoner i Rindal kommune, men kommunen har ikke kontaktutvalg for frivillige organisasjoner. Ulike deler av kommunene er også inndelt i velforeninger, men det finnes ikke et organisert velsamarbeid. Kommunene er ikke inndelt i lokalutvalg.

Rindal et forum for næringslivet organisert gjennom Rindal næringsforum.

Innbyggerne i Rindal benytter ikke ordningen med innbyggerinitiativ, og kommunen har heller ikke link til nettsiden www.minsak.no lett tilgjengelig på sin nettside.

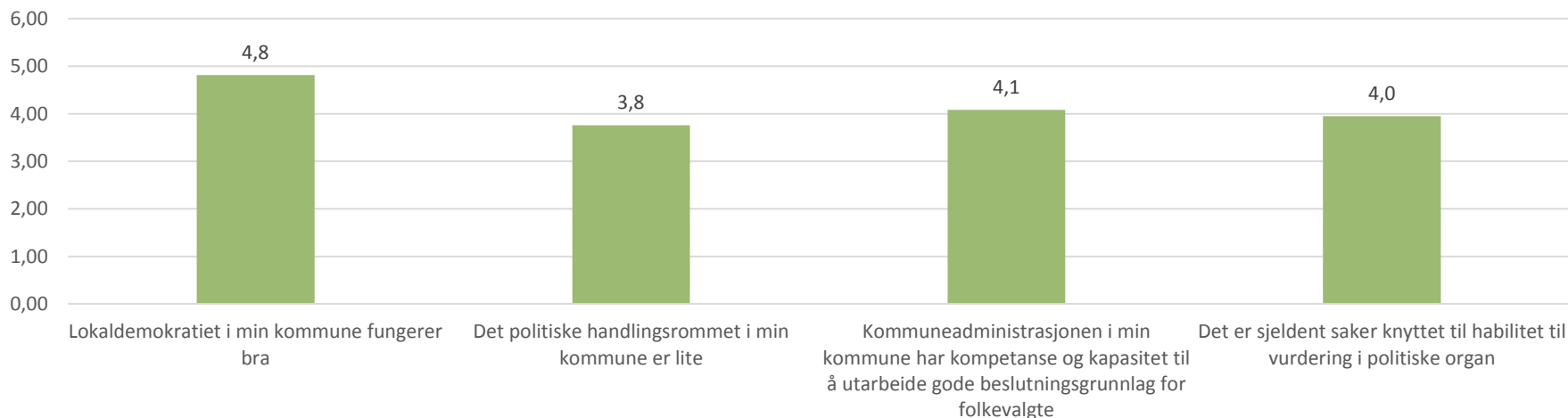

Politisk organisasjonskart Rindal kommune

Lokal politisk styring

Lokaldemokrati – svar fra spørreundersøkelsen

- I spørreundersøkelsen ba vi respondentene om å vurdere flere ulike aspekter ved lokaldemokratiet i egen kommune. Respondentene vurderer lokaldemokratiet i egen kommune som godt. Videre mener respondentene gjennomgående at administrasjonen har kapasitet og kompetanse til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte. Respondentene gir noe støtte til at det politiske handlingsrommet i kommunen er lite. Videre er respondentene enige i at det sjeldent er saker knyttet til habilitetsvurdering i politiske organ.

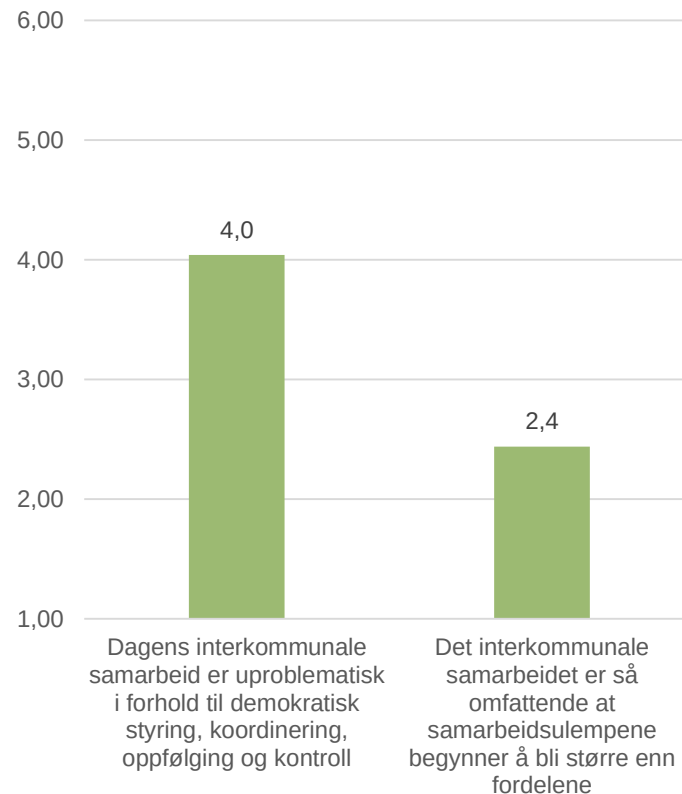
Svar fra spørreundersøkelsen på påstandene «lokaldemokratiet i min kommune fungerer bra», «det politiske handlingsrommet i min kommune er lite», «kommuneadministrasjonen i min kommune har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for folkevalgte» og «det er sjeldent saker knyttet til habilitet til vurdering i politiske organ» på en skala fra 1-6, der 1 er helt uenig og 6 er helt enig. Gjennomsnitt.

Lokaldemokrati – åpne svar og funn fra intervjuene

- På det åpne spørsmålet i spørreundersøkelsen om det er noen utfordringer for lokaldemokratiet i Rindal i dag, fremkommer at det til tider kan være vanskelig å engasjere innbyggerne politisk og at det kan være tette bånd mellom politikere og innbyggere. Videre blir det også påpekt at det nå er jevnere fordeling mellom partiene i kommunestyret enn det det har vært før. Ut over dette vurderes situasjonen som god.
- På spørsmålet om hvilke enkeltfaktor som i størst grad begrenser det lokale selvstyret, blir økonomi nevnt flest ganger.
- I intervjuene blir det politiske miljøet i kommunen beskrevet som harmonisk og godt. Det er stort sett enighet i kommunestyret. Å få folk til å stille på lister har vært noe utfordrende.

Interkommunalt samarbeid – styring og kontroll

- Mange kommuner har et omfattende interkommunalt samarbeid som kan gi et demokratisk underskudd dersom for mye makt og myndighet blir delegert til styrer, råd, andre kommuner og så videre. Hvordan dette oppleves vil blant annet avhenge av om kommunene har eierskapsstrategi og hvordan rapporteringen til politiske organ er.
- Figuren viser svarene fra spørreundersøkelsen som omhandlet styring og kontroll av det interkommunale samarbeidet.
- Som vi ser av figuren, vurderer respondentene dagens interkommunale samarbeid som uproblematisk i forhold til demokratisk styring, koordinering, oppfølging og kontroll. Videre mener respondentene at samarbeidet ikke er så omfattende at fordelene ved interkommunalt samarbeid er større enn ulempene.

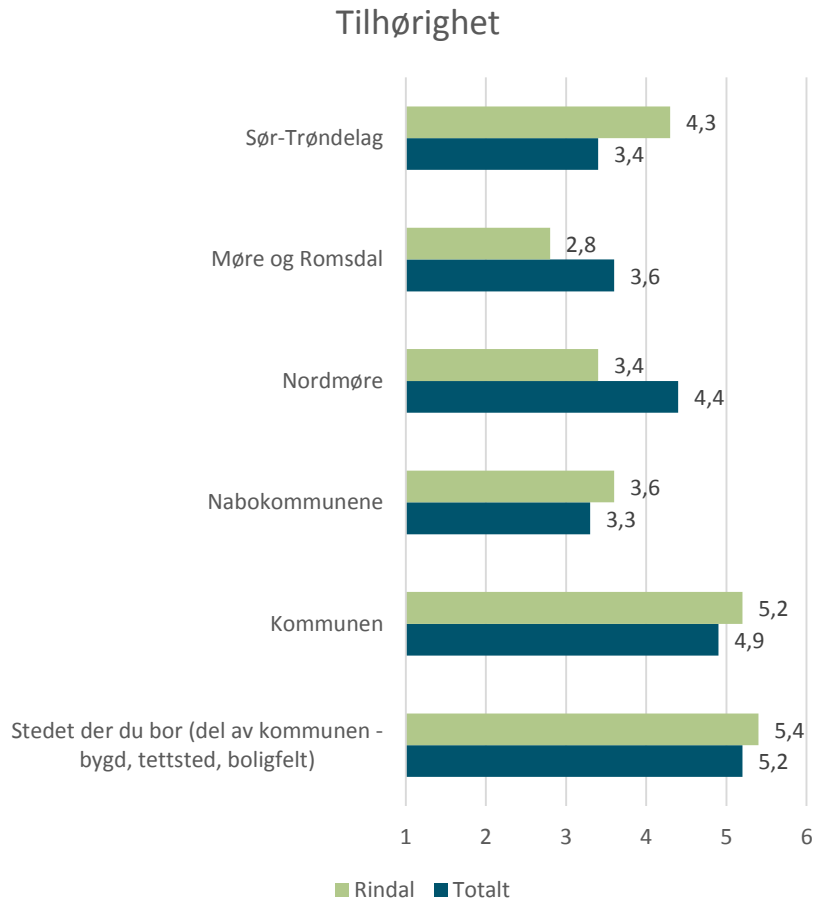

Svar fra spørreundersøkelsen på påstandene «det interkommunalt samarbeidet er så omfattende at samarbeidsulempene begynner å bli større enn fordelene» og «dagens interkommunalt samarbeid er uproblematisk i forhold til demokratisk styring, koordinering, oppfølging og kontroll» på en skala fra 1-6, der 1 er helt uenig og 6 er helt enig. Gjennomsnitt.

Identitet

Lokal og regional

Lokal identitet

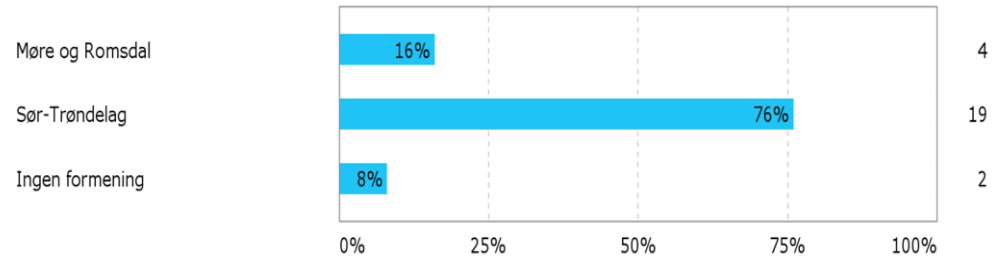

Tilhørighet målt for Rindal kommune, hvor 1=ingen tilhørighet og 6=svært stor tilhørighet

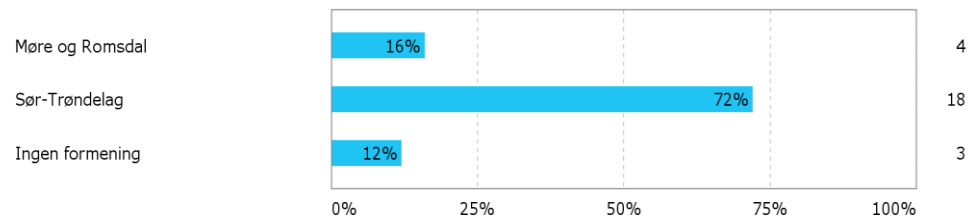
- Figuren er hentet fra Telemarksforsking's innbyggerundersøkelse blant 8 kommuner på Nordmøre. «Totalt» viser gjennomsnitt for alle kommunene som var med, mens «Rindal» viser gjennomsnittet for respondentene fra Rindal kommune
- Vi ser at innbyggerne i Rindal har stor tilhørighet til stedet der de bor, deretter kommunen. I intervjuene blir vi også informert om at det er en sterk identitet knyttet til Rindal kommune.
- Videre er det verdt å merke seg at innbyggerne i Rindal føler en sterkere tilhørighet til Sør-Trøndelag enn Møre og Romsdal og Nordmøre. Rindal kommune har søkt om å bli overført til Sør-Trøndelag fylke.

Regional identitet

- Som vi så på forrige side, føler innbyggerne i Rindal at de har større tilhørighet til Sør-Trøndelag enn Møre og Romsdal.
- I spørreundersøkelsen stilte vi respondentene spørsmål om hvilket fylke Rindal bør tilhøre hvis Rindal fortsetter som egen kommune. 76 prosent av respondentene mener Rindal bør tilhøre Sør-Trøndelag.
- Det samme bildet tegner seg dersom Rindal skulle inngå i en ny kommune på indre Nordmøre sammen med Surnadal.

Svar på spørsmålet «Dersom Rindal fortsetter som egen kommune, bør kommunen tilhøre Sør-Trøndelag eller Møre og Romsdal fylke?» i prosent.

Svar på spørsmålet «Dersom Rindal inngår i en ny kommune på indre Nordmøre med Surnadal, bør kommune tilhøre Sør-Trøndelag eller Møre og Romsdal fylke?» i prosent.

Oppgavepotensial

Nye oppgaver til større kommuner

- Fredag 20. mars la Regjeringen fram stortingsmeldingen om nye oppgaver til større kommuner.
- Stortingsmeldingen inneholder:
 - Redegjørelse for prosesser som er satt i gang, og som berører ansvarsdelingen mellom forvaltningsnivåene. Følger ikke nødvendigvis kommunereformens tidsløp.
 - Forslag til overføring av oppgaver til kommunene i forbindelse med kommunereformen.
 - Tiltak for å redusere statlig styring.
- Stortingsmeldingen ble vedtatt i Stortinget i juni 2015.
 - Se endringer/presiseringer på side 121-122.
- De neste sidene viser hvilke oppgaver som vurderes overført til kommunene.

Meld. St. 14

(2014–2015)

Melding til Stortinget

Kommunereformen – nye oppgaver
til større kommuner

Førende prinsipper for oppgavefordelingen

- Det er lagt noen førende prinsipper for oppgavemeldingen som det er verdt å merke seg.
- 1. Rammestyring av kommunesektoren
 - Ved overføring av nye oppgaver til større kommuner vil rammestyring, både økonomisk og juridisk, ligge til grunn.
- 2. Generalistkommunen skal være hovedmodellen for kommunesektoren
 - Det legges ikke opp til et system med oppgavedifferensiering avhengig av flere ulike innbyggerstørrelser. Men de største kommunene kan overta noen flere oppgaver, se seinere i rapporten.
 - Regjeringen varslet allerede i kommuneproposisjonen 2015 at de vil utrede en generell hjemmel som gir adgang til å pålegge interkommunalt samarbeid som en løsning der hvor geografiske avstander gjør at kommuner ikke kan slå seg sammen. Utredningen vil også vurdere om det på forhånd kan angis særskilte tjenesteområder som vil kunne være aktuelle for pålagte samarbeid. Forslag til Stortinget våren 2017.
- 3. Individuelle rettigheter skal ligge fast
- 4. Pengene skal følge oppgaven

Oppgaver som behandles i eget løp

- Det er flere pågående prosesser som kan føre til overføring av oppgaver til kommunene. Disse følger ikke nødvendigvis samme løp som kommunereformen. Prosessene er:
 1. Oppgave- og finansieringsansvaret i barnevernet
 2. Utredning av familieverntjenesten med sikte på overføring av ansvaret til kommunene
 3. Oppgaver på politiområdet
 4. Ansvarsfordelingen mellom forvaltningsnivåene for det offentlige vegnettet
 5. Stortingsmelding om primærhelsetjenesten
 6. Opptrappingsplaner for henholdsvis rusfeltet og rehabiliteringsfeltet
 7. Finansieringsansvaret for pasienttransport
 8. Reformarbeidet knyttet til pleiepenger, hjelpestønad og omsorgslønn
 9. Forenkling av utmarksforvaltningen
 10. Utviklingsavtaler på planområdet
 11. Forenkling av plandelen i plan- og bygningsloven
 12. Konsesjonsbehandling av mikro-, mini- og småkraftverk
 13. Endringer i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag
 14. Vannscooterregelverket

Nye oppgaver – velferd

Oppgave	Nærmere om oppgaven
Tannhelse	Allmenntannhelsetjenesten, spesialisthelsetjenesten og fylkeskommunens ansvar etter tannhelsetjenesteloven overføres til kommunene.
Rehabilitering	Større kommuner kan få større ansvar for rehabiliteringstjenester som i dag ivaretas av spesialisthelsetjenesten. Hvilke oppgaver skal utredes nærmere, samt i hvilken form en slik ansvarsendring skal skje.
Basishjelpemidler	Basishjelpemidler utredes overført til kommunene. Det må defineres nærmere hvor grensen skal gå, samt utfordringer med lager og logistikk. Mer avanserte hjelpemidler vil fortsatt være et statlig ansvar.
Forsøk DPS (distriktpsykiatrisk senter)	Opprette en forsøksordning med overføring av driftsansvar for DPS til kommuner som har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Formålet med forsøksordningen vil være å undersøke om et kommunalt ansvar for tjenesten kan bidra til et bedre og mer helhetlig tilbud til brukerne.
Boligtilskudd	Tilskudd til etablering og den personrettede delen av tilskudd til tilpasning innlemmes i rammetilskuddet til kommunene. I dag ligger denne oppgaven til Husbanken, og kommunene må søke midler her.
Varig tilrettelagt arbeid	Varig tilrettelagt arbeid (VTA) og enkeltplasseringer i ordinære virksomheter (VTO) kan overføres til kommunene – dette er tilbud om sysselsetting til personer som har små utsikter til ordinært arbeid.

Nye oppgaver – lokal utvikling

Oppgave	Nærmere om oppgaven
Tilskudd frivillighetssentraler	Ansvar for å gi tilskudd til frivillighetssentraler overføres til kommunene. Det er en forutsetning at kommunene overtar tilskuddsansvaret for de sentralene som ikke er kommunalt drevne også. Flertallet på Stortinget ber om at midlene øremerkes, og øket i en opptrappingsperiode for å styrke frivillighetssentralene.
Lokal nærings- og samfunnsutvikling	I denne omgang foreslås det ikke noen konkrete oppgaver som skal overføres. KMD viser til en rekke utredninger og evalueringer som er satt i gang av lokalt nærings- og samfunnsutviklingsarbeid. Når disse utredningene og et sammenstilt kunnskapsgrunnlag foreligger, vil det utgjøre et grunnlag for å vurdere om det er behov for å klargjøre og styrke kommunens rolle knyttet til lokal nærings- og samfunnsutvikling. Regjeringen vil følge opp dette spørsmålet i proposisjonen om nye oppgaver til større kommuner, som planlegges fremmet for Stortinget vårsesjonen 2017.
Tilskudd nærings- og miljøtiltak i skogbruk	Forvaltningen av tilskudd til veibygging og til drift med taubane kan overføres fra fylkesmannen til kommunen. Forutsetter større kommuner, kan bidra til et fagmiljø på skog i kommunene.
Tilskudd beite, jordbruk, verdensarv	- Forvaltningen av utvalgte kulturlandskap i jordbruket kan overføres fra fylkesmannen til kommunene. Må avvente gjennomgang av miljøvirkemidlene som skal behandles i forbindelse med jordbruksoppgjøret i 2015. - Forvaltningen av tilskudd til verdensarvområdene kan overføres fra fylkesmannen til kommunene. Må avvente gjennomgang av miljøvirkemidlene som skal behandles i forbindelse med jordbruksoppgjøret i 2015. - Tilskudd til tiltak i beiteområder kan overføres til kommunene. Det kan være behov for samarbeid over kommunegrenser og fylkesgrenser for å sikre rasjonelle driftsopplegg. Må avvente gjennomgang av miljøvirkemidlene som skal behandles i forbindelse med jordbruksoppgjøret i 2015.
Enkeltutslipps-tillatelser, forurensningslov	Kommunene får myndighet til å gi utslippstillatelse etter forurensningsloven § 11 når det gjelder grønnsaksvaskerier, og myndighet til å behandle saker vedrørende støy fra motorsportbaner, skytebaner og vindmøller kan overføres til større kommuner.
Naturforvaltning	- For mindre verneområder som ligger i naturlig tilknytning til verneområder som i dag forvaltes av nasjonalpark-/verneområdestyrene, har styrene fått tilbud om å overta ansvaret også for disse områdene. For kommuner eller styrene ikke ønsker denne myndigheten, kan myndigheten fortsatt ligge hos fylkesmannen. - Fylkeskommunens myndighet etter innlandsfiskeforskriften § 2 tredje ledd kan overføres til større kommuner. - Fylkeskommunens myndighet til å fastsette utvidet jakttid for enkelte fremmede/introduserte arter etter § 2 i forskrift om jakt- og fangsttider, og hvor det i liten grad er nødvendig å ta hensyn til regional utbredelse, kan overføres til større kommuner.

Nye oppgaver - andre

Oppgave	Nærmere om oppgaven
Vigselsrett for borgerlige vielser	Prøvingen av ekteskapsvilkår gjøres av skatteetaten. Derfor er det ikke noe i veien for at kommunene kan overta domstolenes vigselsmyndighet, betinger trolig heller ikke større kommuner enn det vi har i dag.
Notarialforretninger	Bekreft underskrifter på dokumenter og bekrefte rett kopi
Godkjenning svømmeanlegg	Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av svømmehaller overføres til kommunene. De fleste anleggstyper kan da godkjennes i kommunene med unntak av kunstisanlegg utendørs og innendørs, og anlegg som har fått status som nasjonalanlegg.

Behandling av meldingen i Stortinget

- I behandlingen av meldingen i juni gikk i stor grad flertallet inn for Regjeringens forslag. Det ble derimot gjort noen endringer/presiseringer på noen oppgaver/områder:
 - Stortinget mener at ansvaret for arbeids- og utdanningsreiser fremdeles skal være et statlig ansvar (NAV). Regjeringen hadde foreslått å overføre dette til kommunene.
 - Flertallet på Stortinget støtter at de største kommunene kan overta videregående skoler, men at dette skal skje gjennom søknad og forsøksordninger i første omgang.
 - Ansvaret for kollektivtrafikk kan overføres til større kommuner med de vilkår som er skissert i meldingen, og det forutsettes at det inngås samarbeid/partnerskap for å sikre et helhetlig tilbud i regionen.
 - Tilskudd til frivillighetssentralene overføres til kommunene, men gjennom et øremerket tilskudd.
 - Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan den kommunale og den statlige delen av NAV-tjenesten kan samordnes bedre.
 - Stortinget mener det må vurderes økt kommunalt selvstyre innenfor skiltpolitikken som i dag ligger til Statens vegvesen. Stortinget mener også det må vurderes økt kommunalt selvstyre innenfor fastsetting av skrivemåte og navn innenfor adresse- og skiltprosjekt.
 - Stortinget mener kommunenes mulighet for å utvide selvkostområdet innenfor vann, avløp og renovasjon gjennom et mer helhetlig miljøgebyr bør utredes. Selvkostprinsippet skal fortsatt ligge til grunn.
 - Stortinget ber regjeringen vurdere å øke det kommunale ansvaret for finansiering av skoleskyss for grunnskoleelever.

Oppgaver til det regionale, folkevalgte nivået

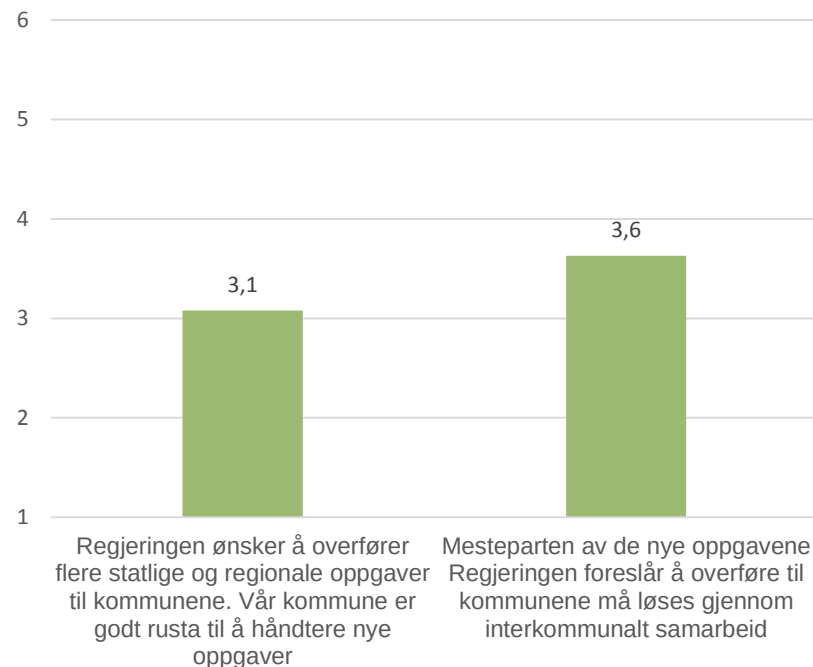
- Stortinget har tidligere vedtatt at det også etter kommunereformen skal være tre folkevalgte nivået, og regjeringen legger opp til å invitere fylkeskommunene med i prosessen rundt kommunereformen. Fylkeskommunene skal fatte vedtak høsten 2016, og forslag om nytt regionalt folkevalgt nivå skal inkluderes i proposisjon om kommunereformen våren 2017.
- Stortinget ber om at oppgavene til et nytt folkevalgt nivå skal gjennomgås og forslag legges frem for Stortinget i en stortingsmelding våren 2016.
- Flertallet på Stortinget peker på at følgende oppgaver kan vurderes overført til det regionale folkevalgte nivået:
 - Vurdering av fylkesveien etter forvaltningsreformen i 2010. Større veger med sterke næringsinteresser kan vurderes overført til staten som en del av denne vurderingen.
 - Landbruksoppgaver som ikke er naturlig å legge til kommunene.
 - Klima- og miljøoppgaver det ikke er naturlig å legge til kommunene.
 - Styrking av de regionale forskningsfondene.
 - Fordeling av relevante prosjektmidler.
 - Oppgaver på integreringsområde som i dag ligger hos IMDI og som bør flyttes nærmere innbyggerne.
 - Ny ansvarsfordeling og finansiering mellom stat, regioner og kommuner på kultur- og kulturminneområdet, herunder en vurdering av riksantikvarens rolle og ansvar.
 - Vurdere å utvikle sentral godkjenning av regional planstrategi og overlate bestemmelsen til det regionale selvstyret.

Kommunestørrelse og oppgaver

- Det er ikke angitt minimumskrav til kommunenes innbyggertall for at oppgavene skal overføres, men i vurderingen av flere av oppgavene pekes det på ekspertutvalgets tilråding om at kommunene bør ha en minimumsstørrelse på 15 000 – 20 000 innbyggere.
- Regjeringen vil fremme forslag om en generell hjemmel for pålagt interkommunalt samarbeid. Formålet med en slik hjemmel vil ifølge regjeringen være å sikre innbyggerne et faglig forsvarlig tilbud, og den aktuelle kommunens fagkompetanse vil være sentral for vurderingen av når det vil kunne være aktuelt å anvende bestemmelsen. Den framtidige kommunestrukturen og omfanget av nye oppgaver til kommunene vil kunne avgjøre omfanget av slike pålagte samarbeid.

Nye oppgaver og interkommunalt samarbeid

- I spørreundersøkelsen ba vi respondentene om å vurdere de to utsagnene vist i figuren til høyre. Respondentene er negative i vurderingene av at Rindal er godt rustet til å håndtere nye oppgaver. Respondentene er omtrent nøytrale til om nye oppgaver må løses gjennom interkommunalt samarbeid.
- Hvis vi tar Rindals størrelse i betraktning, kan det å håndtere nye oppgaver bli vanskelig.
- Vår vurdering er at Rindal er av en slik størrelse at det vil være krevende å ta på seg alle oppgavene som er skissert fra regjering og Storting. Spesielt gjelder dette oppgaver på helseområdet som psykisk helse (distriktpsykriatrisk senter), ytterligere ansvar på rehabilitering. Dette er områder som krever spesialisert kompetanse og et visst befolkningsgrunnlag.
- Oppgaver knyttet til videregående skole og kollektivtrafikk vil det uansett være uaktuelt å ta over.

Svar fra spørreundersøkelsen på påstandene «mesteparten av de nye oppgavene Regjeringen foreslår å overføre til kommunene må løses gjennom interkommunalt samarbeid» og «regjeringen ønsker å overføre flere statlig og regionale oppgaver til kommunene. Vår kommune er godt rusta til å håndtere nye oppgaver og framtidige utfordringer» på en skala fra 1-6, der 1 er helt uenig og 6 er helt enig. Gjennomsnitt

Samlet vurdering lokaldemokrati

Vurderingssystem lokaldemokrati (1)

- For å gjøre rapporten mer leservennlig, og for å skille de ulike alternativene fra hverandre, har vi brukt tre ulike smileys til å vurdere de ulike kriteriene og til å gi en samlet vurdering. Disse er 😊 , 😐 og 😞 .
- Innenfor hvert kriterium har vi laget et poengsystem for vurdering av ulike strukturalternativ. Det er vist i tabellen under og på de neste sidene.
- Samlet er det mulig å oppnå 100 poeng. Terskelen for å oppnå de ulike smileyene er følgende: 0 - 33 poeng gir rød smiley, fra 34 – 66 poeng gir gul smiley og over 67 poeng gir grønn smiley.

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Valgdeltagelse	Valgdeltagelse er en del lavere enn landsgjennomsnittet ved sist valg	0	😞
	Valgdeltagelsen er omtrent landsgjennomsnittet ved sist valg	5	😐
	Valgdeltagelse er en del høyere enn landsgjennomsnittet ved sist valg	10	😊
Størrelse på kommunestyret	Kommunen har minimumsløsningen når det gjelder antall kommunestyrerepresentanter	0	😞
	Kommunen har mellom 0 – 50 prosent høyere representasjon enn minimumsløsningen	5	😐
	Kommunen har over 50 prosent høyere representasjon enn minimumsløsningen	10	😊
Politisk representasjon	Kommunen har 2 eller færre partier som er representert i kommunestyret	0	😞
	Kommunen har 3-5 partier som er representert i kommunestyret	5	😐
	Kommunen har 6 eller flere partier som er representert i kommunestyret	10	😊
Innbyggermedvirkning	Kommunen har kun lovpålagte medvirkningsorgan for innbyggerne	0	😞
	Kommunen har noen flere medvirkningsorgan enn de lovpålagte	5	😐
	Kommunen har de fleste medvirkningsorganene som ekspertutvalget peker på	10	😊

Vurderingssystem lokaldemokrati (2)

Vurderingskriterium	Grense	Poeng	Smiley
Politisk styring – handlingsrom	Respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at politikerne har politisk handlingsrom.	0	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er verken spesielt negative eller spesielt positive til at politikerne har politisk handlingsrom.	5	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at politikerne har politisk handlingsrom.	10	
Politisk styring – kompetanse og kapasitet	Respondentene i spørreundersøkelsen er negative til at administrasjonen har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.	0	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er verken spesielt negative eller spesielt positive til at administrasjonen har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.	5	
	Respondentene i spørreundersøkelsen er positive til at administrasjonen har kompetanse og kapasitet til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte.	10	
Politisk styring - interkommunale samarbeid	Det interkommunale samarbeidet opplever i stor grad for omfattende og vanskelig å styre.	0	
	Det interkommunale samarbeidet oppleves i noe grad for omfattende og vanskelig å styre.	5	
	Det interkommunale samarbeidet oppleves i liten grad for omfattende og vanskelig å styre.	10	
Oppgavepotensial	Kommunen vil i liten grad være rustet til å påta seg nye oppgaver.	0	
	Kommunen vil i noe grad være rustet til å påta seg nye oppgaver.	10	
	Kommunen vil i stor grad være rustet til å påta seg nye oppgaver.	20	
Lokal identitet	Innbyggerne har større tilhørighet til nabokommunen(e), enn til egen kommune.	0	
	Innbyggerne har sterk tilhørighet til egen kommune, men også til nabokommunene.	5	
	Innbyggerne har en sterk tilhørighet til egen kommune.	10	

Vurdering lokaldemokrati – Rindal som egen kommune

Kriterium	Vurdering	Poengscore	Smiley
Valgdeltagelse	Ved forrige valg var valgdeltagelsen i Rindal høyere enn landssnittet	10/10	
Størrelse på kommunestyret	Kommunestyret har 54 prosent flere plasser i kommunestyret enn det innbyggertallet skulle tilsi.	10/10	
Politisk representasjon	Ved forrige valg var det 4 politiske parti som stilte liste, disse er også representert i nåværende kommunestyre.	5/10	
Innbyggermedvirkning	Rindal har en del av de påvirkningsorganene ekspertutvalget peker på.	5/10	
Politisk styring – handlingsrom	Det politiske handlingsrommet oppleves verken som stort eller for lite	5/10	
Politisk styring – kompetanse og kapasitet	Respondentene mener administrasjonen har kapasitet og kompetanse til å utarbeide gode beslutningsgrunnlag for de folkevalgte	10/10	
Politisk styring - interkommunale samarbeid	Respondentene i spørreundersøkelsen gir uttrykk for at det interkommunale samarbeidet ikke er for omfattende og vanskelig å styre.	10/10	
Oppgavepotensial	Rindal kommune vil være for liten til å kunne ta på seg store oppgaver, og vil være avhengige av mye interkommunalt samarbeid hvis kommunen velger å stå alene	0/10	
Lokal identitet	Det er en sterk lokal identitet knyttet til bygdene og egen kommune i Rindal	10/10	
Samlet poengscore	Samlet får «Rindal som egen kommune» en poengscore på 65 av 100 mulige poeng på lokaldemokrati.	65/100	

Samlet vurdering og oppsummering

Samlet vurdering poengscore – Rindal som egen kommune

Samfunnsutvikling	Økonomi	Tjenesteyting	Lokaldemokrati	Samlet poengscore
45/100	55/100	40/100	65/100	205/400
				51 %

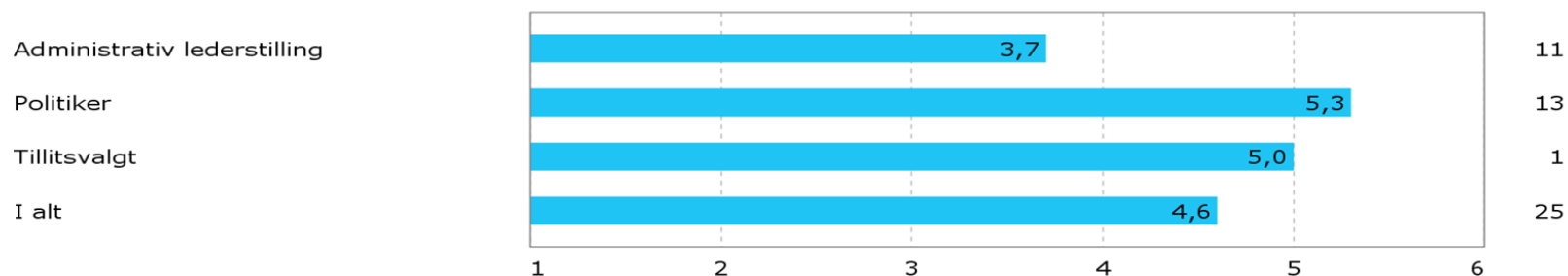
Samlet sett får Rindal som egen kommune en poengscore på 215 av 400 mulige poeng. Det gir en måloppnåelse på 54 %. Det er lokaldemokrati som kommer best ut. Deretter følger økonomi og samfunnsutvikling, og til slutt tjenesteyting.

Telemarksforsking har også gjennomført slike 0-alternativanalyser for andre kommuner. Til sammenligning redegjør vi for noen av resultatene her:

- Tingvoll kommune – 180/400 poeng – måloppnåelse på 45 %
- Halså kommune – 220/400 poeng – måloppnåelse på 55 %
- Surnadal kommune – 285/400 poeng – måloppnåelse på 71 %
- Hitra kommune – 215/400 poeng – måloppnåelse på 54 %
- Agdenes kommune – 220/400 poeng – måloppnåelse på 55 %
- Meldal kommune – 245/400 poeng – måloppnåelse på 61 %

Svar fra spørreundersøkelsen – Rindal som egen kommune

- På spørsmålet «hvordan stiller du deg til Rindal som egen kommune» er det relativt stor variasjon mellom politikere og tillitsvalgte, og de med administrative lederstillinger. Politikerne er vesentlig mer positive til å fortsette som egen kommune enn administrative ledere. Samlet får Rindal som egen kommune en score på 4,6. Dette tilsier at respondentene gjennomgående stiller seg positive til det å fortsette som egen kommune. Som nevnt tidligere er antall svar fra tillitsvalgte for lite til å kunne generalisere for denne gruppa.
- På den neste siden oppsummerer vi de åpne svarene til respondentene for hvorfor de er positive/negative til å fortsette som egen kommune.

Svar på «Hvordan stiller du deg til at Rindal består som egen kommune?» Svar på en skala fra 1-6, der 1 er svært negativ og 6 er svært positiv. Fordelt på administrative lederstillinger, politikere, tillitsvalgte og totalt. Gjennomsnitt.

Hvorfor er du positiv/negativ til å fortsette som egen kommune ?

- **Hvorfor er du positiv til Rindal som egen kommune?**

- Løser lovpålagte oppgaver godt i dag
- Klarer å levere gode tjenester i dag
- Kort vei mellom innbyggere og administrasjon
- Nærhet til de folkevalgte
- Lokal identitet
- Kan miste «spleisevilje» i en større kommune
- Det beste alternativet for utvikling av lokalsamfunnet
- Det interkommunale samarbeidet fungerer godt

- **Hvorfor er du negativ til Rindal som egen kommune?**

- Små og sårbare fagmiljø
- Kommunen er for liten
- Å håndtere fremtidige oppgaver kan bli vanskelig
- På sikt blir det vanskelig å bestå som egen kommune.

Oppsummering samfunnsutvikling

Fordeler

- Kapasiteten og kompetansen til kommunens samfunnsutviklingsarbeid oppfattes som god i spørreundersøkelsen. Som deltager i interkommunalt plankontor vil kapasitet og kompetansen i kommunen være høyere enn det kommunestørrelsen skulle tils.
- Rindal er en relativt kompakt kommune geografisk, og det er korte avstander for innbyggerne til kommunesenteret.
- Rindal inngår i BA-region Surnadal, men pendlingen dit overgår ikke 25 prosent. Rindal har allerede i dag flere samarbeid på samfunnsutviklingsområde.

Ulemper

- Rindal har et innbyggertall på 2 047 per utgangen av 1. kvartal 2015. Selv om det forventes noe vekst i folketallet fram mot 2040 vil Rindal fortsatt være en liten kommune.
- Næringsstrukturen i Rindal bærer preg av å ha flere næringer i nedgansbransjer enn i oppgangsbransjer. Det har også vært en nedgang i antallet private arbeidsplasser de siste 10 årene.

Oppsummering økonomi

Fordeler

- Rindal har frie inntekter over landssnittet. Det gir bedre forutsetninger for å kunne fortsette som egen kommune, gitt at dagens rammebetingelser består. De varslede endringene i inntektssystemet tilsier at det kan bli mer kostbart å fortsette som egen kommune dersom den er liten. Rindal har disposisjonsfond over landssnittet, og netto lånegjeld under landssnittet.

Ulemper

- Rindal hadde negativt netto driftsresultat i 2014.
- I våre beregninger finner vi et potensiale for å kunne drive både administrasjon og tjenester mer effektivt.
- Som egen kommune vil Rindal gå glipp av økonomiske virkemidler knyttet til kommunereformen (inndelingstilskudd, engangskostnader og reformstøtte).

Oppsummering tjenesteyting

Fordeler

- Det er en del god kompetanse på flere av tjenesteområdene i Rindal kommune, særlig innenfor skole og barnehage.
- På de store tjenesteområdene har Rindal interkommunalt samarbeid på legevakt og øyeblikkelig hjelp. Ut over dette er det lite samarbeid. Dette tyder på at kommunen klarer å håndtere flere av de store tjenesteområdene selv.
- Distansen i tjenestene vurderes som tilstrekkelig.

Ulemper

- Rindal inngår i dag i en del interkommunalt samarbeid, særlig på små og spesialiserte tjenesteområder. Samarbeidene oppfattes derimot som uproblematisk og enkle å styre. Respondentene er også mer positive til å videreutvikle det interkommunale samarbeidet enn å inngå i en kommunesammenslåing.
- Respondentene i spørreundersøkelsen gir støtte til at små og sårbare fagmiljø er en utfordring.
- Det er i liten grad valgfrihet innenfor de tjenesten vi har sett nærmere på i Rindal. Unntaket er pleie og omsorg som både har tilbud om omsorgsboliger, og mer spesialiserte tjenester på sykehjemmet.

Oppsummering lokaldemokrati

Fordeler

- Innbyggerne i Rindal har sterk lokal identitet til kommunene. Det er heller ikke noe utbredt «bygdestrid» i Rindal kommune.
- Lokaldemokratiet oppfattes som godt, og valgdeltagelsen er høy. Det er god representasjon i kommunestyret. Antallet partier representert er ikke så stort, men velgerne har noe valgfrihet. Rindal har også lagt til rette for noe innbyggermedvirkning utover minstekravet i lovverket.

Ulemper

- Det politiske handlingsrommet i Rindal vurderes som noe lite av respondentene i spørreundersøkelsen
- I vurderingene om kommunen er rustet til å ta på seg nye og større oppgaver er respondentene negative til dette. Størrelsen tatt i betraktning vil dette også bli vanskelig uten å eventuelt utvide det interkommunale samarbeidet.

Samlet oppsummering – Rindal som egen kommune

- Rindal er en liten kommune. Det er forventet vekst i folketallet fram mot 2040, men kommunen forventes fortsatt å være betraktelig under 5 000 innbyggere. Sterkest vil den forventede veksten være i aldersgruppen 67 år og over, samtidig som veksten blant de andre aldersgruppene vil være mindre
- Respondentene i spørreundersøkelsen mener at Rindal ikke er spesielt godt rustet til å håndtere økende krav og nye oppgaver.
- Kommunen inngår i en del interkommunalt samarbeid. Respondentene heller i retning av at det vil være mer ønskelig å utvide det interkommunale samarbeidet fremfor å slå seg sammen.
- Lokaldemokratiet i kommunen oppleves som godt. Valgdeltagelsen er en god del høyere enn landsgjennomsnittet. Det er også lagt til rette for at innbyggere kan engasjere seg mellom valg.

Samlet oppsummering – Rindal som egen kommune

- Svarene fra spørreundersøkelsen tyder på at politikere, administrasjon og tillitsvalgte vurderer kvaliteten i tjenestetilbudet i Rindal kommune som bra. Flere av indikatorene vi har lagt til grunn i vurderingene tyder også på at Rindal på de store tjenesteområdene som skole og barnehage har relativt god kompetanse og kapasitet. På små tjenesteområder er derimot kapasiteten og kompetansen noe begrenset. Rindal deltar i et omfattende samarbeid med Surnadal og Halså på en rekke små tjenesteområder. Dette kan tyde på at kommunen er for liten til å kunne løse slike oppgaver selv. Respondentene i spørreundersøkelsen vurderer også små og sårbare fagmiljø som en utfordring.
- Resultatene fra innbyggerundersøkelsen Rindal deltok i, viser at innbyggerne i Rindal har sterk tilhørighet til eget bosted og til Rindal kommune. Den samme undersøkelsen viser også at innbyggerne i Rindal føler en sterkere tilhørighet til Sør-Trøndelag enn Møre og Romsdal og Nordmøre. Svarene fra spørreundersøkelsen vi utførte i forbindelse med denne rapporten, tyder også på at det er en sterk dragning mot Sør-Trøndelag.

Samlet oppsummering – Rindal som egen kommune

- Dersom Rindal velger å stå alene, vil kommunen gå glipp av de økonomiske virkemidlene i kommunereformen. De varslede endringene i inntektssystemet vil potensielt gjøre det vanskeligere å bestå som egen kommune, og senest i et brev til kommunene 28.10.2015 understreker regjeringen at de vil vurdere endringer som innebærer at inntektssystemet ikke i samme grad som i dag kompensere for at små kommuner frivillig velger å stå alene. Disse endringene er derimot ikke kjent ennå. Det vi vet er at inndelingstilskuddet vil bli beregnet med bakgrunn i verdiene over inntektssystemet for 2016.
- Hvorvidt Rindal kommune kan fortsette som egen kommune basert på rammene for kommunereformen, vil være avhengig av hvilke mål kommunen velger å legge vekt på.

Samlet oppsummering – Rindal som egen kommune

- Regjeringen har fire hovedmål med reformen:
 1. Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne. Ut fra indikatorene ser det ut til at Rindal i stor grad leverer gode tjenester til sine innbyggere. Det blir uttrykt at kommunen er sårbar. En sammenslåing vil kunne gi større fagmiljøer. Et av målene til regjeringen er å redusere omfanget av interkommunale tjenester. Dersom Rindal fortsetter som egen kommune og flere oppgaver blir overført til kommunene vil det være behov for å utvide det interkommunale samarbeidet ytterligere.
 2. Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling. Her scorer Rindal litt «under middels». Befolkningsgrunnlaget er lite, og det er en relativt ugunstig næringsstruktur i kommunen sammenliknet med landet. Rindal er med i et interkommunalt plankontor, noe som gjør det lettere å håndtere planarbeidet i kommunen.
 3. Bærekraftig og økonomisk robuste kommuner. Den store X'en her er hvordan det nye inntektssystemet for kommunene er utformet, og om det kommer til å endre rammevilkårene for Rindal vesentlig. Per i dag kan kommunen klare seg økonomisk, men dette forutsetter at dagens økonomiske betingelser legges til grunn. Vi har i tillegg funnet et potensial for effektivisering både på administrasjon og tjenester.
 4. Styrket lokaldemokrati. Ofte blir debatten rundt lokaldemokrati knyttet til antall lokalpolitikere versus muligheten for å få større regional og nasjonal innflytelse og overført mer makt og myndighet til kommunenivået. Lokaldemokratiet i Rindal vurderes som godt. Det virker til at det er engasjerte innbyggere i kommunen. Rindal vil derimot være for liten til å kunne klare å ta på seg nye og utvidede oppgaver. Svarene fra spørreundersøkelsen tyder også på at kommunen selv ikke vurderer seg som godt nok rustet til å klare dette.
- Regjering og Storting har ikke satt noe minstestørrelse på hvor store kommunene i Norge skal være, men ut fra målene i kommunereformen er vår vurdering at Rindal er blant kommunene som det er ønskelig at omfattes av en kommunereform.
- Samlet sett mener vi at det er en del sentrale mål ved regjeringens kommunereform som ikke vil være oppnådd dersom Rindal velger å stå alene; som større fagmiljø og bredde i kompetanse, reduksjon av omfanget av interkommunalt samarbeid og overføring av flere oppgaver til kommunene for å styrke lokaldemokratiet.

Referanser

Referanser

- Hjelseth, A, Kallager, P.K, Thorstensen, A., Groven, S. og Nygaard, M.O. 2015. Kommunestruktur på Nordmøre – sluttrapport. TF-rapport nr. 368.
- Hjelseth, A., Kallager, P.K. og Nygaard, M.O. 2015. Kommunestruktur på Nordmøre – delrapport 1 om helhetlig samfunnsutvikling. TF-notat 38/2015.
- Hjelseth, A. og Thorstensen, A. 2015. Kommunestruktur på Nordmøre – delrapport 2 om bærekraftige og økonomisk robuste kommuner. TF-notat 39/2015.
- Hjelseth, A., Thorstensen, A. og Kallager, P.K. 2015. Kommunestruktur på Nordmøre – delrapport 3 om gode og likeverdige tjenester. TF-notat 53/2015.
- Hjelseth, A., Kallager, P.K og Groven, S. 2015. Kommunestruktur på Nordmøre – delrapport 4 om styrket lokaldemokrati. TF-notat 62/2015.
- Hjelseth, A., Kallager, P.K. og Nygaard, M.O. 2015. Kommunestruktur på Nordmøre – tilleggsrapport om helhetlig og samordnet samfunnsutvikling alternativ 14 og 15. TF-notat 48/2015.
- Hjelseth, A. og Thorstensen, A. 2015. Kommunestruktur på Nordmøre – tilleggsrapport om bærekraftige og økonomisk robuste kommuner alternativ 14 og 15. TF-notat 49/2015.

Referanser

- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2014. Kriterier for god kommunestruktur – delrapport fra ekspertutvalget for kommunereformen. Mars 2014.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2014. Kriteriet for god kommunestruktur – sluttrapport fra ekspertutvalget for kommunereformen. Desember 2014.
- Langset, M., Ellis, I.O., Ståvi, J.M., Nilsen, J.K. og Vinsand, G. 2014. kartlegging av plankapasitet og plankompetanse i kommunene. NIVI Rapport 2014:1.
- Leknes, E., Gjertsen, A., Holmen, A.K.T., Lindeløv, B., Aars, J., Sletnes, I. og Røiseland, A. 2013. Interkommunalt samarbeid – konsekvenser, muligheter og utfordringer. IRIS-rapport 2013/008.
- Meld.St.14 (2014.2015) Kommunereformen – nye oppgaver til større kommuner
- Thorstensen, A. og Kallager, P.K. 2015. Kommunereformen – innbyggerundersøkelser i kommunene Kristiansund, Averøy, Tingvoll, Surnadal, Rindal, Halså, Smøla og Aure. Telemarksforskning 2015.
- Vinsand, G. og Langset, M. 2013. Status for interkommunalt samarbeid i Møre og Romsdal. NIVI-rapport 2013:3.

Referanser

- Nettsider:
 - Rindal kommunes hjemmeside: www.rindal.kommune.no (Lastet ned 15.11.15)
 - Kommunal- og moderniseringsdepartementet: <http://www.nykommune.no/> (Lastet ned 18.11.15)
 - Vil sette fart på reforminnspurten – artikkel i kommunal rapport: <http://kommunal-rapport.no/kommunestruktur/2015/12/vil-sette-fart-pa-reforminnspurten> (Lastet ned 08.12.15)
 - Store norske leksikon om Rindal kommune kommune: <https://snl.no/Rindal> (Lastet ned 20.11.15)

Vedlegg

Vedlegg 1 - Oversikt over interkommunale samarbeid

Interkommunale samarbeid

Samarbeid	Kommuner som deltar
Ordfører og rådmannskollegiet for Nordmøre (ORKidé)	Averøy, Aure, Eide, Gjemnes, Halså Kristiansund, Rindal , Smøla, Sunndal, Surnadal og Tingvoll
Orkdalsregionen (regionråd)	Hemne, Hitra, Rindal , Snillfjord, Meldal, Orkdal, Skaun, Frøya, Rennebu og Agdenes
IKT-ORKidé	Averøy, Aure, Eide, Gjemnes, Halså Kristiansund, Rindal , Smøla, Sunndal, Surnadal og Tingvoll, Fræna og Neset
Arbeidsgiverkontroll for Nordmøre	Kristiansund, Averøy, Halså, Gjemnes, Aure, Smøla, Eide, Sunndal, Tingvoll, Rindal , Neset og Rauma
IKA Møre og Romsdal IKS	Alle kommunene i Møre og Romsdal + fylkeskommunen
Distriktsrevisjon Nordmøre	Kristiansund, Averøy, Tingvoll, Halså, Aure, Smøla, Surnadal og Rindal
Nordmøre kontrollutvalgssekretariat IKS	Kristiansund, Averøy, Tingvoll, Halså, Aure, Smøla, Surnadal og Rindal
Kemneren i Orkdalsregionen	Orkdal, Meldal, Agdenes, Skaun og Rindal
NIUA (Nordmøre interkommunale utvalg mot akutt forurensning)	Kristiansund, Averøy, Tingvoll, Halså, Aure, Smøla, Surnadal, Rindal , Sunndal, Eide og Gjemnes
Møre og Romsdal 110-sentral	Alle kommunene i Møre og Romsdal
HAMOS Forvaltning IKS (avfallsselskap)	Orkdal, Meldal, Agdenes, Skaun, Rindal , Snillfjord, Hemne, Surnadal, Hitra, Frøya og Rennebu
Samhandlingsenheten i Orkdalsregionen (SiO) - legevakt og øyeblikkelig hjelp	Orkdal, Meldal, Agdenes, Skaun, Snillfjord, Hemne, Frøya, Hitra, Rindal , Surnadal og Halså
Krisesenteret for Orkdal og omegn	Hemne, Agdenes, Meldal, Orkdal, Snillfjord, Skaun, Rindal , Hitra, Frøya, Rennebu, Oppdal, Melhus, Åfjord, Midtre Gauldal, Roan og Holtålen

Interkommunale samarbeid (forts.)

Samarbeid	Kommuner som deltar
Barnevernsamarbeid	Surnadal, Halså og Rindal
PPT-samarbeid	Surnadal, Rindal og Halså
Veterinærvaktsamarbeid	Rindal , Surnadal og Halså
ACT-team Nordmøre	Kristiansund, Rindal , Surnadal, Halså, Aure, Smøla og Averøy
Brannsamarbeid	Surnadal og Rindal
Krafttak ORKidé – klima- og energiplaner	Aure, Halså, Rindal , Smøla, Sunndal, Surnadal og Tingvoll
Kulturskolesamarbeid på indre Nordmøre	Surnadal, Rindal og Halså
Trollheimen verneområdestyre	Rindal , Surnadal, Sunndal, Oppdal, Rennebu og Meldal
Visit Nordmøre & Romsdal AS	Eide, Fræna, Gjemnes, Nesset, Sunndal, Averøy, Kristiansund, Tingvoll, Halså, Aure, Smøla, Halså, Surnadal og Rindal + 5 kommuner i Romsdal
Samhandlingsenheten i Orkdalsregionen, inkludert regional kreftkoordinator	Hemne, Hitra, Rindal , Surnadal og Snillfjord + 5 kommuner i Sør-Trøndelag.
Plankontoret på Berkåk	Rindal , Oppdal og Rennebu
Trollheim Vekst AS	Surnadal, Sunndal, Halså, Tingvoll og Rindal + Møre og Romsdal Fylkeskommune
Nordmøre museum	Averøy, Aure, Smøla, Kristiansund, Halså, Surnadal, Rindal , Eide, Gjemnes, Tingvoll og Sunndal
Næringshagen i Orkdalsregionen	Orkdal, Meldal, Rindal , Skaun, Agdenes, Snillfjord og private